

Täysistunto

Torstai 8.12.2022 klo 15.59—20.08

Täysistunto alkoi klo 15.59. Täysistunto päättyi klo 20.08.

Puhetta johtivat puhemies Matti Vanhanen (15.59—17.01), toinen varapuhemies Juho Eerola (17.01—18.00) ja ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne (18.00—20.08).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Suullinen kyselytunti

Vastaamassa olivat seuraavat ministerit
pääministeri Sanna Marin
valtiovarainministeri Annika Saarikko
elinkeinoministeri Mika Lintilä
kuntaministeri Sirpa Paatero
pohjoismaisen yhteistyön ja tasa-arvon ministeri Thomas Blomqvist
eurooppa- ja omistajaohjausministeri Tytti Tuppurainen
kehitysyhteistyö- ja ulkomaankauppaministeri Ville Skinnari
liikenne- ja viestintäministeri Timo Harakka
ympäristö- ja ilmastoministeri Maria Ohisalo
maa- ja metsätalousministeri Antti Kurvinen

Puhemies Matti Vanhanen: Päiväjärjestyksen 2. asiana on suullinen kyselytunti.

Pyydän paikalla olevia ministereitä siirtymään ministeriaitioon. Pyydän nyt niitä edustajia, jotka haluavat esittää kysymyksen paikalla olevalle ministerille, ilmoittautumaan painamalla P-painiketta ja nousemalla seisomaan.

Jotta kyselytuntiin saadaan sisällytettyä mahdollisimman monta kysymystä, on toivottavaa, että kysymys kattaa kerrallaan vain yhden kysymyksen, joka kohdistuu yhdelle ministerille.

Välihuutoja ajatellen pyydän huomioimaan, etteivät ne häiritsisi varsinaista keskustelua. Nyt siirrytään kysymyksiin.

Ministereille esitettiin seuraavat kysymykset:

2.1. Suullinen kysymys polttoaineiden jakeluvelvoitteen korottamisesta (Jouni Kotiaho ps)

Suullinen kysymys SKT 204/2022 vp

Pöytäkirja PTK 136/2022 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Matti Vanhanen: Ensimmäinen kysymys, edustaja Kotiaho.

Keskustelu

16.01 Jouni Kotiaho ps: Arvoisa puhemies! Kun jo valmiiksi kansa ja yritykset kamppailevat jokapäiväisten sähkö- ja polttoainehintojen kanssa, niin hallitus ei hellitä kurjistamista. Nyt esitätte polttoaineiden jakeluvelvoitteen korottamista, joka voi nostaa polttoaineiden hintoja vuonna 2024 kertaheitolla jopa 55 senttiä litralta. Hallituksen esityksessä on hyvää vain se, että jakeluvelvoitetta laskettaisiin ensi vuodeksi väliaikaisesti. Sitä osaa perussuomalaiset kannattavat, mutta siihen se hyvä sitten loppuukin. Vuonna 2024 hinnat nousisivat hallituksen esityksellä niin, että loppuukin tukka lähtee päästä. Ilmeisesti haluatte rangaista kansalaisia siitä, että ensi vuonna he saavat pienen helpotuksen polttoainetuokiin. [Eduskunnasta: Vaalikikka!] Jakeluvelvoitteista tulee luopua kokonaan, ainakin väliaikaisesti. Vaadimme, ettei ilmastopolitiikkamme saa kallistaa pumppuhintoja ainakaan enempää kuin mitä EU vaatii. Nythän te menette EU:sta ohi, elikkä kalliimmaksi. Hyvä hallitus, oletteko valmiina tekemään nämä perussuomalaisten esitykset?

Puhemies Matti Vanhanen: Pyydän huomioimaan, että kysymykset ja vastaukset saavat kestää enintään minuutin. — Ministeri Lintilä.

16.03 Elinkeinoministeri Mika Lintilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Niin kuin kysyjä viittasikin, jakeluvelvoite antaa loivennusta tulevina vuosina, ja nämä korotuksethan lähtisivät vuodesta 26 eli olisivat vuosina 26—30, eikä kukaan ole missään nimessä suoralla korotuksella niitä laittamassa.

Nyt pitää toisaalta muistaa myös se, että tässä salissa on ollut verrattain kattava yhteisymmärrys biopolttoaineitten lisäämisestä, kotimaisten polttoaineitten lisäämisestä. Nämä ovat keskeinen osa tätä jakeluvelvoitetta, ja uskon, että nämä tulevat olemaan monissa tapauksessa keskeisessä roolissa myös tulevaisuudessa. Eilen esimerkiksi välikysymyskeskustelussa käytiin biokaasusta täällä erittäinkin vahvasti keskustelua — samalla lailla tulevat olemaan nämä biopolttoaineet.

Puhemies Matti Vanhanen: Ja nyt pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan. — Edustaja Kotiaho.

16.04 Jouni Kotiaho ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus, teette tämän kaiken ilmastopolitiikan nimissä. Te mieluummin leikitte ihmisten toimeentulolla, elinkeinoilla, pärjäämisellä kuin luopuisitte yltiöpäisestä ilmastopolitiikasta. Siitähän tässä on kyse. Te haluatte näyttää EU:lle esimerkkiä, mutta panoksena on suomalaisten ihmisten hyvinvointi. Meille suomalainen toimeentulo ja elinkeino tulevat ensin — ilmastopolitiikassa tulee olla edes joku tolkkua etenkin, kun koko huoltovarmuutemme on kriisissä. Euroopassa on sota, ja te kiristätte ruuvia.

Pöytäkirja PTK 136/2022 vp

Eilen käsitteimme välikysymystä maatalouden kriisistä. Tiedätekö, mitä muutenkin karmean kustannuskehityksen keskellä tämä esityksenne tekee suomalaiselle ruoantuotannolle vuoden päästä? Ei suomalaista ruoantuotantoa tällä menolla pian olekaan.

Arvoisa hallitus, perutteko tai edes korjaatteko tätä järkyttävää esitystä?

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Lintilä.

16.05 Elinkeinoministeri Mika Lintilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Venäjän hyökättyä Ukrainaan on tullut hyvin selväksi energiapuolella, että Suomen energiastrategia — pitkäaikainen energiastrategia, joka on ollut useamman hallituksen ajan voimassa — on ollut kotimaiseen energiaan kannustava ja pois fossiilisista, ja tietyllä tavalla siinä on ollut ajavana tekijänä ympäristötekijät mutta nyt voimakkaasti myös turvallisuuspuoli. Tämä on oikeastaan ehkä se keskeinen syy, että Suomi on pärjännyt verrattain hyvin suhteessa muihin EU-maihin tässä tilanteessa, koska me olemme lähteneet irtautumaan venäläisestä energiasta. Tämä biopolttoaine on ennemmin kotimaista polttoainetta kuin ulkomaista fossiilista. Samalla me olemme pystyneet turvaamaan kotimaista omavaraisuutta energiassa — lähtien jostain risupaketeista, joita aikoinaan pilkattiin aika suuresti, mutta nyt on osoittautunut, että ne ovat olleet hyvinkin tärkeässä roolissa tässä tilanteessa.

Puhemies Matti Vanhanen: Tiedän, että samaan aihepiiriin on tulossa myös muilta ryhmiltä kysymyksiä.

2.2. Suullinen kysymys sähkön hinnasta (Sari Tanus kd)

Suullinen kysymys SKT 205/2022 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Tanus.

Keskustelu

16.06 Sari Tanus kd: Arvoisa puhemies! Suomalaiset seuraavat kauhuissaan sähkönhinnan kehitystä, ja monen suomalaisen joululahjat jäävät ostamatta, kun kaikki liikenevät rahat menevät järkyttävän suuriin sähkölaskuihin. En usko, että löytyy yhtään suomalaista, joka voi käsittää sähkönhinnan kehittymistä ja sitä sähköhimmeliä, johon Suomikin on sotkeutunut. Hallituksen toimet sähkölaskujen osalta ovat kuin pienen laastarin laittamista avoimena vuotavaan valtimeen.

Suomalaisilla sähkönkäyttäjillä on todellinen hätä. Lisäksi sähköfutuurit ennakoivat sähkönhintojen rajua nousua vielä entisestään. Samanaikaisesti sähköyhtiöt takovat käsitämättömiä voittoja. Arvoisa hallitus, miten aiotte muuttaa suomalaisia sähkömarkkinoita, jotta tällaisilta katastrofeilta vältytään? Miten voitte taata suomalaisille, että sähkölaskuihimme vaikuttaa oma sähkönkäyttömme eikä esimerkiksi se, minkä verran kaasu Saksassa maksaa?

Pöytäkirja PTK 136/2022 vp

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Lintilä.

16.07 **Elinkeinoministeri Mika Lintilä** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Erittäin tärkeä, relevantti kysymys, mutta nyt kysyjän kanssa olen pikkasen eri mieltä, että tämä olisi pikkunäpertelyä. Nämä tukitoimet, joita nyt on tehty — alv:n tiputtaminen, verovähennys, energiatuki — ovat noin 900 miljoonaa. Vähän huolestuttaa, jos tässä salissa ruvetaan 900 miljoonasta puhumaan pikkunäpertelynä.

Ongelma on poikkeuksellinen tilanne. Meillä on aiemmin verrattain hyvin toiminut tämä markkina, mutta tällaisessa poikkeustilanteessa se ei toimi. Siitä minä olen kysyjän kanssa täsmälleen samaa mieltä.

No, monesti kuulee sitten sen, että miksei aseteta hintakattoa. Meillä olisi periaatteessa kaksi vaihtoehtoa: Tukkukaupan puolen hintakatto, jonka seuraus olisi todennäköisesti se, että koska olemme riippuvaisia tuontisähköstä, meille ei tulisi sähköä, eli jos me laitettaisiin katto, 100 yksikköä, ja jos muualla maksettaisiin 200, se sähkö menisi muualle. [Puhemies koputtaa] Me jäätäisiin ilman. Ja vähittäiskaupan puolella me ei voida asettaa, ilman että valtio kompensoisi [Puhemies: Aika!] sitä erotusta markkinan ja katon välillä.

2.3. Suullinen kysymys sähkön hinnasta ja riittävydestä (Heikki Autto kok)

Suullinen kysymys SKT 206/2022 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Autto.

Keskustelu

16.09 **Heikki Autto kok:** Arvoisa herra puhemies! Hallitus on viime aikoina riidellyt paljon, mutta riitelyn sijaan nyt pitäisi keskittyä ongelmien ratkaisemiseen. Vaikka tänään on lauha päivä, sähkö maksaa yli 40 senttiä kilowattitunnilta. Moni pohtiikin juuri tätä kysymystä, kuinka rahat riittävät, kun pakkaset pian tulevat. Samoin huolestuneena seurataan, riittääkö sähköä ylipäättään. Hallitus on toki esittänyt näitä ministerin esittelemiä tukitoimia, mutta ne eivät poista sitä tosiasiaa, että monien sähkölaskut ovat tukien jälkeenkin moninkertaiset.

Hallituksen riitelyä seurattaessa nousee mieleen kysymys, ehtiiköhän hallitus huomioida näitä arjen asioita ja ymmärtääkö hallitus, että monet suomalaiset ovat todella joutumassa aivan kohtuuttomaan tilanteeseen. Kysynkin energiaministeri Lintilältä: Mitä uusia lisätoimia hallitus aikoo vielä tehdä, etteivät sähkölaskut kasva kohtuuttomiksi? Voiko ministeri valaehtoisen varmasti sanoa tässä eduskunnan edessä, että kaikki mahdollinen on tehty, jotta kiertäviltä sähkökatkoilta talven paukkupakkasilla vältytään?

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Lintilä.

16.10 **Elinkeinoministeri Mika Lintilä** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Voin edustaja Auttolle sanoa, että kyllä omalla sektorilla on niin paljon ongelmia, ettei täs-

Pöytäkirja PTK 136/2022 vp

sä ole riitelemään ehtinyt. [Naurua] Kyllä voin senkin sanoa, että tullaan tekemään kaikki ne toimet, joilla pidetään hinta niin alhaisena kuin se on mahdollista. Meillä taitaa nyt viimeisimpänä olla Meri-Porin kivihiilivoimala otettu käyttöön, ja tällä hetkellä me ei oikeastaan pystytä lisää tehoja saamaan — lähinnä vesivoiman jatkopuolelta, eli tätä tällä hetkellä tutkitaan.

Ne toimet, joilla voidaan kompensoida, ovat niitä, joita tällä hetkellä seurataan. Olen itse nimennyt seurantaryhmän seuraamaan esimerkiksi yritysten energiatilannetta ja sitä, tuleeko siihen puuttua. Nyt pitää koko ajan muistaa se, että kaikki ne kompensointitoimet, joita tehdään, valtion on kuitattava. Sen voin kyllä sanoa, että ensi talvi ja seuraava talvi tulevat olemaan huomattavasti kalliimpia energiamarkkinoilla kuin edelliset talvet.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Autto.

16.11 Heikki Autto kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kokoomus on esittänyt laajan joukon toimenpiteitä, joilla sähkön riittävyys turvataan ja hintaa kohtuullistetaan. Haluamme, että suomalaisilla on varaa pitää kodit lämpiminä niin tänä talvena kuin tulevaisuudessakin. Suomen ja Euroopan energiakriisin helpottamiseksi meidän on otettava kaikki mahdollinen tuotanto käyttöön ja hyödynnettävä käytettävissä olevat keinot kulutuksen tasaamiseen. Tulevaisuudessa kokoomus haluaa tehdä Suomesta puhtaan ja edullisen energian suurvallan. Tämä vaatii pitkäjänteistä työtä muun muassa ydinvoiman lisärakentamiseksi ja erityisesti pienydinvoiman käyttöönottamiseksi.

Arvoisa puhemies! Miksei hallitus ole antanut markkinoille selvää viestiä, että ydinvoiman lisärakentaminen on tervetullutta — nythän pitäisi viestiä vahva tuki kaikille lupaehdot täyttävillä hankkeilla — ja eikö nyt pitäisi Ruotsin tavoin laittaa uusi vaihde silmään myös pienydinvoimaloiden kehittämisessä?

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Lintilä.

16.12 Elinkeinoministeri Mika Lintilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kyllä markkinoille ja yrityksille on annettu erittäin selkeä viesti, että me olemme hyvin avoimia uusille ydinvoimahankkeille, mutta valitettavasti näyttää siltä, että tällä hetkellä ei ole investoijaa, jolla olisi se seitsemän kahdeksan miljardia rahaa. Muilta osilta vaikuttaa, että kokoomuksen energiaohjelma on hyvin samanlainen kuin hallituksen energiaohjelma. En kyllä tässä tilanteessa, joka on näin vakava, lähtisi tekemään eroa hallituksen ja opposition välille, ja voihan olla, että vaalien jälkeen tilanteet vielä muuttuvatkin.

2.4. Suullinen kysymys sähköyhtiöiden voittojen verottamisesta (Harry Harkimo liik) Suullinen kysymys SKT 207/2022 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Harkimo.

Pöytäkirja PTK 136/2022 vp

Keskustelu

16.13 Harry Harkimo liik: Arvoisa puhemies, ärade talman! Minulle soitti eilen perheenisä, joka kertoi, että hänellä on kaksi vaihtoehtoa: joko hän maksaa sähkölaskunsa tai sitten hän pitää talonsa kylmänä. Kysyin, kumman hän valitsee. Hän sanoi, että hän valitsee sen, että hän pitää talonsa kylmänä, koska hän on tottunut siihen, että hän maksaa laskunsa, ja lapset pääsevät sitten kouluun lämmittelemään.

Mutta kun tänään aamulla sanoitte, ministeri Lintilä, että sähköön ei voi laittaa hintakattoa, koska silloin yhtiöt tekevät tappiota ja valtio joutuu maksamaan tämän tappion, niin miten se on mahdollista, että te sitten olette laittamassa windfall-veroa, joka verottaa näiden yhtiöiden voittoja, jos kerran yhtiöt eivät tee mitään voittoja? Ettekö te voi allokoida edes tätä yhtiöiden voittoa näihin sähkölaskuihin?

Toinen kysymys tähän loppuun vielä: Olette sanonut, että Kela-korvauksia voi hakea. Kuinka suuren osan budjetista olette allokoinut sinne Kela-korvauksiin?

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Saarikko.

16.14 Valtiovarainministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Lintilä voinee vastata puhemiehen salliman ajan puitteissa energiamarkkinan laajemmin koskeviin kysymyksiin, mutta vastuullani on valmistella veroa, joka on lisävero energiayhtiöille juuri näiden poikkeuksellisen energiakriisin aiheuttamien ylimääräisten voittojen verottamiseksi.

Korostan: On oikein ja kohtuullista, että yritystoiminnasta syntyy voittoja. Se on yrittäjäriskiä perustuvaa, ja näin kuuluu olla. Mutta tämä tilanne on synnyttänyt myöskin kohtuuttomia voittoja, joita käytännössä sähkön kuluttajat laskuissaan maksavat. Tuo vero on parhaillaan lausuntokierroksella, ja tarkoitukseni on antaa tästä hallituksen esitys vielä tämän vuoden aikana. Tämän kasvattaa eduskunnan jo ennestään laajaa työkuormaa, mutta uskon, että suomalaiset pitävät tätä veroa oikeudenmukaisuuden näkökulmasta tärkeänä. Mittakaavaa, jolla tuolla verolla voidaan rahaa valtionkassaan kerätä — ja kyllä, sitä kautta rahoittaa näitä toimia kansalaisten ja mahdollisesti yritystenkin hyväksi — on vielä mahdotonta sanoa, se riippuu energian hinnasta, mutta se voi olla jopa miljardin suuruinen vero.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Mäkyne.

16.15 Jukka Mäkyne ps (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Mikäli hallituksen suunnitelmat toteutuvat, Suomen teillä huristellaan kohta selvästi nykyistä enemmän biopolttoaineiden voimalla. Biopolttoaineet valmistetaan sokeri- ja tärkkelyspitoisista kasveista sekä öljypitoisista kasveista ja bioraaka-aineista. Tämä vaatii aina pellonraivausta ja viljelyä. Lisäksi biopolttoaineen sekoittaminen polttoaineisiin aiheuttaa kulutuksen kasvua, koska kevyemmissä tisleissä on vähemmän tehoa. Kun jakeluvolyymit kasvavat tuotantokapasiteettia nopeammin ja raaka-ainepohja on rajallinen, joudutaan materiaalia tuomaan Suomeen muualta, mikä taas aiheuttaa päästöjä. Kysynkin ministeri Ohisalolta: ovatko vihreät tehneet tarkkoja laskelmia hyödyistä ja haitoista jakeluvolyymien kanssa, jos meidän täytyy niitä sekoittaa Euroopan unionin vaatimuksia enemmän? — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 136/2022 vp

Puhemies Matti Vanhanen: Taitaa kuulua energiaministerille kuitenkin. — Ministeri Lintilä.

16.16 Elinkeinoministeri Mika Lintilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kyllä minä edelleenkin korostan sitä, että meillä kannattaa panostaa kotimaisiin polttoaineisiin. On varmaan tosi, että osa raaka-aineista tullaan tuomaan ulkoakin, mutta toisaalta meillä on kotimaista jalostustuotantoa, muun muassa Neste, joka on ihan maailman huipputa. Voin sanoa sen, että kun olen kiertänyt maailmalla erilaisissa vienninedistämishankkeissa, niin kyllä Neste on Suomesta se yhtiö, joka kiinnostaa, ja nimenomaan heidän biopolttoaineosaamisensa. En kävisi nyt missään nimessä tässä tilanteessa vähättelemään tuotantoa.

Haluan vielä edustaja Harkimon kysymykseen sanoa, että puhuin siis erikseen tukku-kaupasta, erikseen vähittäiskaupasta, ja nämä ovat kaksi erillistä asiaa totaalisesti. [Jukka Mäkyne: Kiitän ministeri Ohisaloa vastauksesta!]

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Koulumies.

16.17 Terhi Koulumies kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä hallitus mainitsi, että te selvitätte windfall-veron. Sehän ei varsinaisesti ilmeisesti alentaisi sähkön hintaa kuluttajille. Se saattaisi jopa korottaa sitä. Se on pääosin vain uusi vero, joka sinällään verottaa energiayhtiöitä, jotka nyt tekevät aika isoja voittoja kuluttajien kustannuksella. Kysyisin: Mitä muita keinoja hallituksella on nyt alentaa energian hintaa kuluttajille, ottaen huomioon, että nämä suorat rahanjakotuet, joita olette nyt tehneet, eivät auta sellaisia suomalaisia, jotka käyvät töissä ja maksavat itse asumisensa ja energiakustannuksensa? Onko teillä jotakin ratkaisuehdotusta, millä tavalla energian hintaa voitaisiin alentaa nyt tulevana aikoina Suomessa?

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Saarikko.

16.18 Valtiovarainministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä meillä on ratkaisuja, vaikka myönnettävä on, että tilanne on poikkeuksellisen vaikea, ei yksin Suomessa vaan koko eurooppalaisessa energiamarkkinassa. Ja kyllä, joudumme myöntämään, että kaikkia näitä poikkeuksellisen suuria laskuja ja hinnankorotuksia ei kansalaisille tai yrityksille voida hyvittää.

Hiukan epäselväksi jäi arvoisan edustajan puheenvuoron jälkeen nyt kokoomuksen linja. Oletteko te siis sitä mieltä, että tämä oikeudenmukaisuutta lisäävä ylisuurten lisävoittojen verottaminen ei olekaan hyvä asia? Tämähän on tietenkin melkoinen linjaero teidän ja maan hallituksen välillä. Tässähän ei sitä paitsi ole kysymys pysyvästä verosta vaan väliaikaisesta verosta ensi vuodelle, jolloin energiakriisi on nostamassa kohtuuttomiksi voittoja energiayhtiöille, johtuen vain ja ainoastaan tästä energiakriisistä.

Kyllä, pelkästään tämä toimi itsessään ei siis alenna yhdenkään kansalaisen tai sähkönkäyttäjän sähkölaskua, mutta tietenkin siitä saatavat voitot tulevat kipeään tarpeeseen valtionkassaan, jonne on tullut raha-aukkoja nyt näistä tuista, joita kohdistamme muun muassa tavallisille, vaikkapa työssäkäyvillekin, ihmisille juuri erityisen sähkövähennyksen kautta, joka rinnastuu kotitalousvähennykseen verotuksessa.

Pöytäkirja PTK 136/2022 vp

Puhemies Matti Vanhanen: Aika. — Edustaja Tanus.

16.20 **Sari Tanus kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi päätti 2000-luvun alussa panostaa voimakkaasti ydinvoimaan. Olkiluoto 3 -ydinvoimala sai rakennusluvan vuonna 2005, ja luvan mukaan sen piti aloittaa sähköntuotanto muutaman vuoden sisällä. Elämme nyt vuoden 2022 loppua, eikä laitos edelleenkään toimi. Osittain myös tästä syystä jokainen sähkönkäyttäjä Suomessa maksaa sähköstään tähtitieteellistä hintaa.

Arvoisa ministeri! Voisitteko kertoa meille suomalaisille, mikä on ydinvoimayhtiön vastuu tilanteesta? Minkälaiset viivästysmaksut ydinvoimayhtiö joutuu maksamaan, ja kuinka paljon Teollisuuden Voima maksaa tällä hetkellä korvauksia suomalaisille sähkönkäyttäjille?

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Lintilä.

16.21 **Elinkeinoministeri Mika Lintilä** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Minua pikkasen häiritsee tässä keskustelussa se, että annetaan kuva, että tämä on ihan suomalainen ongelma. Tämä menee ihan läpi Euroopan. Itse asiassa me olemme keskihintojen alapuolella, sähkössä me olemme Euroopan halvimpia.

Olkiluoto kolmosen tilanteesta pitää tietysti muistaa, että kyseessä on yksityinen projekti, jossa ei ole tietyllä tavalla välttämättä tiedonsaantioikeuttakaan heidän sopimuksistaan. Ja itse olen kyllä keskittynyt antamaan heille työrauhan. Siellä on tällä hetkellä pumppujen siipirasongelma, jota on ratkottu — nämä murtuneet on lähetetty kolmeen eri laboratorioon, joista saadaan analyysit. Edelleen tavoitteena on, että tässä kuussa alkaa uudelleen koekäyttö, eli pystytään ajamaan täyttä 1 600:aa megaa. Eli kyllä minä luotan erittäin vahvasti siihen osaamiseen, mitä siellä on. Tämä on Suomelle äärettömän tärkeä hanke.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Lehto.

16.22 **Rami Lehto ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Bensiinin kuluttajahinnasta reilusti yli puolet on veroa, ja te, hallitus, haluatte kurittaa autoilijoita vielä lisää. Jo nykyisellään pelkästään auton omistamista verotetaan ajoneuvoverolla, jota kerätään vuoden jokaiselta päivältä, ja te keräätte ajoneuvoveroa vuodessa yli miljardi euroa — suurin piirtein saman verran kuin te lähetätte vuosittain kehitysapuna maailmalle, Kankkulan kairoon. [Eduskunnasta: Ohhoh!] Samaan aikaan te viette autoilevaa kansaamme kohti aikaa, jolloin kuljettiin vielä kinttupolkuja pitkin hevoskärryillä. Teidän elokapinassanne ei ole enää tilaa yksityisautoilevalle kansalle.

Arvoisa hallitus, kansa tarvitsee kohtuuhintaista ruokaa, sähköä, liikenne- ja lämmityspolttoaineita sekä liikkumista. Muutama kuukausi sitten ministeriaitiosta kehoitettiin menemään Kelan luukulle, jos hallituksen ilmastotoimet hintojen nousuun eivät miellytä. Kysynkin teiltä: Te olette ohjaamassa ilmastokartallanne suomalaiset nyt suoraan Kelan luukulle. Tätäkö te haluatte?

Puhemies Matti Vanhanen: Pääministeri.

16.23 **Pääministeri Sanna Marin** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kallis energian hinta ei johdu hallituksen ilmastotoimista, eikä se johdu kunnianhimoisesta ilmasto-

Pöytäkirja PTK 136/2022 vp

politiikasta, joka Suomella on — ja onneksi on — vaan se johtuu Venäjän aggressiivisesta hyökkäyssodasta Ukrainaan, [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä] se johtuu siitä, että Venäjä käyttää energiaa kiristysruuvina koko Euroopassa. Ja itse asiassa, jos me vertaamme tällä hetkellä Suomen tilannetta monien muiden Euroopan maiden tilanteisiin, meidän tilanteemme on verrattain hyvä. Tämä ei tietenkään lohduta kansalaisia, jotka joutuvat tällä hetkellä tämän sodan, niin Venäjän hyökkäyssodan kuin tämän energiasodan, vuoksi maksamaan äärettömän kalliita laskuja sähköstä, energiasta kokonaisuudessaan. Tämä heijastuu meidän yhteiskuntaan monella tavalla, mutta tämä ei kyllä johdu hallituksen ilmastopolitiikasta, jonka pitääkin olla kunnianhimoista, koska itse asiassa tämä ilmastopolitiikka, ilmastotoimet, joita me olemme tehneet, ovat aiheuttaneet myös sen, että me olemme nyt paremmassa asemassa kuin moni muu maa, joka ei näitä ilmastotoimia, uusiutuvan energian investointeja, ole ajoissa tehnyt. Mutta tämä koko tilanne on tämän sodan ja energiasodan seurausta.

2.5. Suullinen kysymys sähköntuotannon lisäämisestä (Johanna Ojala-Niemelä sd)

Suullinen kysymys SKT 208/2022 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Ojala-Niemelä.

Keskustelu

16.24 Johanna Ojala-Niemelä sd: Arvoisa herra puhemies! Tulen itse tuolta arktiselta alueelta, jossa on jo kolme kylmää talvikuukautta takana ja yhtä monta vielä edessä, ja nyt sähkölaskut vievät kohtuuttoman suuren osan tavallisen kansalaisen lompakosta ja tekevät siihen suuren loven. Ei ole oikein, että perheet joutuvat miettimään ruoan, lääkkeiden tai lastenvaateitten ostamisen johdosta, ostaako sähköä arjen tarpeisiin.

Kysynkin ministeri Lintilältä: miten valtio voi omalta osaltaan edistää sitä sähköntuotannon lisäämistä Suomessa lyhyellä ja pitkällä aikavälillä ja sillä tavoin auttaa ratkomaan tätä käsillä olevaa energiakriisiä?

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Lintilä.

16.25 Elinkeinoministeri Mika Lintilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tuo kansalaisten huoli on kyllä varmasti meidän kaikkien huoli. Kyllä tämä hintataso tulee olemaan täysin poikkeuksellisen korkea — täysin poikkeuksellisen korkea — ja siitä johtuen tehdään niitä toimia, joita tässä on tullut keskustelun aikana.

Mitä me voidaan tehdä? Tietysti tärkein ja hienoin asia, mitä kansalaiset tällä hetkellä jo tekevät, on sähkön säästäminen. Marraskuun säästö määrä oli noin 10 prosenttia pienempi, ja myös yritysten säästöt ovat siinä. Eli tämä keskimääräinen vähennys, 10 prosenttia viime vuodesta, on äärettömän hyvä. Se on nopein tapa. Sillä voidaan vaikuttaa sähkön hintaan ja saatavuuteen eli varmistaa saanti. Tärkein asia sille, että me pystyttäisiin tekemään uusia investointeja, on energiapuolen ennustettavuus. Energiapuolen investoinnit ovat aina

Pöytäkirja PTK 136/2022 vp

satojen miljoonien isoja investointeja, ja pitää olla kyllä sitten hyvin vahva poliittinen sitoutuminen siihen ennustettavuuteen [Puhemies: Aika!] ja vakauteen.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Mykkänen.

16.26 Kai Mykkänen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lintilä puhui tässä juuri sähkön säästämisestä astetta alemmas. Kävin juuri yhden suuren suomalaisen sähköverkkoyhtiön ohjaamossa, ja siellä kovasti aika huolestunein ilmein nyt mietitään listoja Energiavirastolle siitä, mitä alueita katkaistaan sähköistä irti missäkin järjestyksessä. Ihmettelivät siellä, miksi tämä tehdään näin, kun meillä on sadoissatuhansissa käyttöpaikoissa, sähkölämmitteisissä taloissa, etäohjattavat releet, jotka hyvin pienillä muutoksilla voitaisiin toteuttaa niin, että suoraan verkkoyhtiön ohjauksella sähkölämmitykset voidaan muutamaksi tunniksi keskeyttää silloin kun tulee tehopula. Tätä ei juurikaan edes huomaisi talossa, verrattuna siihen, että me ajetaan parin tunnin sähkökatko alueelle, mistä tulee kaikkien arvioiden mukaan valtavat kustannukset, ja se on aika tuntematon tie. Mitä te olette, ministeri Lintilä, tehnyt tänä syksynä, jotta tehtäisiin tämä ihmisten kannalta helpompi keino [Puhemies: Aika!] eikä tätä kaikista vaikeinta ja kalleinta keinoa?

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Lintilä.

16.27 Elinkeinoministeri Mika Lintilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Meille ja keskeisille toimijoille, joita käytännössä Suomessa ovat Fingrid ja energiatoimittajat, releet on ihan tuttu aihe, [Kai Mykkänen: Hyvä!] ja tuossa käyttömäärässä tähän nopeaan tilanteeseen ei pystytä reagoimaan. [Kai Mykkänen: Ei enää!] Ehkä tässä on tullut vähän sellainen kuva, että yhtäkkiä tulee sähkökatko ja kaikki on pimeänä. Meillä on hyvin selkeä järjestelmä. Me ollaan nimittäin koko ajan oltu — vuodesta 2016 ainakin, taitaa olla jo vuodesta 12 — siinä tilanteessa, että meidän maksimikulutus ja tuotto ovat reilusti erillään toisistaan, eli tämä ei ole mikään uusi tilanne. Meillä on kolmiportainen järjestelmä siinä. Siinä vaiheessa kun Fingrid havaitsee ensimmäiset havainnot, että sähkö voi loppua, mikä tapahtuu vuorokautta aikaisemmin, tulee ennakkovaroitus, sen jälkeen tulee seuraavassa vaiheessa varoitus, ja sitten jakeluyhtiö ottaa yhteyden, että nyt alueella tulee näille alueille sähkökatko, onko se sitten tunnin tai kahden. Mutta se ei tule tapahtumaan yllättäen vaan informoituna.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Vallin.

16.29 Veikko Vallin ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on tänään täällä myöhemmin lakiesitys, joka uhkaa nostaa liikenteessä käytettävien polttoaineiden hintoja pitkälle tulevaisuuteen. Kyseessä on siis laki, joka velvoittaa sekoittamaan tavalliseen polttoaineeseen kalliimpaa biopolttoainetta. Jos laki astuu voimaan, niin tätä jakelovelvoitetta kiristetään ja polttoaineiden hintoja korotetaan vuosi vuodelta 2024—2030. Tällä tulisi olemaan merkittäviä vaikutuksia kuluttajiin, kotitalouksiin, kuljetusalan yrityksiin ja koko kansantalouteen. Ne vaikutukset olisivat negatiivisia.

Liikenne- ja viestintävaliokunta kiinnitti huomiota lisääntyvään liikenneköyhyysen. Polttoaineiden hintojen korotukset osuvat kipeimmin alimman tuloluokan kotitalouksiin, joissa polttoainekustannukset muodostavat suuren osan kokonaiskulutuksesta. Kysyn: ym-

Pöytäkirja PTK 136/2022 vp

määrätekö te hallituksessa, että kallis ja kallistuva polttoaine johtaa liikenneköyhyytteen?
[Sanna Antikainen: Hyvä kysymys, vaan eivät näytä ymmärtävän!]

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Lintilä.

16.30 **Elinkeinoministeri Mika Lintilä** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Edelleen tähän jakeluvetoitteeseen: Me tiedetään, että venäläisen dieselin tuonti loppui tässä kuussa. Se tulee todennäköisesti nostamaan dieselin hintoja läpi Euroopan. Me jo aiemmin oltiin tilanteessa, että keskitisleiden, joista diesel tehdään, hinta nousi. Me nähdään kaikki se noilla tauluilla tuolla, kun katsotaan, että dieselin hinta on korkeampi kuin ysivitosen hinta. On täysin mahdollista, että tuossa tilanteessa biopolttoaineitten tuottaminen tulee olemaan täysin kilpailukykyistä verrattuna nykyiseen tilanteeseen. Ja edelleen haen kyllä sitä, että ennemmin kotimaista uusiutuvaa kuin venäläistä fossiilia. [Perussuomalaisten ryhmästä: Sitä ei kysytty!]

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Grahn-Laasonen.

16.31 **Sanni Grahn-Laasonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Lintilä, vaikuttaa ja on syntynyt semmoinen vaikutelma, että johtamanne työ- ja elinkeinoministeriö miettii kyllä, miten sähkö saataisiin riittämään, eli tehon riittävyyttä, mutta ei riittävästi toimi keinoin, kuten Mykkänen esitti innovatiivisia ratkaisuja, joilla voitaisiin ongelmatilanteita ehkäistä, eikä varsinkaan mieti ihmisten näkökulmaa, siis sähkön hintoja. Tosiasia ja tilannehan on, että ihmiset eivät tule tänä talvena selviämään omista sähkölaskuistaan. [Välihuutoja vasemmalta] Määräaikaiset sähkösopimukset päättyvät, ja uudet hinnat yllättävät pienituloiset ihmiset, eläkeläiset ja yksinasujat. Omakotitaloissa varsinkin eletään tosi kovia aikoja, ja lapsiperheissä, joiden arjessa näkyvät myöskin ruoan kallistuminen ja asuntolainojen nousevat korot.

Kokoomus on toistuvasti tuonut esiin ehdotuksia, siis monia ehdotuksia, mitä voidaan tehdä nopealla aikataululla — hintakatto on yksi näistä ehdotuksista ja erilaiset kulutusjoustot — mutta sitten tuonut myös esiin, että kun tämä ongelma ei ole poistumassa, miten voitaisiin nopeasti nopeuttaa luvitusta, indikoida yhtiöille, että ydinvoiman rakentaminen kannattaa tässä maassa, [Puhemies: Kysymys?] ja uudistaa ydinenergialakia, niin että mahdollistetaan pienydinvoima nopeammin kuin 2028. Ministeri Lintilä, mitä te tekisitte nyt tämän ongelman ratkaisemiseksi? [Välihuuto vasemmalta]

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Lintilä.

16.32 **Elinkeinoministeri Mika Lintilä** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Edustaja edellisenä ministerinä kyllä varmasti tietää, että kyllä se kansan viesti tulee sinne ministerille asti ja ministeriön valmisteleville virkamiehille. Eli pidän aikamoisena vähätelyä, kun sanotte, että me emme tiedä, mitä kansassa tapahtuu. [Välihuutoja] Kyllä me tiedetään erittäin hyvin, ja ihan yhtä kipeästi se koskee. [Hälinää]

Puhemies Matti Vanhanen: Anteeksi, ministeri. — Yksi puhuu kerrallaan tässä salissa. — Ministeri Lintilä.

Pöytäkirja PTK 136/2022 vp

Otamme mielellämme erilaisia malleja, joilla pystytään tuotantoa lisäämään, mutta uskon kyllä omaan virkamieskuntaani, jotka ovat huippuammattilaisia, että he käyvät läpi kaikki mahdolliset... Ja sitten haluan samalla kiittää teollisuutta ja energiateollisuutta siitä, että he ovat erittäin yhteistyöhakuisesti hakeneet tällä hetkellä esimerkiksi joustokohteita. Mikäli tulee tilanne, että jouduttaisiin lähtemään rajoittamaan sähkönsaantia, niin meillä on olemassa listaus yhtiöistä, jotka ovat ilmoittaneet, että he voivat ajaa silloin omaa tuotantoaan alaspäin.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Junnila.

16.33 Vilhelm Junnila ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Väite siitä, että Suomessa on Euroopan halvinta energiaa, ei pidä paikkaansa. Yritykseni Puolassa voi ostaa hieman alle 700 zlotylla megawatin energiaa. Ystäväni Puolassa voivat ostaa 2 000 kilowattituntia neljä kertaa halvemmalla kuin Suomessa. Ministeri Lintilä, tämä on hintakatto, se osuu sekä yrityksiin että kansalaisiin. Lisäksi, jos lapsiperheessä on kolme lasta tai enemmän, silloin puolalainen perhe voi ostaa tätä hintakattoon kuuluvaa energiaa 2 600 kilowattituntia. [Välihuutoja] Tämä on merkittävästi halvempaa kuin Suomessa, kuten jokainen kotikatsomossa tietää.

Miksi, ministeri Lintilä, ette lähde toteuttamaan Puolan kaltaista hintakattoa? Tulen tästä tekemään huomenaamalla esityksen ja toivon, että mahdollisimman moni kansanedustaja sen allekirjoittaa. Tämä on sidottu siihen, että paikalliset energiyhtiöt Puolassa voivat tätä hintakattoa hyödyntää, ja sitten se sovelletaan myös kaikkiin kansalaisiin. [Puhemies: Aika!] Miksi suomalaiset ovat erilaisessa asemassa kuin samoilla sisämarkkinoilla toimivat [Puhemies koputtaa] puolalaiset?

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Lintilä.

16.35 Elinkeinoministeri Mika Lintilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ensinnäkin nyt korjaan yhden asian. Tässä salissa ei ole kukaan sanonut, että Suomessa on Euroopan halvin energia. [Perussuomalaisten ryhmästä: Juuri te sanoitte! — Naurua — Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä] Keskimääräistä halvempi on eri asia.

Hintakatto on, kuten sanoin, hyvin haasteellinen esimerkiksi siinä, että koska me olemme siirtojen varassa, me joutuisimme todennäköisesti sähkökatkoihin, koska me emme saisi tarpeeksi sähköä Suomeen. Toisaalta polttoaineissa esimerkiksi Unkari käytti hintakattoa, kunnes he havaitsivat, että he eivät saa polttoainetta, ja luopuivat hintakatosta.

Tämä on varmasti aihe, joka on miellyttävää sanoa ulos niin, että ”laitetaan tuohon raja ja valtio maksaa kaikki sen yli menevät”, mutta koko ajan pitää muistaa se, että se on sitten valtio, joka sinne vähittäiskaupassa kompensoi, jos me pakotetaan toiminta miinusmerkkiseksi. [Välihuutoja eduskunnasta]

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Heinonen.

16.36 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sähkön hinta ja polttoaineiden hinta huimaa. Kesän huipuista polttoaineen hinnat ovat hivenen laskeneet, mutta dieselin hintaa uhkaa raju nousu nyt talvella. Venäjän öljyntuontikielto joulukuussa ja dieselin tuontikielto helmikuussa tulevat näkymään hinnoissa. Dieseliä tarvitsee etenkin

Pöytäkirja PTK 136/2022 vp

raskas liikenne, 90 000 rekkaa. Nyt tarvitaan, arvoisa ministeri, se ammattidiesel. Kysyn: koska se tulee?

750 000 henkilöautoa kulkee dieselillä. Te, ministeri Lintilä, totesitte Suomenmaassa 1. marraskuuta: ”Dieselverolle ei ole perusteita, koska diesel on kalliimpaa kuin bensa — ’ensimmäisiä asioita seuraavan hallituksen pöydässä’”. Kysyn, ministeri Lintilä: Minkä takia vasta seuraavan hallituksen pitää hoitaa tämä asia, kun sille ei enää tänään ole perusteita? Miksi te ette hoida tätä?

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Saarikko.

16.37 Valtiovarainministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Verotukseen liittyvät energiakysymykset kuuluvat vastuulleni, ja kysytte kahta eri kokonaisuutta.

Ensinnäkin ammattidiesel, jossa kuvailitte aivan oikein tavaroiden ja ihmisten liikkumisen paikasta toiseen tässä maassa. Kustannukset ovat pitkien välimatkojen Suomessa kohonneet merkittävästi, ja siksi on perusteltua, että hallitus toteuttaa omaa kirjaustaan vuoden alkupuolelta, jossa sitouduimme ammattidieselin valmisteluun. Ensi viikolla, täällä lupamallani tavalla, olen kutsunut koolle kaikkien eduskuntapuolueiden johdon, jotta valtiovarainministeriön virkakunta voi esitellä tuon nyt hyvin loppusuoralla olevan valmistelun. Mittakaavaltaan se on tietenkin valtion verotulojen näkökulmasta iso satsaus, satojen miljoonien eurojen kokoinen, ja kukin puolue on perusteltu harkitsemaan tykönään, onko valmis tuota esittämään. Tarkastanpa kokoomuksenkin vaihtoehdon, olisitteko te tämän toteuttaneet jo ensi vuoden aikana. Mutta tämä on tärkeää, että valmistelu tehdään perustellusti.

Toinen: dieselin käyttövoimavero. Ymmärrän hyvin, että perusteita sille on erittäin vaikea esittää nyt dieselin hinnannousun aikana. Taustalla on EU-lainsäädäntöä, ja mikäli yhdessä Suomea sitoudumme siihen, että haluamme tästä eroon, alkaa vimmatusti vaikuttamistyö EU:ssa. Henkilökohtaisesti olen siihen kyllä valmis. [Timo Heinonen: Näköjään voi oppositiossa vaikuttaa!]

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kivisaari.

16.38 Pasi Kivisaari kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitän siitä, että hallitus on panostanut tutkimus- ja kehitystoimintaan enemmän kuin monet muut hallitukset koskaan. Se on ollut kunniakasta. Maakunnat ovat ominaisuuksiltaan ja vahvuuksiltaan erilaisia, mutta osaajia ja koulutusta tarvitaan kaikkialla Suomessa. Tarvitsemme uusia keinoja osaavan työvoiman saatavuuden parantamiseksi, työllisyyden vahvistamiseksi ja investointien edistämiseksi, ja tarvitsemme siis aluepolitiikkaa, joka vahvistaa kehittymisen edellytyksiä maan eri osien välillä. Vain sillä saamme koko Suomen nousuun. Kysyisin teiltä, arvoisa pääministeri: kuinka voisimme yhä painokkaammin tukea alueiden vahvuuksia ja vauhdittaa koko Suomen kehitystä tilanteessa, jossa osaamisen vahvistamisen ja kasvun eväät ovat sirpaloitumassa useamman ministeriön alaisuuteen? [Perussuomalaisen ryhmästä: Nyt rikottiin kyselytuntisääntöä!]

Puhemies Matti Vanhanen: Pääministeri.

Pöytäkirja PTK 136/2022 vp

16.40 Pääministeri Sanna Marin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pidän erittäin tärkeänä sitä, että meillä on parlamentaarinen yhteisymmärrys tutkimus-, tuotekehitys-, innovaatiotoiminnan rahoituksesta, näkymästä siitä, että käyttäisimme neljä prosenttia bruttokansantuotteesta vuoteen 2030 mennessä nimenomaan tki-toimintaan. Tämä on yksi maailman kunnianhimoisimmista tavoitteista, ja sen takana voimme kaikki ylpeästi seistä. On tärkeää, että meillä on parlamentaarinen yhteisymmärrys ja näkymä tästä tulevaisuuteen.

Mitä tähän kyselytunnin muuhun aihepiiriin tulee, me olemme käsitelleet tänään energiaa, ilmastokysymyksiä. Yksi huomionarvoinen asia on se, että kyllä nämä uusiutuvan energian investoinnit, joita me kipeästi tarvitsemme, jotta me saamme painettua energian hintaa alas, jotta me saamme tuotantokapasiteetin vahvistettua, tehdään eri puolilla Suomea, ovat ne sitten tuulivoimaa tai muita uusiutuvan energian investointeja. Näitä toteutetaan kaikkialla Suomessa, ja kaikilla näillä hankkeilla on myös se ominaisuus, että niillä voidaan vahvistaa alueen elinvoimaa, alueen tulevaisuudennäkymiä ja myös luoda muuta teollista toimintaa, muuta elinkeinotoimintaa, joka on energiaintensiivistä ja energiariippuvaista.

Puhemies Matti Vanhanen: Palataan alkuperäisen kysymyksen aiheeseen. — Edustaja Purra.

16.41 Riikka Purra ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Aloitetaan rakentavasti. Perussuomalaiset tukevat sellaista windfall-veroa, joka toteuttaa kaksi ehtoa: se pidetään kansallisissa käsissä, eli päätösvaltaa ja tuottoa ei anneta Euroopan komissiolle, vaan pidetään Suomessa tämä vero, ja sen tuotto jaetaan nimenomaan niille kotitalouksille ja yrityksille, jotka sähkön korkeasta hinnasta erityisesti kärsivät.

Sitten toiseen asiaan, siihen, että te korostatte tätä uusiutuvaan energiaan satsaamista. Ymmärtäkää nyt tämä perusmalli. Vaikka tässä maassa olisi sata kertaa enemmän tuulivoimaa, se ei auta lainkaan silloin, kun ei tuule. Meillä ei ole riittävästi säätövoimaa näihin koviin pakkasiin, tuulettomiin päiviin, ja te olette tehneet sellaisia energiapoliittisia ratkaisuja, että näin juuri on.

Se, mitä täytyy nyt tehdä, on saada sähkön hinta alas. Millään yksittäisellä tukitoimella ei kyetä tätä ongelmaa ratkaisemaan. Tällä hetkellä tehdään satumaisia voittoja monissa yhtiöissä juuri siksi, että tämä koko markkinamalli on rakennettu vihreän siirtymän nimissä. Se ei vastaa tuotantokustannuksia. [Puhemies: Kysymys!] Kysyn: oletteko valmiita perussuomalaisten ehdotusten mukaisesti muuttamaan sähkömarkkinamallia?

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Lintilä.

16.42 Elinkeinoministeri Mika Lintilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Sähkömarkkinamalli, joka tulee meille Nord Poolin kautta, taitaa olla kahdeksan maan yhteinen tällä hetkellä. Se ei ole Suomen lainsäädännön piirissä, vaan se on Norjan lainsäädännön piirissä. [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä]

Kun kysyjä viittasi tuulivoimaan, on totta, että se vaatii tasausta, mutta esimerkiksi ulkomaiset investoijat, jotka ovat yhteyksissä, kysyvät ensimmäisenä minulta: onko teillä tuulivoimaa, ja jos teillä ei ole tuulivoimaa, onko teillä ydinvoimaa? Mielestäni tästä tulee se keskeinen kysymys eli se tasaava voima. Tässä aikaisemmin tulivat nämä pienydinvoimat.

Pöytäkirja PTK 136/2022 vp

malat esille, ja sen tiimoilta me ollaan tällä hetkellä tekemässä USA:n kanssa yhteisymmärryspöytäkirjaa, joka tulee olemaan merkittävä nimenomaan pienydinvoimaloitten kannalta. Ja niissä meillä tulee olla hyvin selkeä tavoite: suunniteltu Suomessa, valmistettu Suomessa ja omistettu Suomessa.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Sarkomaa.

16.43 Sari Sarkomaa kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Suomalaisissa perheissä on valtava huoli kasvavista sähkölaskuista ja huoli ehkä vähän kasvoi, kun energiaministeri täällä puhuu halvasta energiasta. Kokoomuksen eduskuntaryhmän mielestä kaikkein tärkein asia ennen kuin budjetti hyväksytään on se, että varmistamme, että varmasti täältä talosta tulee ratkaisuja, joilla suomalaiset perheet ja yritykset selviävät yli tämän talven. Tilanne on erittäin haastava, ratkaisua tarvitaan heti, mutta sitten on katsottava myöskin pidemmälle. Kotitalousvähennyshän on ollut vaikuttava keino helpottaa arjen kustannuksissa ja myöskin vauhdittaa niitä remontteja, joita tehdään esimerkiksi asuintaloissa, jotta energiaa voidaan säästää ja voidaan ottaa uusiutuvaa energiaa käyttöön.

Kotitalousvähennyksen remonteista saa omakotitaloissa, se on erittäin hyvä asia, mutta asunto-osakeyhtiöissä se ei ole mahdollista, vaikka ne remontit maksetaan sitten yhtiövästikkeissä. Hallitus päätti eräässä kehysriihessään, että selvitetään, voitaisiinko helpottaa myöskin energiaremontteja asunto-osakeyhtiöissä. Valtiovarainvaliokunta on tätä vauhdittanut, ja kansalaiset ovat tästä yhteydessä. Kysynkin valtiovarainministeriltä: onko hallitus viemässä tätä asiaa eteenpäin, kun on itse linjannut, että tätä asiaa selvitetään, niin että asunto-osakeyhtiöissäkin voitaisiin saada kotitalousvähennys ja voitaisiin tehdä remontteja, joilla energiaa säästettäisiin ja otettaisiin käyttöön uusiutuvaa energiaa?

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Saarikko.

16.45 Valtiovarainministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Erittäin hienoa, että kokoomus, edustaja Sarkomaa, jakaa sen huolen, jota hallitus on pitkin syksyä ja itse asiassa jo vuoden alusta lähtien kantanut nousseista energiahinnoista. Ensiksi Suomessa, aivan oikein, keskustelu kilpistyi liikkumisen hintaan, nyt sähkön hinnan noustua, sodan edettyä ja valitettavasti jatkuttua huomio on vahvasti sähkön hinnassa. Siksi ryhdyimme toimiin ei pelkästään kaikkein pienituloisimmille kansalaisille Kela-avustuksen kautta vaan myöskin sille vaikkapa työssäkäyvälle yksin- tai kaksinasujalle, jonka omakotitalo lämpiää sähköllä ja laskut nousevat kohtuuttomiksi. Tämä rinnastuu kotitalousvähennyksen kaltaiseen sähkövähennykseen. Sitä saa silloin, jos laskut kohoavat satoihin euroihin ja poikkeavat normaalista aiemmista verratuista talvista. Se on oikeudenmukaista, se on uusi muoto tuille, jonka loimme tähän kriisin keskelle.

Edustaja Sarkomaa, suhtaudun kotitalousvähennykseen erittäin myönteisesti, ja olen omalla vastuukaudellani sitä pyrkinyt parantamaan, muun muassa niin, että öljykattiloiden muutostyöt — siis energiamuutostyöt — ovat olleet korkeamman kotitalousvähennyksen piirissä. Asunto-osakeyhtiöistä: Palaan mielelläni kanssanne ja valtiovarainvaliokunnan kanssa tarkemmin asiaan. Kehityssuunta, jonka kuvaatte, olisi minusta oikea ja perusteltu.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Antikainen.

Pöytäkirja PTK 136/2022 vp

16.46 Sanna Antikainen ps (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa herra puhemies! Voi kunpa tämän hallituksen huolen ja muun kivapuheen voisi muuttaa energiaksi, silloin meillä ei olisi mitään huolta. Mutta tiedätkö, että teidän kaiken tämän puheen pitäisi muuttua teoiksi? Vain niillä teoilla te voisitte auttaa suomalaisia tässä vaikeassa hetkessä.

Pääministeri Marin, teidän tekonne ovat tällä hetkellä riittämättömiä. Nyt tavalliset työsäikäyvät suomalaiset ovat kärsimässä hätää. He pelkäävät itsensä ja perheittensä puolesta ja oman toimeentulonsa puolesta. Ylipäätään tällainen yhteiskunta ei ole kestäväällä pohjalla, jos omalla työllä ei voi tulla toimeen ja hinnat karkaavat käsistä, niin ettei ole kohta varaa edes ruokaan.

Ministeri Lintilä kertoi aiemmin, ettei mitään uusia tukitoimia ole tulossa, joten nyt joudun kysymään teiltä, pääministeri Marin: milloin te autatte tavallisia suomalaisia pärjäämään tässä ja nyt? — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Pääministeri Marin.

16.48 Pääministeri Sanna Marin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus on tehnyt koko syksyn päätöksiä, jotka ovat juuri astumassa voimaan ihmisten avuksi — esimerkiksi sähkön arvonlisäveron laskeminen 10 prosenttiin, verovähennys kotitalouksille, tukitoimet niille kotitalouksille, jotka eivät pysty verovähennystä hyödyntämään. Ja kyllä me hyvin ymmärrämme sen tuskan ja vaikeuden, minkä keskellä suomalaiset tänä päivänä elävät, aivan kuten eletään kaikkialla Euroopassa johtuen sodasta, johtuen siitä, että Venäjä käyttää energiaa ruuvina Eurooppaa vastaan. Meidän energiamarkkinamme ei ole tällä hetkellä normaalissa tilanteessa, ja me kaikki maat yritämme yhdessä löytää tähän ratkaisuja.

Tällä hetkellä kaikkein tärkeintä on se, että me teemme investointeja tulevaisuuteen. Me teemme uusiutuvan energian investointeja, joilla me varmistamme sen, että eurooppalaiset kodit niin täällä Suomessa kuin kaikkialla muuallakin lämpiävät ja voivat käyttää seuraavinkin talvina sitä sähköä, jota me tarvitsemme. Eli me tarvitsemme investointeja energiaan kipeästi. Sen lisäksi me tarvitsemme mekanismeja, joilla me saamme energian hintaa laskettua — millä tavalla me voimme esimerkiksi kotitalouksille kompensoida näitä kalliita hintoja. Siihen meillä on yhteisenä aloitteena windfall-vero, jota myös Suomessa valmistellaan niin, että näitä energiayhtiöiden ylisuuria voittoja voidaan verottaa [Puhemies: Aika!] ja tämä raha ohjata tavallisille ihmisille, tavallisille yrityksille, heidän avuksensa.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kyllönen.

16.49 Merja Kyllönen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Liikkumisen hinta puhuttaa syystä. Kymmenen vuotta sitten Suomessa yritettiin käynnistää keskustelua liikenteen verotuksen ja maksujärjestelmän kokonaisuutostarpeista. Lopputulos oli täystyrmäys, vaikka tiedossa olivat käyttövoiman muutospaineeet, sen vaikutukset verokertymään, tiedossa olivat paineeet päästövähennyksiin, kun tämä planeetta varmasti halutaan pitää elinkelpoisena myöskin tuleville sukupolville. Sota lisäsi painetta muutokseen, johonka valmistautumisessa ollaan oltu kymmenen vuotta lähes lähtökuopissa. Olisikohan nyt aika yhdessä rohkeasti tarkastella koko liikenteen maksu- ja verojärjestelmää uusiksi, niin että matti- ja maijameikäläisellä olisi jatkossakin mahdollisuus liikkua ja suomalainen lo-

Pöytäkirja PTK 136/2022 vp

gistiikka pärjäisi tässä kisassa, joka on hyvin raadollista suhteessa maailmaan, kun me katsotaan Suomen kilpailukykyä ja sitä, miten me pärjätään pitkillä välimatkoilla?

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Saarikko.

16.50 Valtiovarainministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Silloin kun on tunnustuksen antamisen paikka, se pitää antaa. Se oli eräs liikenneministeri Kyllönen, jonka kaudella tätä selvitystä muistaakseni tehtiin, ja analyysinne on aivan oikea. Yhteiskuntamme ei ole päässyt tässä kysymyksessä eteenpäin. Valtiovarainministerikaudellaan puolestaan nykyinen puhemies, silloinen ministeri Vanhanen teki niin ikään esityksiä ja selvityksiä aiheesta, ja pidän perusteltuna, että suomalainen yhteiskunta käy tätä keskustelua eteenpäin. Se on vaikeaa — se on vaikeaa — mutta tosiasia on se, että me keräämme liikenteellä miljardeja valtionkassaan käyttääksemme ne yhteiseksi hyväksi vaikkapa ikäihmisten hoivaan tai teiden päällystämiseen.

Liikenne on murroksessa, ja on oikein ja oikeudenmukaista, että siellä, missä pitkät välimatkat velvoittavat oman auton käyttöön myös tulevaisuudessa, se on jatkossakin mahdollista. Täällä on esitetty oikeutettuja kysymyksiä myös liikenneköyhyydestä. Elämme muutoksen keskellä, ja suomalaisen yhteiskunnan pitää olla tähän valmis. Edustaja Kyllönen, viitoititte silloin aivan oikeaa tietä, ja moni viisas on sitä myöskin jatkanut.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kauma.

16.51 Pia Kauma kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllähän arjen kustannuksista sähkön hinta on se, joka huolestuttaa kansalaisia tällä hetkellä eniten. Maassamme on noin puoli miljoonaa kotitaloutta, jotka lämpiävät suoralla sähkölämmityksellä, joten heillä tietysti huoli on kaikkein suurin. Mutta nyt kun olen kuunnellut keskustelua täällä, niin se vaikutelma, mikä hallituksen toimista syntyy, on se, että erilaisia asioita kyllä selvitetään mutta asioille ei kuitenkaan tehdä mitään. Minusta se on erittäin turhauttava viesti kansalaisille tässä tilanteessa, jossa myöskin täällä Etelä-Suomessa me olemme menossa kohti todella kylmeneviä kelejä. Keskituloinen, jopa hyvätuloinen, on siinä tilanteessa, että ei hänellä ole varaa maksaa tuhansien eurojen sähkölaskuja.

Kokoomus on jo viime keväänä esittänyt usean kohdan ohjelman, jolla sähkön hinnoittelumalliin voitaisiin puuttua, ja yksi niistä on se, että EU:ssa pitäisi asettaa sähkön tukku-markkinoille kattohintaa. Nyt kysyn teiltä, ministeri Lintilä: aiotteko yrittää viedä tätä asiaa eteenpäin EU-tasolla?

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Lintilä.

16.52 Elinkeinoministeri Mika Lintilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ensinnäkin täytyy sanoa edustaja Sarkomaan kommenttiin: en ole sanonut missään vaiheessa, että Suomessa on halpa energian hinta, mutta se on keskimääräistä edullisempi kuin Euroopassa ja nimenomaan suhteessa tulotasoon.

Meillä on tainnut olla kahdeksan energianeuvoston kokousta elokuun jälkeen Brysselissä, ja kaikissa näissä on käsitelty muun muassa hintakattoja: teknistä hintakattoa, tukkuhintakattoja ja niin edelleen. Yhteisymmärrystä maitten välillä ei ole tullut. Tämä on komissiolle äärettömän haastava tilanne. Ymmärrän komissiota siinä, että pitää muistaa perimmäi-

Pöytäkirja PTK 136/2022 vp

nen syy eli Ukrainan sota. Tässä vaiheessa tarvitaan mahdollisimman tiivistä unionia, ja komissio on arka tuomaan esityksiä, jotka mahdollisesti repisivät unionia hajalle.

Siitä olen täsmälleen samaa mieltä, että kaikki ne keinot, joilla pystytään hintatasoja painamaan alaspäin, tulee käyttää, mutta rehellisyyden nimissä pitää sanoa, että ne eivät tule olemaan halpoja, mikäli me lähdetään siihen, että me kompensoidaan. Toisaalta pitää muistaa, että niitten pitäisi myös olla erittäin nopeasti toimeen laitettavia, ja sellaisia ei tällä hetkellä ole.

Puhemies Matti Vanhanen: Nyt tarjoan aiheesta viimeistä kysymystä kysymyksen alkuperäiselle esittäjälle, edustaja Kotiaholle.

16.54 Jouni Kotiaho ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun hallitusohjelmaa kirjoitettiin ja sinne kirjattiin ammattidiesel, niin suora kysymys hallitukselle: Tuleeko ammattidiesel tämä hallituksen toimesta voimaan? Jos ei tule, niin miksi? Aikaa on kumminakin ollut jo tämä hallituskausi. Mitä hallitus vastaa?

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Saarikko.

16.54 Valtiovarainministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vastaan niin, että ammattidieselin valmistelu on erittäin pitkällä. Hallituksen esityksenä sitä ei ehditä enää tällä vaalikaudella antamaan, mutta se on seuraavan hallituksen pöydällä [Naurua — Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä] välittömästi valmiina annettavaksi, mikäli uusi hallitus näin päättää. Käsitykseni mukaan, edustaja Kotiaho, vastasin juuri siihen kysymykseen, johon toivoitte. Hallitus ei ole tuomassa esitystä. Olen laittanut sen valmisteluun, se on täysin valmiina seuraavan hallituksen pöydällä, kunhan seuraava hallitus haluaa sen esityksen antaa. Sen mittakaava on euroissa useiden satojen miljoonien eurojen arvoinen ja erittäin merkittävä Suomen logistiikalle ja liikkumiselle ja tavaroiden, ihmisten paikasta toiseen liikkumiselle pitkien välimatkojen maassa. Täytyy tarkistaa, esitittekö te tätä osaltanne perussuomalaisten vaihtoehtobudjetissa toteutettavaksi jo nyt.

Tässä samassa yhteydessä ammattidieselin ohella hallitus on kyllä valmistellut paljon asioita. Edustaja Kauma, viittasitte siihen, että ikään kuin hallitus ei olisi tehnyt energiakriisin keskellä mitään. Listasin nopeasti: Työmatkavähennys, sen parannukset. Jakeluvetoituksen alentaminen näkyi bensapumpuilla. Kela-tuki kaikkein pienituloisimmille sähkölaskuihin. Sähkövähennys kaikille veroja maksaville, joiden sähkölaskut muodostuvat kohtuuttomiksi. Lisävoittojen verotus energiayhtiöiltä. [Puhemies: Aika!] Minusta tämä on kattava lista toimia energiakriisin keskellä.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.6. Suullinen kysymys musiikkiviennin edistämisestä (Mikko Ollikainen r)

Suullinen kysymys SKT 209/2022 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Matti Vanhanen: Seuraava kysymys, edustaja Ollikainen.

Pöytäkirja PTK 136/2022 vp

Keskustelu

16.56 **Mikko Ollikainen r:** Ärade talman! I dag flaggar vi till äran av finsk musik och Jean Sibelius, landets främsta kompositör, som är känd världen över. Musikens betydelse är enorm. Den anknyter oss till andra människor, till känslor, platser och upplevelser i livet.

Musiken och de kreativa branscherna som helhet sysselsätter väldigt brett och skapar välfärd i samhället. Därför ser vi i SFP att kulturen tas bättre i beaktande i framtiden för att stärka Finlands export.

Arvoisa puhemies! Näin suomalaisen musiikin päivänä haluamme nostaa esiin musiikki-alan tärkeyden. Suomessa on paljon lahjakkaita artisteja, ja alalla olisi hyviä kasvun mahdollisuuksia. Kysynkin, arvoisa ministeri Skinnari: millä tavalla voisimme parantaa suomalaisen musiikin vientiedellytyksiä maailmalle?

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Skinnari.

16.57 **Kehitysyhteistyö- ja ulkomaankauppaministeri Ville Skinnari** (vastauspuheen-vuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! Suomalainen musiikki voi koronasta huolimatta erinomaisesti. Sibelius — ja oikeastaan koko meidän kulttuuri- ja musiikkikenttä — on suuri osa koko Suomen maakuvaa ympäri maailmaa meidän lähes sadassa suurlähetystös-säkin.

Jos vertaa Ruotsiin ja katsoo meidän musiikkivientiä, meidän vientimme on noin 100 miljoonaa, Ruotsilla noin 230 miljoonaa. Eli se 100 miljoonaa, jota me yhteensä viemme, voisi olla paljon enemmän. Mutta uudesta sukupolvesta, monipuolisesta sukupolvesta — eli Nightwishin lisäksi — meillä on tulossa paljon uusia. Blind Channel ja kumppanit tekevät upeata työtä ympäri maailmaa.

Korostan sitä, että Music Finlandin työ ja uusi ulkoministeriöön nimittämämme musiikin, kulttuurin, luovien alojen suurlähettiläs ovat esimerkkejä siitä, että hallitus on ottanut vakavasti koronan aikana sen haasteen, mitä musiikkiala, kulttuuriala ja luovat alat ovat kohdanneet.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.7. Suullinen kysymys metsäluonnon ja hiilinielujen vahvistamisesta (Atte Harjanne vihr) Suullinen kysymys SKT 210/2022 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Matti Vanhanen: Seuraava kysymys, edustaja Harjanne.

Keskustelu

16.58 **Atte Harjanne vihr:** Arvoisa puhemies! Me elämme keskellä ihmisen aiheuttamaa kuudetta sukupuuttoaaltoa. Me jyräämme ihmiskuntana luontoa jo ison asteroidin voimalla. Eilen alkaneeseen YK:n luontokokoukseen Montrealiin on ladattu paljon odotuksia. Ta-

Pöytäkirja PTK 136/2022 vp

voitteena olisi saada aikaiseksi luontopolitiikan oma Pariisin sopimus, jotta luontokato saataisiin pysäytettyä vuoteen 2030 mennessä.

Luonto on koetuksella sekä globaalisti että Suomessa. Puolet Suomen luontotyypeistä ja joka yhdeksäs laji on Suomessa uhattuna. Suomessa lajien uhanalaistuminen näkyy myös metsälajiston köyhtymisenä. Metsäpolitiikalla ja metsienkäytöllä on siis keskeinen rooli luontopolitiikassamme, siinä, että pysäytämme luontokadon Suomessa. Sitä suomalaiset meiltä odottavat. Metsiä tarvitaan myös hiilinieluinä ja -varastoinä. Myös valtiovarainministeriön virkamiespuheenvuoro nosti ilmastomuutoksen ja luontokadon torjumisen toimet esiin tänään ja siinä myös nielujen hinnoittelun ja sen valmistelun. Kysynkin ministeri Kurviselta: millaisia toimia hallitus valmistelee suomalaisen metsäluonnon elpymisen ja hiilinielujen vahvistamisen turvaamiseksi?

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Kurvinen.

16.59 Maa- ja metsätalousministeri Antti Kurvinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! On erittäin positiivinen asia, että edustaja otti esille tämän merkittävän Montrealin kokouksen. Aina kun me keskustelemme näistä asioista, meidän pitää muistaa YK:n kestävän kehityksen kehikko. Me tarvitsemme niin sosiaalisen, ekologisen kuin taloudellisenkin kestävyuden, jotta asiat etenevät. Lisäksi biodiversiteettitavoitteet, monimuotoisuustavoitteet, ovat mielestäni osin ristiriidassa myös ilmastopoliittisten tavoitteiden kanssa. Siinäkin tarvitaan yhteensovittamista.

Puhemies! Ei pidä kehuskella liikaa, mutta eteläpohjalaisena tietysti olen siihen joskus taipuvainen, ja rohkenisin sanoa, että tämä hallitus on ollut jos ei historian paras, niin parhaasta päästä oleva hallitus luonnonsuojelun näkökulmasta. [Petri Huru: Millä mittarilla?] Olemme runsaasti lisänneet varoja erityisesti vapaaehtoiseen suojeluun: Metso- ja Sotkahjelmat, virtavesien Nousu-ohjelma ja Helmi-ohjelma monien luonnonympäristöjen ennallistamisessa. Myös Metsähallitus tekee monimuotoisuustoimia paljon metsien osalta, ja tarvitaan myös talousmetsien luonnonhoitotoimia. Olemme juuri saaneet tuotua valtioneuvostosta maankäytön ilmastosuunnitelman eli MISU-suunnitelman. Siellä on runsaasti toimia.

Puhemies! Totean loppuun, että Suomen ilmastotavoitteiden saavuttamisessa hiilinielujen vahvistaminen on aivan keskeistä. Metsä pitää saada kasvamaan. [Puhemies: Aika!] Metsän pitää kasvaa — hoitotoimia ja lannoitusta.

Kysymyksen käsittely päättyi.

Kyselytunti päättyi.

3. Valtioneuvoston selonteko pohjoismaisista rajaesteistä

Valtioneuvoston selonteko VNS 11/2022 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään ulkoasiainvaliokuntaan.

Pöytäkirja PTK 136/2022 vp

Esittelypuheenvuoron käyttää pohjoismaisen yhteistyön ja tasa-arvon ministeri Thomas Blomqvist, ja puheenvuoro kestää noin kymmenen minuuttia. Tämän jälkeen puhemies myöntää kahden minuutin vastauspuheenvuorot eduskuntaryhmien ilmoittamille edustajille, ja muut vastauspuheenvuorot ovat minuutin mittaisia, kuten äsken kyselytunnillakin. Debatin jälkeen keskustelu jatkuu nopeatahtisena siten, että etukäteen varatut puheenvuorot saavat kestää enintään viisi minuuttia. Puhemiesneuvosto suosittaa, että nopeatahtisen keskusteluosuuden jälkeenkin pidettävät puheenvuorot kestävät enintään viisi minuuttia.

Lähetekeskusteluun varataan ensi alkuun enintään 45 minuuttia. — Och minister Blomqvist, varsågod.

Asian käsittelyssä noudatettiin aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

17.02 Pohjoismaisen yhteistyön ja tasa-arvon ministeri Thomas Blomqvist (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vapaa liikkuvuus on ollut pohjoismaisen yhteistyön keskiössä jo virallisen yhteistyön alusta asti. Se on keskeisessä asemassa Pohjolan avoimuuden ja yhteenkuuluvuuden kannalta. Rajaestetyö on tärkeä osa tätä kokonaisuutta.

De nordiska statsministrarnas vision om Norden som världens mest hållbara och integrerade region 2030 sätter upp mål även för gränshinderarbete. Ur individens synvinkel är den fria rörligheten i grunden en fråga som är relaterad till de grundläggande fri- och rättigheterna, och tusentals nordbor drar nytta av den fria rörligheten varje dag.

Toimimisen ja asioimisen toisessa Pohjoismaassa tulisi olla yhtä helppoa kuin omassa kotimaassa. Kantava ajatus on, että vapaan liikkuvuuden edistäminen Pohjoismaiden välillä hyödyttää kaikkia osapuolia, oli kyseessä asuminen, opiskelu, työskentely tai yrittäjyys. Rajaesteiden purkaminen on kansantalouden kannalta järkevää, sillä rajat ylittävä taloudellinen vuorovaikutus vahvistaa elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä ja ylläpitää etenkin raja-alueiden elinvoimaa. Rajaestetyö parhaimmillaan luo kilpailuetua koko Pohjolassa. Työ kansalaisten liikkuvuuden helpottamiseksi on ollut ja on keskeisesti nykyhallituksen agendalla hallitusohjelman mukaisesti.

Värderade herr talman! För behandlingen av gränshinder har Nordiska ministerrådet skapat ett system där vem som helst kan rapportera om problem och därigenom främja den fria rörligheten i Norden. Nyckelaktören här är gränshinderrådet, som lyder under Nordiska ministerrådet. Gränshinderrådet identifierar, lyfter fram och utarbetar konkreta förslag till lösningar till stöd för de nordiska myndigheterna när det gäller att undanröja gränshinder.

Rajaesteneuvosto siis määrittelee, mitkä rajaesteet ovat etusijalla, sekä kannustaa ja tekee ehdotuksia Pohjoismaiden viranomaisille ratkaisujen löytämiseksi. Rajaesteneuvoston mandaatti uusittiin Suomen johdolla puheenjohtajakaudellamme vuonna 21. Uusi mandaatti mahdollistaa ennen kaikkea entistä nopeamman ja määrätietoisemman toiminnan kriisitilanteissa. Samalla neuvoston yhteydenpitoa ja vuoropuhelua muiden toimijoiden, kuten myös yhteistyöministerien, kanssa on tiivistetty.

Pöytäkirja PTK 136/2022 vp

Arvoisa puhemies! Valtioneuvoston selonteko pohjoismaisista rajaesteistä esittelee Suomessa hallituskauden aikana tehtyä rajaestetyötä ja keskittyy Suomea koskeviin rajaesteisiin. Edellinen selonteko aiheesta annettiin vuonna 2012, joten selonteko on tältäkin osalta tarpeellinen. Jotta voimme sekä ratkaista olemassa olevia rajaesteitä että ehkäistä uusien syntymistä, on tärkeää lisätä tietoa rajaestetyöstä. Selonteko vastaa osaltaan tähän tarpeeseen ja esittelee rajaestetyötä kokonaisuutena sekä eri toimijoiden tehtäviä ja vastuita.

Selonteossa käsitellään niin rajaesteneuvoston ratkaisemia esteitä kuin sellaisia esteitä, joiden osalta neuvosto on tehnyt päätöksen ratkaisemattomuudesta. Valtaosa selonteossa mainituista esteistä on parhaillaan neuvoston käsittelyssä. Ratkaistut esteet koskettavat luottokelpoisuutta muissa Pohjoismaissa, sosiaalietuuksien maksamista tilanteissa, joissa on epäselvää, mikä maa on maksuvelvollinen, tullivelkaa ja vakuuden varaamista maahan-tuonnin yhteydessä, yhteistyön lisäämistä koskien pitkiä käsittelyaikoja EU-asioissa sekä potilasmatkojen korvausta Suomen ja Norjan välillä. Rajaesteneuvoston ja viranomaisten käsittelyssä on parhaillaan esteitä, jotka liittyvät muun muassa seuraaviin asioihin: tiedon-vaihto ulkomaille, kun kaksoiskansalainen menehtyy; oikeus työttömyyskorvaukseen lomautuksen ja irtisanomisen jälkeen, kun henkilö on työskennellyt Suomessa tai Norjassa; vaatimukset henkilönumerosta ja henkilötodistuksesta rajan yli kulkijoille; yksityishenkilöiden ja yritysten kohtaamat ongelmat pankkitilin avaamisessa; suomalaisen perintöve-ron ja ruotsalaisen pääomatuloveron yhteensovitus. Esteiden käsittely on aina monitahois-ta ja vaatii yksityiskohtaista substanssiin paneutumista. Lakimuutokset ja julkisten menet-telytapojen muuttaminen sekä niitä edeltävät keskustelut ovat oma prosessinsa. Työtä ra-jaesteiden purkamiseksi on kuitenkin jatkettava sitkeästi ja tuloshakuisesti.

Värderade talman! I Finland är arbetet för att undanröja gränshinder välorganiserat. Fin-lands nordiska gränshindernätverk leds av Pohjola-Norden, och det har som mål att iden-tifiera, lösa och förebygga gränshinder. I gränshindernätverket ingår representanter för riksdagen, olika ministerier och andra myndigheter, informationstjänster, organisationer och gränshinderrådet.

Pohjoismaiden ministerineuvoston palvelut Info Pohjola, Rajaneuvonta Ruotsi-Suomi-Norja ja Rajaneuvonta Norja-Ruotsi sekä Öresunddirekt tarjoavat neuvonantoa ja kartoit-tavat ongelmia, joita yksityishenkilöt kohtaavat liikkueessaan Pohjoismaissa rajojen yli. Yksityishenkilöille tarjolla olevat hyvin toimivat raportointijärjestelmät ja neuvontapalve-lut ovat tärkeitä esteiden identifioimisessa. Nämä palvelut usein tunnistavat olemassa ole-vat rajaesteet yksityishenkilöiden esittämien kysymysten perusteella. Neuvontapalvelut välittävät tiedot sitten rajaesteneuvostolle ja viranomaisille.

Arvoisa puhemies! Tavoitteena on käsitellä rajaesteitä mahdollisimman aikaisessa vai-heessa. Parasta on tietenkin ennaltaehkäistä niiden syntymistä. Rajaesteet ja niiden synty-misen estäminen lainvalmistelussa on otettu huomioon lainvalmistelijoille vuonna 2019 tuotetussa ohjeistuksessa. Lisäksi tuoreeseen, 4. päivä marraskuuta julkaistuun lainvalmis-telun vaikutusarviointiohjeeseen sisältyy nimenomainen jakso rajat ylittävistä vaikutuksis-ta ja niiden arvioimisesta.

Koronapandemian matkustusrajoitusten seurauksena syntyi suuri määrä erityisesti raja-alueilla asuvien arkipäivään vaikuttavia niin sanottuja rajahäiriöitä. Ongelmallisimpia ra-joituksia ja niiden seurauksia voitiin kuitenkin merkittävästi lieventää rajaestetoimijoiden

Pöytäkirja PTK 136/2022 vp

työn avulla. Näitä rajahäiriöitä ei määritellä varsinaisiksi rajaesteiksi, ja suurin osa niistä on poistunut pandemiatilanteen helpotettua.

Värderade talman! Det nordiska systemet som skapats för att lösa gränshinder är unikt och har väckt intresse även i andra delar av världen. De nordiska länderna arbetar varje dag för att säkerställa den fria rörligheten över gränserna. Med hjälp av det nordiska samarbetet, bland annat genom att fördjupa integrationen, möter vi de utmaningar som vi ställs inför bättre såväl nationellt, regionalt som globalt, och dessutom bidrar det till att säkerställa den nordiska samhällsmodellens funktionalitet även i framtiden.

Arvoisa puhemies! On tärkeää jatkaa aktiivista kansallista työtä rajaesteiden poistamiseksi. Samoin tulee pyrkiä vahvistamaan pohjoismaista yhteistyötä näissä kysymyksissä. Tämä on konkreettinen tapa edistää liikkuvuutta ja yhteenkuuluvuutta Pohjolassa. Rajaestetyö on pohjoismaisen yhteistyön kulmakiviä. Toivon antoisaa keskustelua tänään täällä eduskunnassa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos, ministeri Blomqvist, tack. — Ja nyt tosiaan siirrymme siihen antoisaan keskusteluun. Aloitamme näillä kaksi minuuttia kestäville ryhmäpuheenvuoroilla, jotka eduskuntaryhmät ovat minulle ennalta toimittaneet. — Ja edustaja Viljanen, olkaapa hyvä.

17.11 Heidi Viljanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pohjoismaissa tehdään päivittäin työtä vapaan liikkuvuuden varmistamiseksi yli rajojen. Yhdessä etsitään aktiivisesti ratkaisuja rajaesteiden purkamiseksi ja ennaltaehkäisemiseksi. Näin tehdään Pohjolasta maailman parhaiten integroitunut alue, missä voimme liikkua, työskennellä ja opiskella vapaasti.

Betydelsen av detta arbete framhävs nu när det nordiska försvarssamarbetet stärks i och med att Sverige och Finland är på väg att ansluta sig till Nato, och vi kommer allt närmare varandra.

Arvoisa puhemies! Koronapandemian aikana ilmeni useita valitettavia rajahäiriöitä. Monet niistä ovat sittemmin ratkenneet, kun matkustusrajoituksia on voitu purkaa. Pandemia nosti esiin myös uusia kysymyksiä liittyen esimerkiksi toiseen maahan tehtävän etätyön sosiaaliturvaan ja verotukseen. Tuleviin mahdollisiin poikkeustilanteisiin onkin varauduttava entistä paremmin ja kehitettävä rajaestetyötä kokonaisuutena. Rajaesteneuvosto on avainroolissa näiden tapausten käsittelyssä ja ratkaisemisessa.

Yksi esimerkki ratkaistuista rajaesteistä on selkeämmät ja paremmat säännöt Norjan ja Suomen rajalla maksettavan arvonlisäveron osalta. Ratkaistut ja ratkaisemattomat tapaukset on kerätty rajaestetietokantaan, mutta on myös aihetta todeta, että on monia rajaesteitä, joita ei huomioida eikä käsitellä.

Eduskuntaryhmämme on tyytyväinen uusiin käyttöön otettuihin digitaalisiin työkaluihin rajaongelmien raportoimisen helpottamiseksi. Dittgransproblem.com- ja rajaongelma.com-palvelun kautta yksityishenkilöt ja yritykset voivat raportoida kohtaamiaan rajaongelmia sekä antaa ratkaisuehdotuksiaan. Digitaaliset ratkaisut kaikkiaan ovat rajaestei-

Pöytäkirja PTK 136/2022 vp

den ratkomisessa ja ehkäisemisessä keskeisiä. Kaikki digitaaliset asiointipalvelut helpottaisivat arkea. Jatketaan siis hyvää työtä edelleen näiden asioiden parissa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. Kiitoksia, SDP. — Ja seuraavaksi perussuomalaisten eduskuntaryhmä, edustaja Ranne.

17.13 Lulu Ranne ps (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa puhemies! Kiitoksia ministerille esittelystä. On hyvä, että tässä selonteossa selkeytetään kaikille se, mitä se Pohjoismaiden rajaestetty yhteistyö oikein tarkoittaa.

Meillä asuu yli 27 miljoonaa ihmistä, ja meillä on 1,4 miljoonaa yritystä, 13,3 miljoonaa työssä käyvää. Pohjoismaat ovat yhdessä Euroopan viidenneksi suurin talous. Rajaestetyön perimmäinen tarkoitus on tietenkin mahdollistaa Pohjoismaiden asukkaille ja yrityksille turvallinen ja sujuva arki yli rajojen, mahdollistaa joustavaa työntekoa, yrittämistä, opiskelua, yhteistyötä koko Pohjolassa laillisissa merkeissä.

Olen päässyt Pohjoismaiden neuvoston varapresidentin roolissa tutustumaan hyvinkin läheltä kaikkien Pohjoismaiden rajaestetyöhön, ja arvostan sitä konkreettista ruohonjuuritason työtä, jota siellä koko ajan tehdään. Siellä nimenomaan tiedetään, mitkä sitä hyvää ja turvallista arkea estävät, yritetään parhaamme mukaan tehdä sitä hyväksi.

Niin kuin tuossa totesin, ”laillisissa merkeissä” — rajojen nimittäin täytyy aina suojella kansalaisiaan rikollisuudelta, huumeilta, turvallisuus- ja terveysuhkilta, kuten nyt olemme sota-aikana ja korona-aikana erityisesti saaneet huomata. Pohjoismaiden rajaestetyön täytyy olla jatkossa paljon tehokkaampaa ja vaikuttavampaa ja lopettaa pieniin asioihin keskittyminen. Sen täytyy olla sellaista, että se synnyttää todellista hyötyä sinne kansalaisille — enemmän konkretiaa, vähemmän byrokratiaa.

Eli kannatamme siis kaikin puolin sellaista rajaesteiden poistamista, joka turvaa meille sen turvallisen ja hyvän, sujuvan arjen. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. Kiitokset. — Ja nyt kokoomuksen eduskuntaryhmä, edustaja Sirén.

17.15 Saara-Sofia Sirén kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä vaalikausi on koetellut myös pohjoismaista yhteistyötä. Sen suurimpana menestyksenä on pidetty yli 70 vuotta kestänyttä vapaata liikkuvuutta ja passivapautta. Nyt koronapandemian vuoksi päätettiin sulkea maidemme välisiä rajoja, yhteistä koordinaatiota, eikä halukkuutta löytää yhteisiä ratkaisuja tuntunut löytyvän. Tämä vaikutti erityisesti raja-alueilla asuviin, joiden arki muuttui kertaheitolla, kun pääsy kouluun tai töihin estyi. Selonteko käy ansiokkaasti läpi näitä esteitä.

Pandemian jälkeen sota Euroopassa kuitenkin yhdisti Pohjoismaita. Pohjoismaat ovat EU:n ja muiden länsimaiden kanssa tuominneet Venäjän bruttaalin hyökkäyssodan sekä Venäjän tekemät sotarikokset Ukrainassa. Sodan seurauksena Suomi ja Ruotsi päättivät hakea Nato-jäsenyyttä.

Ensimmäistä kertaa virallisen pohjoismaisen yhteistyön historiassa Pohjoismaita yhdistää juuri ulko- ja turvallisuuspolitiikka. Esteet syvemmälle yhteistyölle tällä sektorilla ovat nyt hävinneet. Kyse on äärimmäisen tärkeästä seikasta lähialueemme turvallisuudelle ja pohjoismaiselle yhteistyölle. Toiveenamme on, että tämä ulko- ja turvallisuussektorilla koettu noste leviäisi muille pohjoismaisen yhteistyön sektoreille.

Pöytäkirja PTK 136/2022 vp

Arvoisa puhemies! Kokoomuksen eduskuntaryhmä alleviivaa sitoutumistaan pohjoismaiseen yhteistyöhön sen kaikilla tasoilla. Pohjoismaisessa yhteistyössä on panostettava innovaatioihin ja digitalisaatioon. On ymmärrettävä ympäristöystävällisen teknologian potentiaali. Rajaestetyön tärkein tehtävä on varmistaa arjen sujuvuus Pohjoismaiden kansalaisille ja näin ollen edistää maiden ja raja-alueiden edellytyksiä talouskasvulle sekä kansalaisten hyvinvointia.

För arbetskraftens fria rörlighet är det centralt att det finns fungerande infrastruktur. Nordiska rådet har i flera år efterlyst ett nordiskt ministerråd för transport och infrastruktur [Puhemies koputtaa], senast under Nordiska rådets session här i Helsingfors för en månad sedan. Vad har regering gjort [Puhemies: Aika on täyttynyt!] för att förverkliga detta?

Arvoisa puhemies! Pohjoismaista yhteistyötä luonnehditaan usein luontevaksi...

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Arvoisa edustaja, nyt aika on ylitetty.

...yhteistyöfoorumiksi. On muistettava, että tämä edellyttää sitoutumista ja toimia.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja keskustan eduskuntaryhmä, kaksi minuuttia. — Edustaja Kinnunen.

17.18 Mikko Kinnunen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kiitos ministerille esittelypuheenvuorosta ja hyvin laaditusta selonteosta. Paljon on tehty.

Haluan puhua muutaman sanan tulevaisuudesta. Elämme alati muuttuvassa maailmassa, jossa tällä hetkellä varmaa on vain epävarmuus. Useat maat hakevat haasteisiin turvaa instituutioilta ja muilta kumppaneilta. On selvää, että sotilaallinen ja puolustuksellinen yhteistyö sekä siviilikriisinkestävyys edellyttävät meiltä entistä määrätietoisempaa rajaestetyötä myös Pohjoismaiden välillä. Rajan esteitä on raivattu pois, ja sitä tulee jatkaa. Kyse on turvallisuudesta sekä mahdollisuuksista antaa ja saada apua naapureilta, joihin kaikkein eniten luotamme. Tässä luotamme Pohjoismaihin. Olemme samaa perhettä. Esimerkiksi maanpuolustustyössä teemme jo hyvää yhteistyötä Ruotsin kanssa.

Yhteistyön painopisteet vaihtelevat aina tilanteen mukaan. Kriisioloissa tarvitsemme tavaroiden, palvelujen ja ihmisten vapaata liikkuvuutta, jotta voimme paremmin puolustaa itseämme, turvata huoltovarmuuden ja vastata ulkopuolelta tuleviin uhkiin. Rauhanaikana ja normaalioloissa taas painopisteenä on rakentaa rajatonta Pohjolaa varmistaaksemme pohjoismaisten yritysten kilpailukyvyn, oppilaitosten sujuvan yhteistyön ja kulttuurivaihdon.

Arvoisa puhemies! Olemme eläneet kohta jo kolme vuotta poikkeuksellista aikaa. Kulauti ja sota ovat vaikuttaneet myös pohjoismaiseen yhteistyöhön. Kysyn ministeriltä: onko tänä vuonna 60 vuotta täyttänyt pohjoismaisen yhteistyön perussopimus eli Helsingin sopimus ajan tasalla ja pitäisikö sitä päivittää vastaamaan nykytilannetta?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja vihreä eduskuntaryhmä, edustaja Pitko.

17.20 Jenni Pitko vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pohjoismaat on jo pitkään ollut Euroopan vapaan liikkuvuuden lippulaiva. Rajojen yli on jo vuosikymmeniä

Pöytäkirja PTK 136/2022 vp

lähdetty töihin, reppureissaamaan ja opiskelemaan. Perheitä ja ystävyyksiä, yhteistä arkea, on kaikin puolin rajaa. Pohjoismaiden vapaa liikkuvuus on pitkän työn tulosta.

Tätä yhteistyötä vapaan liikkuvuuden esteiden purkamiseksi ja ongelmien ratkomiseksi on tehty myös vaikeina koronapandemian aikoina — ei kuitenkaan virheittä: Suomi muun muassa löi laimin velvollisuutensa kuulla saamelaisia rajojen sulkemisen yhteydessä. Näin ei usean Pohjoismaan alueella asuvan rajat ylittävän alkuperäiskansan oikeuksia tulisi polkea enää jatkossa.

Tutkimusten mukaan rajasulut ja matkustusrajoitukset pandemian aikana ovat lisänneet myös epävarmuutta työn ja opiskelupaikan vastaanottamisessa. Pandemian aikaisista kipukohdista on otettava opiksi. Myös pohjoismaisen vapaan liikkuvuuden kriisinkestävyttä on parannettava, jotta luottamus pohjoismaiseen yhteistyöhön säilyy.

Arvoisa puhemies! Valtioneuvoston selonteossa kartoitetaan myös rajaesteitä digitaalisessa maailmassa. Vaikkapa etätöiden tekemiseen toisesta Pohjoismaasta liittyy esimerkiksi työntekijöiden vakuutus- ja sosiaaliturvan suhteen haasteita, jotka on ratkottava lähitulevaisuudessa, sillä etätö on tullut jäädäkseen. Myös verkossa tapahtuvaa asiointia ja tunnistautumista Pohjoismaiden välillä tulee helpottaa, ja EU:n tarjoamat digitaaliset yhteistyön puitteet on hyödynnettävä täysimääräisesti unioniin kuuluvien Pohjoismaiden kesken. Tulevaisuudessa on voitava sekä tehdä töitä että asioida omilla pankkitunnuksilla toisessa Pohjoismaassa.

Pohjoismainen yhteistyö on esimerkillistä koko maailmankin tasolla. Hyvin toimivat käytännöt vapaan liikkuvuuden edistämiseksi ovat myös osa Suomen ja muiden Pohjoismaiden maabrändiä. Työ rajaesteiden purkamiseksi on työtä yhteisen Pohjolan puolesta. Sen merkitys on näinä kriisiaikoina vain kasvanut.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Honkasalo, vasemmistoliitto.

17.22 Veronika Honkasalo vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä keskustelu on tärkeä, sillä kuten selonteossakin mainitaan, rajaestetyö on keskeinen osa pohjoismaisen integraation toteuttamista ja liikkuvuuden edistämistä Pohjolassa. Tärkeintä tässä keskustelussa on muistaa ne kansalaiset, joita tämä asia koskettaa. Raja-alueilla ja muissa Pohjoismaissa asuu paljon ihmisiä, jotka kohtaavat arjessaan jatkuvasti rajaesteitä asuesaan, opiskellessaan tai tehdessään töitä toisessa Pohjoismaassa. Vasemmistoliitto haluaa helpottaa näiden kansalaisten arkea. Heidän päivittäiset ongelmansa liittyvät esimerkiksi verotukseen, sosiaalietuuksiin, sosiaali- ja terveystalvelujen saatavuuteen ja työelämän rajoituksiin. Yksi esimerkki ongelmallisista rajaesteistä kansalaiselle on oikeus työttömyyskorvaukseen lomautuksen ja irtisanomisen jälkeen, kun henkilö on työskennellyt Suomessa tai Norjassa. Ruotsin lainsäädäntö ei tunne käsitettä ”lomautus”, joten pitkän lomautusjakson jälkeen Suomessa tai Norjassa työskentelevä rajatyöntekijä voi menettää oikeutensa saada työttömyysturvaa Ruotsissa. Tämä vaatii lakimuutoksia joko Suomen, Norjan tai Ruotsin lainsäädännössä.

Rajaesteiden purkaminen ja uusien esteiden muodostumisen pysäyttäminen helpottaa Pohjoismaiden kansalaisten liikkuvuutta, ja työ on erityisen tärkeää näiden rajaseuduilla asuvien asukkaiden kannalta, sillä kyse on heidän palveluistaan, työllisyydestään ja perhesuhteidensa mahdollistamisesta. On tärkeää, että näitä rajaesteitä ratkaistaan myös EU-tasolla. Esimerkiksi rajaesteeksi tunnistettu ongelma sosiaalietuuksien maksamisesta sellaisissa tilanteissa, joissa on epäselvää, mikä maa on maksuvelvollinen, on ratkaistu ottamal-

Pöytäkirja PTK 136/2022 vp

la käyttöön EESSI-järjestelmä. Sen myötä Pohjoismaiden sosiaaliviranomaisten mahdollisuudet etuuksien väliaikaiseen maksamiseen ovat kasvaneet. Lisäksi rajaesteiden purkaminen lisää luottamusta Pohjoismaiden välillä ja vahvistaa alueen resilienssiä kriisitilanteissa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin, kiitoksia. — Och nu har vi svenska riksdagsgruppen, ledamot Bergqvist.

17.24 **Sandra Bergqvist r** (vastauspuheenvuoro): Ärade talman! Svenska riksdagsgruppen och SFP har en lång tradition av att förespråka ett djupt nordiskt samarbete. Norden är för Finland vår närmaste referensgrupp. Vi delar flera grundläggande värderingar såsom välfärd, jämställdhet och respekt för mänskliga rättigheter. SFP stöder starkt visionen om att Norden ska bli världens mest hållbara och integrerade region. Vi vill aktivt undanröja och förebygga gränshinder så att det gynnar människorna och företagen. Rörligheten, boende, studier, arbete och företagande i Norden ska bli ännu smidigare. Regeringens färsk redogörelse utgör en mycket nyttig vägvisare för just detta arbete. Precis såsom SFP-ministern för jämställdhet och nordiskt samarbete säger, ska den nordiska vardagen vara gränslös.

Arvoisa puhemies! Ruotsalainen eduskuntaryhmä ja RKP katsoo, että juuri nyt olisi mahdollisuus pohjoismaisen yhteistyön tiivistämiselle erityisesti nykyisen turvallisuuspoliittisen tilanteen takia. Samalla meidän on muistettava, että aktiivinen ja monipuolinen pohjoismainen yhteistyö ei ole itsestäänselvyys vaan tarvitsee puolestapuhujansa.

Erityisesti pandemia koetteli yhteistyötä ennennäkemättömällä tavalla, kun maiden välille määrättiin tilapäisiä matkustusrajoituksia. Sen takia Suomi toimiessaan viime vuonna Pohjoismaisen ministerineuvoston puheenjohtajana asetti etusijalle sen, että pandemiasta saaduista kokemuksista otettaisiin opiksi, ja esimerkiksi käynnisti hankkeen, jossa analysoidaan tehtyjen päätösten vaikutuksia.

För SFP är det uppenbart att Finland ska fortsätta det målmedvetna arbetet för att slopa gränshindren nordiska länder emellan, så att vi kan stärka regionens livskraft ytterligare. Därtill vill svenska riksdagsgruppen även poängtera betydelsen av det svenska språket i Finland. Det är en bro till övriga Norden. Socialt small talk har en stor betydelse [Puhemies koputtaa] för att sammanbinda människor och skapa mervärde. Vi ska sätta ribban högt och vara ambitiösa. Tillsammans är vi i Norden starkare.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä, edustaja Essayah.

17.27 **Sari Essayah kd** (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa puhemies, ja kiitoksia ministerille esittelystä! Yhteistyölle Pohjoismaitten välillä on todellakin pitkät perinteet, ja poikkeuksellisinakin aikoina sen arvo vain entisestään korostuu. Visiona on todellakin, että Pohjoismaat muodostaa vuonna 2030 maailman integroiduimman alueen. Tavoitteeseen pääsemiseksi tarvitaan vahvaa yhteispohjoismaista koordinaatiota ja sitä, että jokainen valtio tahollaan ottaa itse vastuun näistä kansallisista toimista rajaesteitten purussa. Sellaisia lakeja, sääntöjä tai käytäntöjä, jotka estävät yksilöiden vapaata liikkumista tai yritysten

Pöytäkirja PTK 136/2022 vp

mahdollisuuksia toimia yli rajojen Pohjoismaissa, on syytä jokaisen valtion kriittisesti tarkastella, kuitenkin turvallisuuspoliittisia näkökohtia aliarvioimatta.

Vision kolme painopistealuetta — vihreä Pohjola, kilpailukykyinen Pohjola sekä sosiaalisesti kestävä Pohjola — maalaavat kuvan tulevaisuudesta, siitä Pohjolasta, jossa ympäristö, ihmiset ja talous voivat hyvin. Rajat ylittävä taloudellinen vuorovaikutus vahvistaa elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä ja parhaimmillaan ylläpitää alueiden elinvoimaa. Myös yksilön kannalta vapaa liikkuvuus hyödyttää päivittäin jo nyt tuhansia ihmisiä.

Arvoisa puhemies! Tuossa selonteossa on hyvin eritelty niitä toimia, joilla on löytynyt ratkaisuja, ja toisaalta asioita, joihin ei ole ratkaisuja, ja käsittelyssä edelleen olevat asiat. Ehkä vielä laajemmin olisi voinut käsitellä sitä isoa kuvaa ja ylemmällä tasolla niitä tavoitteita. Esimerkiksi yritysten näkökulmasta olisi ehkä laajemminkin vielä voitu tarkastella sitä potentiaalia, jota on ja jota onnistunut pohjoismainen integraatio tuo, eikä ehkä vain pelkästään näitä yksittäisiä osa-alueita. Myöskin yksilön näkökulmasta työelämään ja koulutukseen liittyviä rajaesteitä olisi ehkä vieläkin enemmän ja laajemmin voitu käsitellä. Varmasti tällaisissa on aina hyvä useamman ministeriön hallinnonalan näkökulmat tuoda esille, jolloin asiat tulee kattavasti esiteltyä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Minister Blomqvist, tre minuter.

17.29 Pohjoismaisen yhteistyön ja tasa-arvon ministeri Thomas Blomqvist: Arvoisa puhemies! Kiitos hyvistä kommentteista, tässä oli erittäin rakentavia ja muutama kysymyskin, joihin yritän vastata.

Ehkä yleisellä tasolla totean sen, että varmaan yksi näistä uusista haasteista, mitä on tullut, on juuri tämä, minkä myös esimerkiksi edustaja Viljanen ja joku muukin taisi mainita, etätyön lisääntyminen ja verotusasia, ja se on otettu kyllä vakavasti. Siihen nyt etsitään ratkaisuja. Ensin tietysti täytyy tunnistaa ne ongelmat, mitä siellä mahdollisesti on, ja sitten yritetään ratkaista ne. Se on tärkeä asia.

Sitten edustaja Ranne nosti ruohonjuuritasolla tapahtuvan työn tärkeyden, ja se on aivan totta. Meillä on hyvin toimivat neuvontapalvelut, ja se työ, mitä siellä rajaesteneuvostossa tehdään, on todella arvokasta. Se hyödyttää sekä yrityksiä että yksittäisiä kansalaisia.

Ehkä yleisenä kommenttina myös se, mikä aika monessa nousi esille, että tämä epävakaa aika ja kriisiaika, mitä nyt eletään, on johtanut siihen, että Pohjoismaat ovat lähempänä toisiaan kuin ehkä koskaan aikaisemmin. Myös Suomen ja Ruotsin tuleva Nato-jäsenyys luo minun mielestäni mahdollisuuksia paremmalle ja syvemmälle, tiiviimmälle yhteistyölle myös muilla aloilla. Siinä mielessä näillä kriiseillä on myös joitain hyviä seurauksia.

Edustaja Sirén kysyi tästä liikenneinfrastrukturiministerineuvostosta. Se ei ole edennyt Suomen sektoriministerin mielestä, ja Suomen kanta — sekä myös Ruotsin — on, että yhteistyö on tärkeää mutta että se voidaan tehdä yhtä hyvin epävirallisessa muodossa eikä tarvita ministerineuvostoa tätä varten. Mutta tiedän Pohjoismaiden neuvoston kannan tähän asiaan, ja varmaan se keskustelu jatkuu.

Sitten edustaja Kinnunen kysyi, pitääkö Helsingin sopimusta, 60 vuotta vanhaa perussopimusta, muuttaa. Me kuulumme kyllä ne toivomukset, mitä esitettiin täällä Pohjoismaiden neuvostossa silloin reilu kuukausi sitten. Siitä asiasta täytyy nyt hallitusten ja yhteistyöministerien sitten keskustella, onko tarpeita ja millaisia, ja mihin toimenpiteisiin ne johtavat.

Pöytäkirja PTK 136/2022 vp

Sitten ehkä lopuksi haluaisin nostaa — tässä nyt jäi vastaamatta muutama kysymyksen — että ehkä omalta osaltani tärkeimpänä yksittäisenä asiana pidän sitä, että meidän pitää [Puhemies koputtaa] löytää ratkaisu niin, että pankkitunnuksilla tai muilla vahvoilla tunnistusvälineillä voi tunnistautua myös muissa Pohjoismaissa. Se on tällainen arjen ongelma, mikä nousee esille yksittäisten kansalaisten osalta. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Ja nyt muutaman puheenvuoron ajaksi vielä puhujalistan puhujiin. — Edustaja Autto, olkaa hyvä.

17.33 Heikki Autto kok: Arvoisa puhemies! Pohjoismaiden yhteistyö on ollut Suomelle tietysti aina valtavan tärkeää, ja tässä ajassa se on noussut nyt aivan arvoon arvaamattomaan. Oikeastaan aivan kuten kotimaan asioitakin käsiteltäessä, myös pohjoismaisessa yhteistyössä tietyt peruslähtökohdat ovat nyt aivan olennaisesti muuttuneet, kun Euroopassa riehuu sota ja kohtaamme sen kerrannaisvaikutuksina valtavia kriisejä, niin kuin vaikka tuossa edellä kyselytunnilla yhdessä käsitelimme. Tietysti maanpuolustuksen tarpeet tuleekin laittaa kaikessa etusijalle, toisaalta sitten huoltovarmuuskysymykset tulee myös ratkoa, ja ehkä kolmantena tärkeysjärjestyksessä pitää olla sitten tulevan kasvun luominen, teollisuutemme ja vientialojemme kilpailukyvyyn kohentaminen, ja nämä ovat myös aivan keskeisiä nyt kyllä tässä pohjoismaisessa yhteistyössä.

Nato-asia etenee hienosti Suomen ja Ruotsin osalta yhtä jalkaa ja aika lailla vakaata raitetta, ja olen varma siitä, että sen osalta tulemme lähikuukausina saamaan hyviä uutisia. Kyllä paine näitä viimeisiä jäsenmaita kohtaan, jotka eivät ole vielä Suomen ja Ruotsin jäsenyyttä ratifioineet, tulee varmasti olemaan Naton sisällä ja koko kansainvälisessä yhteisössä niin suuri, että olen aivan varma, että asiat tulevat etenemään hyvään suuntaan. Mutta kun sitten tätä käytännön Naton pohjoista ulottuvuutta lähdetään rakentamaan, on todella tärkeää, ettei vain puolustusministeriön tasolla vaan koko hallituksen tasolla sitten tätä työtä käytännössä tehdään.

Toisaalta huoltovarmuus on aivan olennainen kysymys, se, miten kehitetään esimerkiksi Suomen liikenneyhteyksiä länteen, myös maayhteyksiä ja ei vain rautatie- ja tieliikenneyhteyksiä vaan myös tietoliikenneyhteyksiä. Kun mietitään sitä, miten Eurooppa tämän kriisin jäljiltä haluaa nousta strategisesti autonomiseksi — Eurooppa haluaa saada omiin käsiinsä pitkiä teollisia arvoketjuja — niin parhaat lähtökohdat paitsi luoda uutta kasvua, työtä ja toimeentuloa myöskin varmistaa se, että strategiset asiat teollisuuden osalta ovat tulevaisuudessa meidän eurooppalaisten omissa käsissä, ovat tietenkin täällä Pohjois-Euroopassa, jossa meillä on osaamista ja kykyä tuottaa vaikkapa päästötöntä energiaa, jolla sitten esimerkiksi meidän terästeollisuudesta ja muusta metalliteollisuudesta luoda kansainvälisesti kilpailukykyistä ja ajan standardit täyttävää. Tässä mielessä olisi todella tärkeää nyt sitten koko hallitusten tasolla koordinoita tätä kasvua yhdessä muiden Pohjoismaiden kanssa, ja myöskin Suomen hallituksen pitää huolta meidän maamme kilpailukykyistä, ettei käy niin, että täältä työvoima karkaa tuonne Ruotsiin ja Norjaan, vaan niin, että nimenomaan suomalaiset yritykset olisivat kilpailukykyisiä sitten vastaamaan myös niihin urakoihin, joita sieltä aukeaa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Essayah.

Pöytäkirja PTK 136/2022 vp

17.36 Sari Essayah kd: Kiitoksia, arvoisa puhemies! Tämä pohjoismainen integraatio ja vapaa liikkuvuus perustuu pitkälti siihen luottamukseen, mikä Pohjoismaissa on toinen toisiamme kohtaan, ja myöskin sitten meidän yhteiskuntiemme samankaltaisuuteen. Ei varmaankaan ole yllätys, että tällainen keskinäisen luottamuksen indeksi näyttää nimenomaan juuri Pohjoismaissa hyvin korkeata lukua, ja jotta tulevaisuudessakin voimme nauttia vaivattomasti liikkumisista yli Pohjolan rajojen, on varmistettava, että yhteisistä säännöistä pidetään huolta ja niitten mukaan eletään.

Mutta monesti olen miettinyt sitä, onko meillä Suomessa myöskin jonkunlaisia henkisiä rajaesteitä — ei pelkästään näitä, mitkä tulevat byrokratiasta. Kun ajatellaan Ruotsia ja Norjaa, jotka ovat meidän lähimmät naapurimaat, niin silti voi tuntua aika monelle etäiseltä lähteä esimerkiksi hakemaan työtä sieltä, tahi se, että yritystoimintaa lähdetäisiin ensimmäisenä laajentamaan Ruotsiin tahi Norjaan. Paljon olen kuullut sitä, että esimerkiksi pk-yrityksetkin saattavat hyvin vaikeille markkina-alueille hamuta ja lähteä miettimään, saisiko kauppaa avuttua jonnekin Lähi-itään tai ties minne kauas, vaikka tuossa lähellä olisi valtavan isoa potentiaalia. Ja siinä mielessä kun on se ajatus siitä, että Pohjoismaissa me pystyttäisiin tekemään paljon enemmän myöskin yritysten välillä yhteistyötä ja laajentamaan markkina-aluetta, niin se ei välttämättä aina ole joku verotus tai hallinnollinen syy, vaan joskus tuntuu, että se on jonkunlainen henkinen este: tuntuu isolta harppaukselta lähteä vaikka sitten yritystoimintaa laajentamaan Norjaan. Ja siinä mielessä ajattelen, että jonkunlaista tällaista henkistä integraatiota pitäisi lisätä ja myöskin tietoa ja mahdollisuuksia olla kertomassa esimerkiksi pk-yrityksille, että sieltä läheltä löytyy isot markkina-alueet ja että rohkeutta vain siihen, että voi asettautua. Uskon, että on paljon helpompi suomalaisen yrittäjän lähteä yritystään laajentamaan toisiin Pohjoismaihin, joissa on monet asiat hyvin samalla tavalla, kuin sitten lähteä sellaisille markkina-alueille, joissa on kokonaan toisentyypiset yhteiskuntajärjestelmät ja erilaiset lait ja byrokratia aivan toista luokkaa.

Arvoisa puhemies! Kiitos, että on mahdollisuus tässä vielä käyttää tämä niin sanottu henkilökohtainen puheenvuoro tuon ryhmän puheenvuoron lisäksi.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja nyt henkilökohtaisen puheenvuoron käyttää edustaja Mäenpää.

17.39 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Tämähän on mielenkiintoinen tilanne, että länsirajalta puretaan rajaesteitä ja itärajalle niitä rakennetaan.

Mutta minulla on itselläni yksi sellainen henkilökohtainen rajaeste, joka heikentää yhteenkuuluvuuden tunnetta ja pohjautuu erilaiseen lainsäädäntöön ja mielestäni rikkoo pohjoismaista integraatiota. Arvoisa ministeri, sanoitte, että raja-alueiden elinvoimaa pitää pitää yllä, ja erityisesti sitä pitää tällä hetkellä yllä nuuskanmyynti siellä vastarannalla. On hienoa, että on tehty puolustuksellista yhteistyötä, ja maanpuolustus varmaan tulee tiivistymään näiden Pohjoismaiden kesken, mutta sitä ihmettelen, että se on meillä jotenkin ok, että ihmiset ajavat kymmeniätuhansia litroja polttoainetta tuonne maanteille sen takia, että he pääsevät ostoksille Ruotsin puolelle, ostamaan nuuskaa, todennäköisesti suomalaiselta yrittäjältä — sitä en tiedä, ovatko he suomalaisia vai ruotsalaisia. Minun mielestäni pohjoismaisen yhteistyön ja integraation nimissä olisi syytä miettiä sitä nuuskanmyyntiä täällä Suomessa. Haluaisinkin kysyä teiltä, kun olette pohjoismaisen yhteistyön ja tasa-arvon mi-

Pöytäkirja PTK 136/2022 vp

nisteri: onko tasa-arvoista meitä suomalaisia kohtaan, että me emme saa ostaa täällä nuuskaa kaupasta? — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitoksia. — Ja vielä ehditään edustaja Junnila, ja sen jälkeen ministerin vastaus.

17.41 Vilhelm Junnila ps: Arvoisa puhemies! On hienoa, että tästä asiasta keskusteltaessa meillä on täällä läsnä sekä nykyinen että entinen Pohjoismaiden neuvoston varapresidentti, ja on myös hienoa, että meillä on kaksi ministeriä täällä paikalla, vaikka uskon, että pohjoismaisen yhteistyön ja tasa-arvon ministeri Blomqvist näissä asioissa onkin enemmän päällä. Uskon, että ministeri Lintilä on sitten noissa seuraavissa asioissa.

Mutta kuten tuossa aiemmin mainittiin, Nato on tosiaan lähentänyt myös Suomen ja Ruotsin henkistäkin yhteyttä, eikä pelkästään turvallisuuspoliittisesti, se on selvä. On aivan selvää, että kun rajaesteistä puhutaan, niin se liittyy sitten meidän länsirajaamme, ja sitten itärajalle asetamme aivan toisenlaisia esteitä, ja se henkinen kynnyskin on varmasti kasvanut.

Rajaesteistä sen verran, että otin ilolla uutisen Viking XPRS:n paluusta Suomen lipun alle. Tämä on ollut merkittynä viime aikoina Viron lipun alle ja sitä ennen oli Ruotsin alusrekisterissä, ja tämä on oikeastaan aika merkittävää erityisesti sekä huoltovarmuuden kannalta että suomalaisten merimiesten kannalta, että saimme tämän laivan jälleen Suomen lipun alle. Se nimittäin mahdollistaa myös sen, että nyt kausityöntekijät, jotka ovat vaikkapa Lapissa, pystyvät sitten yhdistämään sen oman työuransa, kun tämä avaa noin 175 henkilötyövuotta, vakituista työpaikkaa, jälleen uuteen hakuun. Mielestäni tämä on erittäin tervetullut uutinen ja muutenkin vahvistaa asemaamme merillä.

Mutta, ministeri, täällä aika harvoin puhutaan ulkosuomalaisista, ja käsittääkseni nyt on tullut tämä strategia erilaisista toimenpiteistä ulkosuomalaisten hyväksi. Heillähän, erityisesti Ruotsissa asuvilla, ei välttämättä ole samaa oikeutta kieleensä kuin se, miten vaikkapa me täällä pidämme hyvää huolta ruotsinkielisestä väestöstämme. Onko tässä uudessa strategiassa joitakin konkreettisia toimenpiteitä, millä sitten parannetaan myös ulkosuomalaisen asemaa Ruotsissa ja siltä osin poistetaan myös näitä rajaesteitä? — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin, kiitoksia. — Ja nyt kuulemme ministeri Blomqvistin vastaukset, ja sen jälkeen siirrymme muihin aiheisiin. — Ministeri Blomqvist, varsågod.

17.43 Pohjoismaisen yhteistyön ja tasa-arvon ministeri Thomas Blomqvist (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Tässä jäi edellisessä vastauspuheenvuorossa muutama asia mainitsematta, ja taisi olla myös yksi kysymys, johon en vastannut.

Sekä edustaja Pitko että edustaja Bergqvist nostivat nämä pandemian kokemukset ja sen, mitä silloin opittiin. On ollut tärkeä ohjenuora meille Pohjoismaisessa ministerineuvostossa ja yhteistyöministerieille, että otetaan oppia mahdollisesti tehdyistä virheistä, tehdään selvityksiä — meillä on pari kolme sellaista selvitystä tehtynä. Nyt yritetään sitten parantaa varautumista tuleviin kriiseihin, että silloin tämä yhteistyö toimisi vielä paremmin. Ja tietysti nyt, kun Venäjä hyökkäsi sitten Ukrainaan — tätä emme tietenkään tienneet silloin syksyllä 21, kun tästä tehtiin päätöksiä — varautuminen yhdessä ja yhteistyö sillä saralla on erittäin tärkeää. Se luo meille paremmat mahdollisuudet kohdata tulevia kriisejä.

Pöytäkirja PTK 136/2022 vp

Det vi har beslutat om med samarbetsministrarna är utredningar för att vi ska vara bättre förberedda för kommande kriser, och då kunde vi ju naturligtvis inte veta att vi hade ett krig i Europa som snart skulle starta, men i alla fall så förbättrar vi också på den civila sidan samarbetet och beredskapssamarbetet.

Sitten minusta tässä edustaja Essayah nosti erittäin ansiokkaasti tätä isoa kuvaa ja ehkä sen puuttumista tästä selonteosta. Kuitenkin olemme myös tietoisesti yrittäneet konkretisoida sitä rajaestetyötä, mutta se ei tietenkään sulje pois sitä tosiasiaa, että yritysten välinen yhteistyö on myös tärkeää. Tässä on valtavan iso potentiaali. Kun edustaja Essayah puhui myös siitä, mitä mahdollisuuksia yritystoiminnassa on, niin on hyvä muistaa, että Pohjoismaat yhteensä ovat maailman 11. isoin talousalue, joten tässä on varmaan parantamisen varaa yrityksillä ja varmaan myös valtioilla.

Sitten henkiset rajaesteet: [Puhemies koputtaa] niitä tietysti voi olla. Ehkä isoimpana koen sen, että tänne Suomeen saisi tulla sekä opiskelijoita että asukkaita myös muista Pohjoismaista.

Tähän nuuska-asiaan en ota kantaa, koska se ei kuulu minun vastuualueelleni, mutta sen voin sanoa, että ainakaan se ei ole epätasa-arvoista sukupuolten välisessä suhteessa. [Juha Mäenpää: Kiitos!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Asian käsittely keskeytettiin kello 17.47.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 20.07.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 3 käsittelyä. — Keskustelu jatkuu. Edustaja Kinnunen poissa.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin ulkoasiainvaliokuntaan.

4. Valtioneuvoston tulevaisuusselonteko kaupan toimialasta

Valtioneuvoston selonteko VNS 12/2022 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään talousvaliokuntaan.

Kymmenminuuttisen esittelypuheenvuoron käyttää elinkeinoministeri Mika Lintilä, ja tämän jälkeen puhemies myöntää kahden minuutin vastauspuheenvuorot eduskuntaryhmien ilmoittamille edustajille. Muut vastauspuheenvuorot, jos niitä halutaan, ovat sitten

Pöytäkirja PTK 136/2022 vp

minuutin mittaisia. Debatin jälkeen keskustelu jatkuu nopeatahtisena siten, että etukäteen varatut puheenvuorot saavat kestää enintään viisi minuuttia. Puhemiesneuvosto suosittaa, että nopeatahtisen keskusteluosuuden jälkeenkin pidettävät puheenvuorot ovat enintään viiden minuutin mittaisia.

Lähetekeskusteluun varataan ensi alkuun 45 minuuttia. — Ministeri Lintilä, olkaa hyvä.

Asian käsittelyssä noudatettiin aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

17.48 Elinkeinoministeri Mika Lintilä (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kaupan toimiala on tänä päivänä Suomessa merkittävä toimija niin yhteiskunnassa kuin elinkeinoelämän kentässä. Toimiala työllistää, luo kilpailukykyä, hyvinvointia sekä alueellista ja paikallista elinvoimaa sekä tarjoaa tuotteita ja palveluja asiakkaille. Monelle kylälle oma kauppa ja siellä oleva pakettiautomaatti ovatkin aivan elinehtoja.

Kaupan alalla on myös erittäin tärkeä vaikutus kansantalouteen. Toimiala muodostaa merkittävän osan Suomen yritysraakenteesta, ja ala on yksi Suomen suurimmista toimialoista liikevaihdon määrällä mitattaessa. Kaupan toimiala on eniten arvonnalisäveroja tilittävä toimiala ja merkittävä yhteisöverojen maksaja. Viime vuosina kaupan alan bruttoarvonlisäyksen osuus on ollut noin yhdeksän—kymmenen prosenttia.

Kaupan toimiala käy läpi murrosta niin Suomessa kuin kansainvälisesti. Sekä kotimainen että ulkomainen kaupan toimiala on siirtynyt perinteisestä toimijasta globaalien markkinoiden toimijaksi, erityisesti verkkokaupan, kaupan globaalien markkinapaikkojen ja -alustojen sekä kaupan monikanavaistumisen myötä. Suomalaiset kaupan alan yritykset kuuluvat jo nyt globaaliin kaupan ekosysteemiin, jossa tapahtuu murroksia perinteisissä liiketoimintamalleissa. Kehitystrendi jatkuu, erityisesti digitalisaation, tekoälyn, automatisaation sekä kuluttajakäyttäytymisen muutosten myötä. Kuluttaja päättää, miten, missä, milloin ja mitä kanavaa käyttäen hän tekee hankintansa.

Kuten kaikille muillekin aloille, viime vuodet ovat olleet vahvasti tulevaisuusnäkymiä muovaavia myös kaupan alalle. Korona ja Venäjän hyökkäyssota ovat heittäneet monia mutkia matkaan, kiihdyttäneet kehityskulkuja ja haastaneet kauppaa, niin hyvässä kuin pahassa mielessä.

Arvoisa herra puhemies! Nyt keskustelemme kaupan alan tulevaisuusselonteosta. Siinä on otettava mennyt huomioon riittävästi mutta erityisesti katseen on oltava tulevaisuudessa.

Valtioneuvoston tulevaisuusselonteko on laadittu hallitusohjelman pohjalta. Tavoitteena on, että kaupan alaa voidaan kehittää strategisesti ja pitkäjänteisesti, ottaen huomioon käynnissä oleva rakennemuutos Suomessa ja toimintaympäristön globaali murros. Selonteko on rajattu kohdistumaan kuluttajakauppaan sisältäen päivittäistavarakaupan ja tukku-kaupan välisen ketjun. Tarkastelua on pyritty tekemään kymmenen vuotta eteenpäin. Selonteko sisältääkin alan vision ja skenaarion vuodelle 2032.

Selonteko kuvaa kaupan toimialan tilanne-, muutos- ja tulevaisuuskuvaa sekä esittää näitä taustoja vasten kehittämisehdotuksia ja johtopäätöksiä toimialan strategiseen ja pitkäjänteiseen kehittämiseen. Johtopäätökset on kirjattu konkreettisesti kehittämisehdotuksina, joita selonteosta löytyy yhteensä 38 kappaletta. Visiossa painottuvat alan ekosyste-

Pöytäkirja PTK 136/2022 vp

minen työ, alan uudistumista tukeva toimintaympäristö, alan veto- ja pitovoima sekä vastuullisuus.

Selonteon työssä luotiin kaupan alalle kolme eri skenaariota vuodelle 2032. Ensimmäinen skenaario näyttää erittäin hyvältä, toinen heikommalta ja kolmas täysin epäonnistuneelta. Skenaarioilla halutaan maalata toisaalta mahdollisuuksia ja toisaalta uhkakuvia. Se, mikä skenaario lopulta käy toteen, riippuu tietysti täysin meistä itsestämme. Jotta saavutamme parhaan mahdollisen skenaarion, tarvitsemme yhteistyöhön poliittista päätöksentekoa, kaupan alan yrityksiä ja yrittäjiä, työntekijöitä ja opiskelijoita sekä kaikkia alan tutkijamusta, innovaatioita ja kehittämistä edistäviä tahoja.

Selonteon ensimmäinen painopistealue koskee kansallista kehittämistyötä. Kaupan rakennemuutokseen ja voimakkaaseen toimintaympäristön muutokseen tulisi vastata luomalla uusia ja kehittämällä voimassa olevia kansallisia järjestelmiä, toimintamalleja ja säädöksiä. Tarkoitus on edistää kaupan alan uudistumista, kasvukykyä ja kasvun mahdollisuuksia.

Kehittämisehdotuksissa ratkotaan muun muassa kaupan alan koulutuksen kehittämistä, verkkokaupan ratkaisuja ja kaupan erityiskysymyksiä. Uusina esityksinä on esimerkiksi taloudellisen kannustinmallin luominen kaupan alan työntekijöiden kouluttautumiseen ja uudenlaisen innovaatioekosysteemin luominen yritysten digitalisoitumiseen ja uudistumiseen.

Toinen painopistealue koskee resursointia kaupan alan rakennemuutoksessa kansallisella tasolla. Haluamme edesauttaa kaupan alaa uudistumisessa, kasvussa ja kansainvälistymisessä. Resurssien kohdentamisella tki-panostuksiin sekä ohjelmatyöllä olisi tarkoitus varmistaa kaupan alan ekosysteemin ja kokonaisvaltainen kehittäminen. Kehittämisehdotuksiksi onkin nostettu muun muassa brändien ja ostopolkujen kehittäminen ja yritysten monikanavaisuuden edistäminen.

Kolmas painopistealue kohdistuu kaupan alan kansainväliseen vaikuttamistyöhön EU-tasolla ja EU:n alueen ulkopuolella. Suomalainen kaupan toimiala toimii globaaleilla markkinoilla. On tärkeää, että Suomi tekee aktiivista ja kokonaisvaltaista kansainvälistä vaikuttamistyötä reilun, avoimen, tasapuolisen ja kilpailukykyisen toimintaympäristön saavuttamiseksi. Kehittämisehdotuksissa on esimerkiksi reilun ja ihmiskeskeisen datatalouden edistäminen ja verkkokaupan yhdenvertaisten toimintaedellytysten edistäminen EU:n ja sen ulkopuolisten toimijoiden välillä.

Arvoisa herra puhemies! Valtioneuvoston tulevaisuusselontekoa kaupan toimialasta on laadittu hyvin laaja-alaisesti, avoimesti ja osallistavasti alan eri sidosryhmien ja asiantuntijatahojen kanssa. Valmistelutyön tueksi on asetettu parlamentaarinen seurantaryhmä, ohjausryhmä sekä virkamies- ja asiantuntijatyöryhmä. Työryhmien työskentely on ollut hyvin sitoutunutta ja aktiivista. Valmistelutyössä on noussut esille, että selonteon laatiminen on ollut tarpeellista ja se on laadittu hyvänä ajankohtana eteenpäin katsoen, suurten toimintaympäristön muutosten aikana, jossa kehitys on voimakasta ja yhä jatkuvaa. Kiitos kaikille työhön osallistuneille jo tässä vaiheessa. Tätä työtä on tehty pitkään ja hartaasti, ja kaikkien tahojen tarjoama asiantuntijuus näkyy selonteossa hyvin vahvasti.

Eduskunnassa nyt alkava keskustelu kaupan toimialasta ja sen tulevaisuudesta on olennainen osa valtioneuvoston selontekoprosessia. Parlamentaarisen vuoropuhelun kautta määritämme ja edistämme yhteisiä tavoitteita kaupan toimialan kehittämisessä ja sen tulevaisuudessa.

Pöytäkirja PTK 136/2022 vp

Pidän erittäin tärkeänä, että suomalainen kaupan ala on myös tulevaisuudessa kilpailukykyinen ja kansainvälisesti menestyvä ala, sillä se voi osaltaan erittäin vahvasti edistää Suomen kansantaloutta, hyvinvointia, työllisyyttä sekä alueellista elinvoimaa ja pitovoimaa.

Haluan vielä kiittää kaikkia työryhmän jäseniä erityisesti hyvin rakentavasta työskentelestä tämän työn aikana.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitokset myös ministerille. — Nyt näihin kahden minuutin mittaisiin ryhmäpuheenvuoroihin. — Edustaja Eskelinen.

17.57 Seppo Eskelinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kaupan alan kehittämisessä tulee olla tavoitteena vastuullinen, menestyvä, asiakaslähtöinen kauppa, joka palvelee laajasti ympäri Suomea. Toimialalla on käynnissä vahva murros. Digitalisaation ja verkkokaupan myötä tapahtunut kuluttajakäyttäytymisen muutos ja globaalit markkinat ja kansainvälinen kauppa haastavat alaa. Kaupan alan on vastattava muutoksiin ja uudistuttava, jotta menestymme kilpailussa.

Kaupan ala on merkittävä työllistäjä, välillisesti jopa 450 000 työpaikkaa ja yli 40 000 yritystä. Ala on myös monen nuoren ensimmäinen työpaikka. Kaupan ala tarjoaa työtä monelle mutta kokoaikatyötä nykyistä harvemmin. Tämä on iso epäkohta, ja alalla koetaan laajasti epävarmuutta toimeentulosta ja turvattomuutta. Lisäksi palkkatason alaisuus yhdistettynä osa-aikatyöhön ei ole vastaus työvoimahaasteisiin ja alan vetovoimaan.

Meille sosiaalidemokraateille on tärkeää, että kaupan alaa kehitetään vastuullisesti. On huomioitava sosiaalinen ja yritysvastuu sekä ilmastoviisaus. On tärkeää, että alalla tunnustetaan tuotantoketjuihin liittyvät ihmisoikeus- ja ympäristövaikutukset ja epäkohtiin puututaan. Tarvitaan EU:n laajuinen yritysvastuulaki.

Toimiva kilpailu on kuluttajan etu. Kuluttajalla pitää olla valinnanvaraa ja vaihtoehtoja. Tulevaisuudessa vastuullisen kaupan merkitys kasvaa ja kuluttajille pitää saada tietoa tuotannosta ja tuotantotavoista. Verkkokaupan murroksessa on tärkeää pitää huolta kivijalkakaupoista ja kaupan päivittäisestä saavutettavuudesta ympäri Suomea.

Arvoisa puhemies! Selonteko antaa hyvän kuvan tulevaisuuden haasteista sekä ehdotuksia tulevaisuuden kaupan menestykseen, jota tulevan eduskunnan pitää kohtuu ripeällä aikataululla panna toimeen. Omalta osaltani myös kiitän ministeri Lintilää työryhmän vetovastuusta ja avoimesta asioiden läpikäymisestä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. Kiitoksia, SDP:n eduskuntaryhmä. — Ja seuraavaksi perussuomalaisten eduskuntaryhmä, edustaja Lundén.

17.59 Mikko Lundén ps (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa herra puhemies! Kaupan alan tulevaisuusselonteko ansaitsee kiitoksen huolellisesta valmistelusta. Selonteon kolmea eri tulevaisuuden skenaariota voidaan pitää suuntaa-antavina. Todennäköisesti kaupan alalla tulevaisuudessa toteutuu tapahtumia näistä eri skenaarioista. On hyvä, että selonteossa on pyritty etsimään laajalti kaupan alaan vaikuttavia rajoja, mahdollisuuksia ja jopa uhkakuvia. Meidän lainsäätäjien tehtävänä on huolehtia, ettei meillä ole väkinäisiä ja kaupan alaa hankaloittavia esteitä tai hidasteita.

Kaupan alan suurin haaste on todennäköisesti jatkossakin kuluttajien heikohko ostovoima. Ostovoima riippuu puolestaan monen muun alan kilpailukykyistä. On siksi tuiki tärkeää

Pöytäkirja PTK 136/2022 vp

keää huolehtia ensisijaisesti Suomen kilpailukyvvystä. Suomen talouden kehitys on jättänyt viimeisen kymmenen vuoden ajan toivomisen varaa ja näkymät tulevaan ovat vähintäänkin haasteelliset. Inflaatio on noussut yhdeksi kansalaisten suurimmaksi huoleksi, eikä moni ole koskaan kokenut vastaavia aikoja. Lainsäädännöllä huolehdimme reiluista ja tasapuolisista kilpailuasetelmista. Lisäksi kaavoituksella voidaan turvata parempi kaupan alan elinvoima, jos asiassa kuullaan kauppiaiden näkemyksiä. Kauppiaat ja muut palveluntuottajat tietävät varmuudella parhaiten sen, missä asiakkaat liikkuvat ja miten heidät tavoittaa.

Arvoisa herra puhemies! Tavoiteltu hyvä kehitys voi vaihdella alueittain. Pandemian myötä huomio kaupan alan toimivuudesta kiinnittyi huoltovarmuuteen. Alueellisten erojen kasvaessa huoltovarmuus nousee entistä tärkeämpään asemaan. Yksityisiä ja julkisia palveluja voitaisiin koota kauppakeskuksiin haja-asutusalueille, mikä todennäköisesti parantaisi koko lähialueen elinvoimaa.

Teknologian kehitys mullistaa kaupan alaa. Suomessa tulee huolehtia siitä, ettemme jää tästä kehityksen junasta tarpeettomasti jälkeen. Uudet mahdollisuudet tulee huomioida sääntelyn tasoa miettiessä. Navigaattorien saapuminen autoihin ei merkinnytkään sitä, että takseja voi vapauttaa täysin. Toisaalta liian tiukalla sääntelyllä tulemme ohjanneeksi suomalaiskuluttajat ulkomaalaisiin palveluihin.

Esillä ollut alkoholi- ja apteekkituotteiden vapauttaminen sisältää etuja mutta myös omat tahattomat sivuvaikutuksensa. Miten viinien myynnin vapauttaminen vaikuttaisi esimerkiksi Suomen väkevien alkoholijuomien valmistamisen myyntiin ja vientiin?

Uudistuksissa pahinta vahinkoa aiheutetaan siten, että lainsäädännöstä tulee poukkoilevaa ja ennalta-arvaamatonta. Tästä syystä uudistukset tulee toteuttaa huolellisesti. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Wallinheimo, olkaa hyvä.

18.01 Sinuhe Wallinheimo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan koomuksen eduskuntaryhmän puolesta kiittää ministeri Lintilää tämän selontekoprosessin läpiviemisestä. Työ oli avointa vuoropuhelua, jossa parlamentaarikkojen ja sidosryhmien toiveita kuultiin hyvin. Kaupan toimialan tulevaisuusselonteko on tervetullut ja tarpeellinen, sillä alan kilpailukyvvystä on pidettävä huolta jatkossakin.

Selonteossa on hyvin tunnistettu kaupan alan haasteet ja tehty niihin toimivia konkreettisia avauksia. Olemme tyytyväisiä esimerkiksi selonteossa nostettuihin tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan painotuksiin. Kaupan ala on digitaalisen murroksen keskellä, ja kaupan alaa on autettava hyödyntämään muutoksen tuomia mahdollisuuksia. Kotimaisen kaupan kilpailukyvvystä on pidettävä huolta. Selonteko maalaa uskottavan tulevaisuudenkuvan, jonka mukaisesti suomalainen kaupan ala voi tulevaisuudessa olla ekosysteemisesti uudistunut ja kansainvälisesti kilpailukykyinen.

Arvoisa puhemies! Valitettavasti hallitukselta tuntui paikoin loppuneen rohkeus uudistaa. Esimerkiksi kaavoituskysymyksissä sekä alkoholi- ja apteekkisääntelyssä olisimme toivoneet tältä selonteolta visionäärisempää otetta. Jotain tapahtui parlamentaarisen käsittelyn jälkeen, sillä ne rohkeat ajatukset, joita meillä edustajina parlamentaarisessa ryhmässä oli, jäivät nyt ilmeisesti valtiosihteerien työpöydälle. Nyt uudistustyö jää näiltä osin seuraavan hallituksen käsiin.

Pöytäkirja PTK 136/2022 vp

Haluan kuitenkin kiitoksena nostaa esiin, kuinka selonteon mukaan alkoholimyyntiä koskevan lainsäädännön kehittämistarpeita tulisi tulevaisuudessa arvioida kokonaisvaltaisesti. Tämä olisikin aiheellista. Kyselytutkimuksen mukaan jo puolet suomalaisista haluaisi ostaa viininsä päivittäistavara-kaupoista. Muutos onkin lähitulevaisuudessa todennäköinen.

Kuten totesin, muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta kokoomuksen eduskuntaryhmä on tyytyväinen selontekoon.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Kemppi, olkaa hyvä.

18.03 Hilikka Kemppi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Haluaisin keskustan eduskuntaryhmän puolesta kiittää ministeri Lintilää tästä selonteosta kaupan osalta. Kaupan ala on mittavassa murroksessa johtuen muun muassa digitalisaatiosta, kulutuskäyttäytymisen muutoksista ja kansainvälisen kaupan lisääntymisestä. Valtioiden rajat ylittävä verkkokauppa laajenee koko ajan haastaen kotimaisen kaupпамme. Toisaalta myös kaupan keskittyminen Suomen sisällä haastaa esimerkiksi pienet toimijat.

Kaikki meistä tarvitsevat kuitenkin kauppaa. Kaupan pärjääminen on osa talouden turvallisuutta, ja sillä on suuri merkitys tässä ajassa. Pidän hyvänä, että selonteko kaupan tulevaisuudesta on nyt tehty, ja lähdemme sitä totta kai seuraamaan. Toki visionäärisyyttä olisi voinut olla enemmänkin. Lähikaupat, optikkoliikkeet ja esimerkiksi leipomot ovat tärkeä elinvoiman lähde. Selonteossa mainittu monipalvelukeskusten toimintamalli eli niin sanottu kyläkauppatuki kakkonen on hyvä tapa tukea haja-asutusalueiden päivittäistavara-kauppaa. Lähellä olevat palvelut eivät saa loppua kylissä eivätkä kortteleissa.

Kaupan ala on myös valtava työllistäjä kaikkialla Suomessa, yksi suurimmista, yli 300 000 suoraa työpaikkaa. Siksi työvoiman saatavuus on edellytys kaupan alan toiminnalle koko Suomessa. On huolehdittava siitä, että kaupan alalle koulutetaan tarpeeksi työntekijöitä riittävän nopeasti ja heillä on riittävää osaamista muuttuvassa toimintaympäristössä.

Keskusta haluaa tukea myös työperäistä maahanmuuttoa ja sen lisäämistä. Tarveharkinnasta luopuminen ja lupaprosessin nopeuttaminen ovat esimerkkejä ehdottamistamme toimista.

Keskusta pitää tärkeänä yrittäjyyttä, mikä on ehto myös kaupan alalle. On selvää, että verotuksen ja sääntelymme tulee kannustaa yrittäjyyteen, jotta kauppakin voi kukoistaa.

Suuri koko tuo tietenkin myös suuren vastuun. [Puhemies koputtaa] Tämä on tärkeää muistaa etenkin keskittyneen päivittäistavara-kaupan alalla. Suurien päivittäistavaraketjujen on muistettava vastuunsa, [Puhemies: Kiitoksia!] jotta esimerkiksi ruoantuottajat saavat kohtuulliset korvaukset.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Elo, olkaa hyvä.

18.06 Tiina Elo vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kaupan ala on merkittävä työllistäjä, joka luo Suomeen hyvinvointia ja elinvoimaa. Nykytilaan ei kuitenkaan voida tuudittautua, sillä ala on mittavassa murroksessa. Ostosten siirtyminen verkkoon, kuluttajakäyttäytymisen muutokset, alan globaalit markkinat sekä ilmastonmuutoksen ja luontokadon luoma paine neitseellisten luonnonvarojen kulutuksen vähentämiseen haastavat

Pöytäkirja PTK 136/2022 vp

kaikki osaltaan kaupan alaa uudistumaan. Kaupalla ja sen arvoketjuilla on merkittävä rooli ja myös vastuu suomalaisen yhteiskunnan siirtymisessä kohti kestävyyttä, hiilineutraaliutta ja vastuullisuutta. Vastuullisuuden merkitys on kasvanut eri kuluttajaryhmissä, ja tätä suuntaa on vahvistettava. Suomen kaupan alalla on hyvät mahdollisuudet rakentaa vastuullisuudesta ja ekologisuudesta kansainvälistä kilpailuetua globaalissa kilpailussa. Tämän kilpailuedun kehittämiseen kannattaa tarttua ajoissa ja vaikuttaa kaupan alaa koskeviin sisältöihin aktiivisesti myös EU:ssa ja EU:n ulkopuolella.

Arvoisa puhemies! Ihmisten arkisissa kulutuspäätöksissä korostuu hinta, helppous ja vaivattomuus. Kulutustilanteita ei välttämättä pohdita erityisen syvällisesti. Siksi on tärkeää, että vastuullinen kuluttaminen tehdään helpoksi ja houkuttelevaksi. Lisäksi kaupan on tarjottava kuluttajille tietoa tuotteiden vastuullisuudesta ja ympäristövaikutuksista kattavasti ja helposti ymmärrettävässä muodossa. On selvää, että myös kaupan alan on vastattava luonnonvarojen kulutuksen vähentämisen haasteeseen. Se tarkoittaa siirtymistä kertakäyttökuluttamisesta kiertotalouteen. Tulevaisuuden kestävä liiketoiminta ei myöskään kaupan alalla rakennu kertakäyttötavotteiden myynnin varaan vaan kestävien, korjattavien ja uudelleenkäytettävien tuotteiden myyntiin ja kunnossapitoon. Tähän suuntaan meidän on myös kaupan alaa ohjattava. Se edellyttää alan toimijoiden osaamiseen satsaamista, ja onkin todella hyvä, että myös tämä osaamispuoli on tässä selonteossa kattavasti huomioitu.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Kyllönen, olkaa hyvä.

18.08 **Merja Kyllönen vas** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Vasemmistoliiton eduskuntaryhmän puolesta kiitos koko upealle joukkueelle siitä yhteisestä työstä, ja toivon, että ministeri Lintilä omien kiitosten ja koko tiimin kiitosten lisäksi vie erityiskiitokset myös Natalia Härkinille, joka piti meidät kurissa ja Herran nuhteessa. [Oikealta: Hyvä!]

38 kehittämis ehdotusta ei todellakaan ole mikään mitätön suoritus, ja työtä kaupan kilpailukykyyn kehittämiseksi onkin tehtävissä runsain mitoin. Nostan tässä yhden osa-alueen, mikä on ollut meille tärkeä: osaaminen korostuu.

Kaupan alalla osaamistarpeet muuttuvat koko ajan, kehitystä kiihdyttää esimerkiksi automatisaatio, robotiikka, digitaalinen kauppa, maksutapojen muutokset, ja selonteosta pystyy hyvin analysoimaan sen, että kaupan alalla tarvitaan myöskin jatkossa valtavasti niin ammatillisen puolen osaajia kuin myöskin korkeakoulutettuja toimijoita. Osaajapula on meidän iso haaste, ja erityisesti tämän digitaalisen kaupan osaajien pula on myöskin merkittävä este tällä hetkellä kaupan kasvulle, ja sen takia on tärkeää, että me pystytään meidän koulutusjärjestelmää myöskin kehittämään vastaamaan näiden haasteiden painavia viestejä, joita tässä selonteossa on.

Alan vetovoima — sen kehittäminen on tärkeää. Siihen vaikuttaa myöskin työelämän monimuotoisuuteen puuttuminen niin, että torjutaan myöskin rekrytointisyrjintää, niin että kaupan alalla kaikki ja kaiken ikäiset työntekijät ovat tervetulleita, ja se viesti menisi läpi toki koko yhteiskunnan. Kaupan alan palkkauskysymys, palkkauskehitys, mahdollisuus päästä myöskin urakehityksen alkuun ja eteenpäin on tärkeää, ja vastuullisuus kaikin puolin kaikessa tekemisessä. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ledamot Bergqvist, var vänlig.

Pöytäkirja PTK 136/2022 vp

18.10 **Sandra Bergqvist r** (vastauspuheenvuoro): Ärade talman! Svenska riksdagsgruppen och SFP vill se en dynamisk inhemsk handelsbransch. Just nu går sektorn igenom flera förändringar. Coronapandemin, ökad inflation och Rysslands krig i Ukraina orsakar osäkerhetsmoment på marknaden. Regeringen tar branschens situation på allvar och har dessutom understött finländska folkets köpkraft med diverse åtgärder.

Svenska riksdagsgruppen vill starkt betona att vi måste se över situationen för primärproducenterna, som är centrala för att trygga inhemskt utbud, men även för vår försörjningsberedskap.

Arvoisa puhemies! On hyvä, että selonteossa huomioidaan kauppojen merkitys alueiden elinvoimalle. Trendi on se, että entistä useammat liiketilat seisovat tyhjiään. Meidän on löydettävä ratkaisuja keskustojen elävöittämiseksi. Pienillä paikkakunnilla esimerkiksi kyläkaupat ovat hyvin tärkeitä. Ne toimivat yleensä monipalvelupisteinä.

Redogörelsen framför även att de finländska företagens andel av näthandeln hör till de minsta i Europa. På grund av vårt geografiska läge, glesa befolkning och varierande väderförhållanden är det centralt att vi tryggar hela landets logistikinfrastruktur. Den globala konkurrensen är hård. Därför ska vi fortsätta investera i forskning och innovationer för att hitta framtidens framgångsrecept. Även branschens behov av kunnig personal och experter måste beaktas så att kompetensbehovet tryggas på sikt. För svenska riksdagsgruppen är det också viktigt att det alltid lönar sig att ta emot ett jobb.

Ärade talman! Ju tidigare vi gör dessa viktiga framtidsinvesteringar, desto större sannolikhet har vi att verkligen lyckas fortsätta bygga en framgångsrik finländsk handelsbransch på lång sikt.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Tanus, olkaa hyvä.

18.12 **Sari Tanus kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tervehdimme lämpimästi nyt käsittelyssä olevaa kaupan tulevaisuusselontekoa. Kaupan ala on kansantalouden kannalta merkittävä ja erittäin suuri työllistäjä, ja se myös maksoi kaikista toimialoista kolmanneksi eniten yhteisöveroja. Kaupan toimialalla on paljon mahdollisuuksia mutta myös paljon haasteita. Kansainvälistyminen, kaupan keskittyminen ja uusien toimintamallien nopea muutos vaativat alan toimijoilta kykyä muutoksiin, jotka saattavat olla hyvinkin nopeita. Aiemmin joka kylässä oli vähintäänkin kauppa, kirkko ja hautausmaa — ei enää. Nettikauppa on korvannut kyläkaupan ja Wolt syrjäyttänyt paikallisen nakkikioskin. Eivät ainoastaan maaseudun kyläkaupat katoa, vaan myös kaupunkien keskustat ovat muutoksessa kärsijöinä. Nettikauppa ja ostoskäyttäytymisen muutokset näkyvät selkeästi myös katukuvassa.

Viime aikojen tapahtumat ovat nostaneet esille huoltovarmuuskysymykset. On selvää, että kaupan tulee olla toimintakykyinen myös poikkeusaikoina. Kotimaisuus tulee nostaa vahvasti esille kaupan alalla. Kotimaisuus ja lähituotanto ovat tärkeä osa huoltovarmuutta.

Kaupan tulee myös tarkastella omaa toimintaansa ja asemaansa suhteessa alkutuottajiin ja teollisuuteen, jotta kokonaisuus olisi sellainen, jossa kaikkien toimijoiden kannattavuus olisi turvattu.

Kaupan tulee myös huolehtia vastuustaan niin ympäristökysymyksissä kuin vastuullisena työllistäjänä. Tervehdinkin ilolla kehitystä, jossa alan toimijat osoittavat yhteiskunta-

Pöytäkirja PTK 136/2022 vp

vastuunsa työllistäessään vajaatyökykyisiä ja muita erityisryhmiä. Myös ilmastomuutokseen ja kestäväan kehitykseen liittyvät hankkeet ovat äärimmäisen kannatettavia, ja suomalaisen kaupan ala voikin olla hyvänä esimerkkinä muille toimijoille.

Kiitän hyvin laaditusta selonteosta, ja toivotan kaupan alan toimijoille vakaata, valoisa ja vastuullista tulevaisuutta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ja nyt ministeri Lintilä, kaksi minuuttia.

18.14 Elinkeinoministeri Mika Lintilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kiitoksia työryhmän jäsenille puheenvuoroista, joita täällä salissa nyt käytitte. Ehkä kaikkein eniten mieltä lämmittää se, joka näkyi työskentelyn aikana, että kyllä tuo iso kuva on hyvin yhtenäinen.

Otan vastaan sen tietyllä tavalla kritiikin, jota tuli tuossa muutamassa puheenvuorossa lähinnä tiettyjen monopolijärjestelmien tilanteesta, mutta tämä ei ole oikeastaan se kohta, jolla me ratkaistaan näitä monopoleja, vaan ne enemmän olivat näkymä siitä, mitä tapahtuu kaupassa vuoteen 32. Murros tulee olemaan kuitenkin ehkä nopeampi ja kovempi kuin me osattiin piirtää tällä hetkellä, ja kyllä tämän digitalisaation ja muutenkin nopean murroksen kautta me tullaan näkemään huomattavasti kovempia muutoksia — ovatko ne myönteisiä, ovatko ne negatiivisia, sitä on aika vaikea arvioida, ja se on vähän alueistakin kiinni. Itse uskon, että ne tulevat olemaan myönteisiä. Tietyllä tavalla alueet tulevat pääsemään tasa-arvoisempaan asemaan, koska on olemassa samat kauppapalvelut — asuit sitten Kainuussa tai Pohjois-Karjalassa, asuit sitten Pohjanmaalla, asuit Espoossa, niin olet tietyllä tavalla samojen palvelujen piirissä. Tämä on äärettömän iso kokonaisuus, mitä on tulossa. Tiedän sen, että esimerkiksi Amazon tällä hetkellä on ottamassa Eskilstunan lentokentän kautta erittäin vahvaa roolia sähköisen lentämisen piirissä ja tulee sieltä kautta suomalaista kuluttajaa sitten palvelemaan heidän omilla ehdoillaan. Mutta väitän, että kaupana tulee olemaan jatkossakin täysin keskeisessä roolissa.

Täällä tuli hyviä puheenvuoroja siitä, minkälainen tietyllä tavalla portti työelämään kaupanala on. Se tulee olemaan sitä jatkossakin, [Puhemies koputtaa] ja me tullaan tarvitsemaan sitä, ja sen yhteiskunnallinen rooli ei tule muuttumaan isossa kuvassa. Vaikka toimintatavat tulevat varmasti muuttumaan sisällä, sen ison kuvan merkitys ei tule poistumaan.

Vielä kerran kiitos kaikille työryhmän jäsenille.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Näin, sitten siirrytään nopeatahtiseen keskusteluosuuteen. — Ja edustaja Kyllönen, olkaa hyvä. Puheenvuorot enintään viisi minuuttia. [Merja Kyllönen: Saako tulla pönttöön? — Perussuomalaisten ryhmästä: Se on puhujakoroke!] — Kyllä.

18.17 Merja Kyllönen vas: Arvoisa puhemies! Kainuun pönttö pahoittelee, että tuli pönttöön eikä puhujakorokkeelle.

Arvoisa puhemies! Halusin nousta tänne korokkeelle sen takia, että kun näitä kaupan skenaariokokonaisuuksia käytiin lävitse, niin Kylli-tädillä oli tietysti ihan oma skenaario, joka ei ihan vielä päässyt tähän kolmen koplaan, ja ajattelin vain, että historiankirjoihin, tänne pöytäkirjoihin, haluaisin sen kirjauttaa, jotta ehkä joskus sitten 2030 mietitään, voisiko jotain toteutua siitä.

Pöytäkirja PTK 136/2022 vp

Elikkä ajattelin niin, että meillä voisi olla kaupalla tulevaisuusorientoitunut kestävyys, laajasti tulevaisuuden haasteisiin vastaamaan valmis kaupan ala: trade as a service to sustainability, 'kauppa kestävän kuluttamisen palvelukonseptina'. Suomalainen kaupan ala olisi edistysellinen, tulevaisuuteen vahvasti katsova ja laaja-alaisesti yhteistyökykyinen verkosto toimia.

Korona loi uudenlaisen näkymän tulevaisuuden haasteista vahvistaen omavaraisuuden, huoltovarmuuden ja kokonaiskestävyyden näkökulmaa. Ostovoima muuttuu kestävän kuluttamisen suuntaan. Kuluttajat ovat entistä tietoisempia kuluttamisen vaikutuksista ympäristöön, luonnonvarojen käyttöön, kestävään logistiikkaan ja nostavat kaupan kotimaisuusasteen uuteen arvoonsa. Asiakkaat haluavat kiertotalouden ja kestävän kehityksen mukaisia tuotteita. He ovat valmiita satsaamaan euroja omassa maassa kestävästi tuotettuun ravintoon ja tuotteisiin, jotka kestävät myös aikaa ja kulutusta. Kauppa kehittyy vastaamaan kasvavan asiakastietoisuuden tarpeisiin. Kaupan ala, tuottajat ja yritykset ovat vahvassa yhteistyössä vastaamassa asiakkaiden räätälöityihin tarpeisiin. Siitä rakentuu trade as a service to sustainability -mallin pohja, kaupan kestävän kuluttamisen palvelukonsepti.

Kaupan henkilöstömäärä pysyy vakiintuneena, osaamistaso kasvaa ja houkuttelevuus myös globaalista näkökulmasta kasvaa merkittävästi uuden palvelumallin lanseeramisen ja kehitystyön myötä. Suomeen tullaan tutustumaan uuden kestävän kuluttamisen palvelukonseptiin, sitä halutaan tutkia ja osaamista ostaa myös maailmalle kehittämään vastaavia toimintoja. Kaupan kestävyystoiminta on mahdollistanut asumisen ja elämisen laajasti kokonaisessa Suomessa. Alkutuotanto on kyennyt kehittämään toimintojaan entistä kestävämpään suuntaan, koska kestävä kaupan ja kuluttamisen palvelukonsepti mahdollistaa tuottajalle kestävän ansainnan, mikä mahdollistaa myös kehitysinvestointien tekemisen. Yrityskenttä on voinut kehittää toimintojaan laajasti, kun kotimainen kulutus on vetänyt hyvin kulutuskestävien ja kierrätettävien tuotteiden parissa, myös maailmanmarkkinat ovat kiinnostuneita suomalaisesta kestävän tuotannon tuotteesta. Alueellisesti kauppa on pärjännyt, kun yhteistyökonseptit mahdollistavat moninaisten palvelujen tuotannon ja tekemisen yhteistyössä kaupan palveluissa.

Myös liikkuva kauppalvelu on herännyt uuteen kukoistukseensa, kun mobiilit terveyspalvelut ja tuotteiden toimitukset saivat nostetta sote-uudistuksen kehitystyöstä alueilla.

Suomi on kaupan alan digitaalisuuden edelläkävijä ratkaisemassa arjen haasteita yhdessä muiden toimijoiden kanssa. Digitaalisten palveluiden kehittämisen kautta asiakkaat näkevät entistä helpommin, millainen heidän kestävyysjalanjälkensä ostoksilla on. Jo kaupan digipalvelut kykenevät tarjoamaan heille vaihtoehtoja, joiden kautta he voivat omilla kulutusvalinnoillaan vaikuttaa aikamme suurimpiin kestävyyshaasteisiin itse konkreettisesti. Toimintamalleja ja kestävyystoiminnan alustaa tullaan ihmettelemään ympäri maailmaa, ja suomalaiselle kaupalle tehdään koko ajan tarjouksia päästä osaksi tätä kehittämissi työtä ja sen edistämistä.

Kaupan ala on kestävyystyön globaali edelläkävijä. Vastuullisuus on toiminnan kivijalka, jota sekä kotimaiset että ulkomaiset yhteistyökumppanit arvostavat. Samaan aikaan, kun suomalainen kauppa toimii globaalisti, myös kotimarkkinoiden merkitys kasvaa. Kauppa on kestävän kansantalouden kehityksen edelläkävijä, ja uudet kestävämmän toiminnan yhteistyömallit kehittyvät vuosi vuodelta toimivammiksi. Kivijalkakauppojen ja verkkokaupan rinnalle ovat nousseet mobiilit palvelut, joissa kauppa on myös senioriasi-

Pöytäkirja PTK 136/2022 vp

akkaiden ja lapsiperheiden paras ystävä tarjotessaan kauppapalveluiden rinnalla yhteistyökumppanien toimintoja ja tuotteita laajasti toimitukseen ja asiakkaiden saataville.

Kiitoksia, arvoisa puhemies. Tämä oli Kyllikin skenaario vuodelle 2032.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Totean, että meillä on kuusi puheenvuoroa ja tässä vaiheessa aikaa tämän asian käsittelyyn kymmenen minuuttia. — Edustaja al-Taee.

18.22 Hussein al-Taee sd: Arvoisa puhemies! Puhun lyhyesti, jotta myöskin kollegat saavat mahdollisuuden, vielä ainakin pari kappaletta. Minulla on kolme pointtia.

Ensimmäinen on myös tämä ministeri Lintilän mainitsema kilpailukysymys. Toivottavasti tällä koko eduskunnalla on mahdollisuus se avata viimeistään ensi vaalikaudella, sillä tällä hetkellä monet maatalousyrittäjät alkutuotannossa kärsivät nimenomaan siitä, että kilpailu on vain niin epäreilu. Ne sopimukset, mitkä on tehty kaksi vuotta sitten käytännössä, on tehty tietyllä energiahinnalla, tietyllä lannoitehinnalla. Tänä päivänä nämä hinnat eivät tietenkään päde, ja näin ollen, kuten hyvin tiedätte, maatalousyrittäjät tekevät tappiota. Sen takia tämä kilpailukokonaisuus, nämä sopimukset pitää pystyä avaamaan, ja tästä toivon sitten keskustelua toisessa vaiheessa.

Toinen kysymys liittyy kaupan alan hiilijalanjälkeen. Tällä hetkellä hiilijalanjälkeä lasketaan väärin. Kaupan alaan liittyy paljon suurempi negatiivinen hiilijalanjälki kuin se todellisuudessa on, ja sitä verrataan paljon maatalouteen. Minun mielestäni siinä ollaan maatalouden suhteen epäreilussa asemassa, koska ei osata kunnolla laskea — tai ainakin maatalouden puolelle lasketaan tietty hiilijalanjälki, joka kuuluu itse asiassa kaupan alaan, ja tästä toivoisin parempaa keskustelua tulevaisuudessa.

Kolmas osa liittyy yritysvastuulakiin, arvoisa ministeri. Yritysvastuulaki auttaisi suomalaisia alkutuottajia, se auttaisi suomalaista kaupan alaa hyvin laajassa mittakaavassa, sillä tällä hetkellä suomalaiset yritykset pyrkivät tekemään parhaansa, jotta ihmisoikeudet ja ympäristöön ja ilmastoon liittyvät kysymykset hoidetaan kunnolla, kun taas vapaamatkustajia maailmalla on paljon. Tuotteet ovat halvempia maailmalla, koska siellä on vapaamatkustajia, jotka polkevat ihmisoikeuksia ja jotka polkevat ympäristöön ja luontoon liittyviä kysymyksiä. Suomalaiset yritykset eivät tätä tee, tietojeni mukaan, ja näin ollen meidän täytyy se yritysvastuulaki suomalaisen lainsäädännön näkökulmasta saada aikaiseksi. Toivoisin tästä nyt — tiedän, että se on ministeri Haataisen tontilla, mutta toivoisin, kuten hallitusohjelmassa lukikin — että tämä asia ratkaistaan. Tällä hallituskaudella sitä ei ole ratkaistu, ja toivon todella, että puhuisitte sen puolesta, jotta se tuotaisiin uudestaan käsittelyyn viimeistään seuraavan hallituksen hallitusohjelmassa ja -neuvotteluissa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Junnila, olkaa hyvä.

18.24 Vilhelm Junnila ps: Arvoisa puhemies! Eilen välikysymyksen käsittelyssä puhuttiin aika paljon alkutuotannosta. Tämä näyttää tietenkin keskittyvän päivittäistavarakauppaan, mutta kuten tässä on tullut ilmi, ruoka-alassa on hyvin laajasta kokonaisuudesta kysymys, ja on muistettava myös elintarviketeollisuuden rooli. Heidän kustannuksethan ovat nousseet kaikkein eniten.

Tämän hallitusohjelman ulkopuolelta toimivan parlamentaarisen työryhmän johtaminen ei ole kauhean suoraviivaista, ja se on varmasti osaltaan aiheuttanut haasteita, mutta

Pöytäkirja PTK 136/2022 vp

mielestäni ministeri Lintilä on hyvin tässä pärjännyt. Tämä esitys ei ole tullut tänne keskosena, vaan siinä on 38 ehdotusta. Ministeri on ollut tarkkana kuin Pirkka, ja olemme saaneet myös vastaukset kuin apteekin hyllyltä.

Tässä aiemmin juteltiin nuuskasta ja sen jälkeen alkoholista. Osa viittasi viineihin, mutta itse aion puhua nyt virvoitusjuomista ja verosta. Nimittäin verojaostoon on tullut tämä virvoitusjuomaverositys, ja sehän tarkoittaa sitä, että jos menen vaikka kauppaan ostamaan appelsiineja, vero ei sitä koske mutta jos se kauppa ne väöntää mehuksi, silloin iskee tämä sokerivero siihen luontaiseen sokeriin. Tämä tarkoittaa sitä, että esimerkiksi mustikkamehu saa jopa sen luontaisen sokerin osalta veronkorotuksen. Ei ole siis kysymys vain lisäystä sokerista vaan kotimaisen puhtaan marjan luontaisesta sokerista. Sitten jos tuohon kahvilaan menee ja näen siinä hyllyssä vaikka mansikkasmoothien, niin sitä koskettaa aivan sama: se saa veronkorotuksen. Kuka täällä voi sanoa, että se olisi hirvittävän epäterveellinen — mikä ehkä tarkoittaisi sitä, että sitä tarvitsisi siltä osin verottaa enemmän.

Oikeasti toivon, että ministeri Lintilä saa tämän verojaostoon tuodun esityksen torpattua ja sitä harkittaisiin vielä uudelleen. Sehän oli paremmassa muodossa silloin alun perin, mutta nyt se on mennyt siihen muotoon, että esimerkiksi Red Bull, sokeriton: vero laskee; Coca-Cola Zero: vero laskee; mustikkamehu, mansikkasmoothie: nousee. Ja sitten on tosiaan tämä kaupan osuuskin, eli voin käydä hakemassa ne appelsiinit, siitä ei mene veroa, mutta jos siitä tehdään mehua, niin siitä menisi. Pyydän malttia ja harkintaa vielä tämän esityksen osalta.

Sehän on hyvä asia, että lisättyä sokeria verotettaisiin, ja se alkuperäinen esityskin oli hyvässä moodissa siinä suhteessa. Tämmöinen huomio ministerille. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kemppi, olkaa hyvä.

18.27 Hilikka Kemppi kesk: Arvoisa herra puhemies! Vielä nostaisin esiin erikoiskaupan, joka oli tässä selonteossa ehkä vähän synkälläkin tavalla kuvattu. Tässä nimittäin todetaan, että erikoiskauppa vähenisi vuosikymmenen loppuun mennessä jopa 45 prosenttia nykyisestä. Ajattelen, että tähän tieteenkin koskee esimerkiksi kodintekniikka-, huonekalu-, rautakauppaa, tämänkaltaista erikoiskauppaa, ja perustuu siihen, että näitä ostetaan niin paljon myös kansainvälisiltä markkinoilta.

Toisaalta rohkenen uskoa, että erikoiskaupan yritykset löytävät uudet keinot selvittää kaupan alan murroksen keskellä. Esimerkiksi laatu ja palvelukokemus ovat näissä erikoiskaupoissa erittäin tärkeitä, ja sen takia kiitän näistä 38 kehittämis ehdotuksesta, joiden joukosta voisin nostaa esimerkiksi erikois kauppoihin liittyen koulutuksen uudistamisen ja sitten toisaalta esimerkiksi kaupunkien korttelien vahvistamisen, tki-varojen kohdentamisen paremmin myös kauppaa ajatellen ja sitten tämän kansainvälisen reilun verkkokaupan kehittämisen. Uskon, että kunhan me yhdessä selviämme tästä inflaatiosta ja myös ostovoiman saamme pidettyä kohtuullisena, niin tässä yhtälössä myös erikoiskaupat voivat pärjätä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Nyt kysyn edustaja Tanukselta, Tynkkyseltä ja Heinoselta, pystyttekö pitämään kahden minuutin puheenvuorot, niin silloin voin jatkaa tätä keskustelua tässä. — Edustaja Tanus, olkaa hyvä.

18.29 Sari Tanus kd: Kiitos, arvoisa puhemies! Kauppa on iso toimija, ja siellä on vastuu myös tuottajien ostamisessa. Kotimaisten tuotteiden lisääminen, lähiruoan lisääminen on

Pöytäkirja PTK 136/2022 vp

mahdollista, ja kauppa voi vaikuttaa myös kuluttajahintoihin. Vetoaisinkin tässä vaikeassa ajassa, että kaupan toimijat huomioisivat myös kuluttajat ja hinnat heille. Kauppa voi vaikuttaa myös tuottajahintoihin.

Olemme paljon puhuneet alkutuottajien tilanteesta, ja hiljakkoinhan meillä oli lähetekeskustelussa myös esitys elintarvikemarkkinain muuttamisesta. Sen tavoitteenahan on edistää elintarvikemarkkinoiden toimivuutta ja turvata elintarvikeketjussa myös heikommassa asemassa olevien toimijoiden asemaa rajaamalla maksuaikoja ja kieltämällä maksuttomat palautukset sekä selkeyttää elintarvikemarkkinavaltuutetun tehtäviä ja toimintaa. Toivoisimme, että tämä yhtenä tekijänä muiden joukossa myös edesauttaisi tätä alkutuottajien tilannetta, jotta alkutuottajat saisivat sen oikeudenmukaisen ja riittävän korvauksen ja riittävän toimeentulon.

Myös kaupan vastuullisuus on keskeinen asia. Kauppa käyttää paljon energiaa, ja peräänkuuluttaisimme kyllä, että siihen energian käyttöön kiinnitettäisiin huomiota ja se olisi uusiutuvaa energiaa, mitä käytetään. Samoin hävikkiruoan vähentämisessä, ruoka-avussa, ilta-alella ja niin edelleen kaupalla on merkittävät mahdollisuudet.

Kaiken kaikkiaan kauppa on yksi keskeinen ja tärkeä toimija, ja toivottaisiin, että myös jatkossa, tulevaisuudessa, kauppa olisi hyvin vastuullinen toimija, joka huomioisi niin tuottajat kuin kuluttajat ja ehkä myös nopeasti reagoisi erityisiin aikoihin — niin kuin tässä vaiheessa elämme hyvin vaikeita aikoja, niin peräänkuulutamme myös tässä tilanteessa kaupan osuutta tähän.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Tynkkynen, olkaa hyvä.

18.31 Sebastian Tynkkynen ps: Arvoisa herra puhemies! Kaupan toimialaan liittyen keskustan edustaja Kemppe tässä äsken halusi työperäistä maahanmuuttoa ja tarveharkinnan poistoa. Tämä on hyvin valitettavaa puhetta kuulla keskustapuolueen suusta. Ehkä tämän päivän gallupien — keskusta ensimmäistä kertaa meni sen kymmenen prosentin alle — pitäisi jo opettaa keskustaa siitä, että tämä vihervasemmiston pillin mukaan tanssiminen ei ole se oikea vaihtoehto. Me tiedetään, että jos me otetaan halpatyövoimaa tänne Suomeen, ihan muutaman vuoden kuluttua nämä ihmiset valitettavasti ovat sosiaaliturvan parissa ja eivät ole vahvistamassa julkista taloutta eivätkä ole olemassa sinä työvoimana, mitä me tarvitaan. Me perussuomalaiset sen sijaan kannatetaan korkean osaamisen maahanmuuttoa, ja kolme tonnia on meillä se toimeentuloraja.

Sain tuossa luvan puolueen puheenjohtajalta Riikka Purralta lukea meidän tulevasta talouspoliittisesta ohjelmasta, jota ei vielä ole julkaistu, lauseen liittyen juuri tähän: ”Suomen työmarkkinoita ei myös pidä tietoisesti kehittää siihen suuntaan, jossa suomalaiset ohjataan niin sanottuihin siisteihin valkokaulustyöpaikkoihin ja maahanmuuttajat hanttihommiin. On hyvin huolestuttavaa, että jopa ministeriöiden virallisissa papereissa on ollut puhetta siitä, että maahanmuutto vapauttaa maassa jo olevaa työvoimaa korkeamman tuottavuuden sektoreille. Segregaatio altistaa yhteiskunnan vakaville haavoittuvuuksille.”

Arvoisa puhemies! Me perussuomalaiset emme kannata kahden luokan yhteiskuntaa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Heinonen, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 136/2022 vp

18.33 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Hyvä ministeri Lintilä, kiitos tästä tulevaisuusselonteosta ja tästä keskustelusta. Itse en tämän käsittelyyn ole muuten osallistunut, mutta kävin tuon läpi, ja täytyy sanoa, että tämä on poikkeuksellisen hyvin tehty: 38 toimenpide-ehdotusta, joista monet hyvin hyviä ja toivottavasti johtavat myös toimenpiteisiin. Kokonaisuus on varsin hyvä.

Aika usein kuulee niitä keskusteluja, missä todetaan, että postimyynni on tuhonnut meiltä kauppia. Näin tietysti on tapahtunut, ja tämä murros, mitä ministerikin kuvasi, kaiken kaikkiaan kaupassa — on sitten kyse kivijalkakaupasta, ruoasta tai mistä tahansa — haastaa meitä monella tavalla, mutta pitää samaan aikaan muistaa, että tietyt kaupungit ovat taas pelastuneet postimyynnin kautta. Postin pakettijakelu on lisääntynyt, ja se on turvannut tietyt kivijalkakaupat meillä maaseudulla, eli toisaalta jos siinä jotain hyvää on, niin ehkä tämä puoli. Täällä on puhuttu myös vastuullisesta postimyynnistä. Se on tärkeä asia.

Itse toivoisin, että valtionyhtiö Alko olisi tulevaisuudessa entistä vastuullisempi ja jakaisi alkoholiliikkeitä eri ruokakauppojen yhteyteen vielä määrätietoisemmin kuin tässä vaiheessa.

Olen aiemmin, ehkä kymmenen vuotta sitten, puhunut täällä salissa osuuskauppalaan päivittämisen tarpeesta, ja itse näen siinä sellaisia haasteita, että meillä tällä hetkellä se on tehty erityyppiseen yhteiskuntaan kuin tämä ja nyt meillä on syntynyt tietynlaista ylivaltaa yhdelle toimijalle, ja siinä isona syynä mielestäni on se, että osuuskauppala toimii sillä tavalla kuin se Suomessa tällä hetkellä toimii. Yksi kauppa voidaan laittaa hyvinkin edulliseen hintaan, ja omassa kotikunnassani esimerkiksi kauppiasvetoinen M-kauppa loppui Sale-ruokakaupan tultua. No, nyt siellä on enää pelkkä Sale, kun tämä iso S-ryhmään kuulunut ketju ensin toi sellaiset hinnat ja sellaisen tyylin kaupantekoon, että kauppiaskauppa ei siinä pärjännyt. Olen ehdottanut, että Suomessa voitaisiin pohtia mallia Yhdysvalloista, missä jokaisen ketjun kaupan pitää olla kannattava. Tämä voisi olla yksi ratkaisu tähän, että isojen varjolla jonkun pienemmän yksikön edullisia hintoja ei voitaisi pitää.

Pidän myös tervetulleena ajatusta siitä, että kun reilusta kaupasta puhutaan ja me kannamme huolta, miten ruokaa tuotetaan maailmalla, me voisimme tulevaisuudessa puhua Suomessakin enempi reilusta kaupasta, niin että kauppa kantaisi isomman vastuun myös tuottajien suuntaan.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Lintilä, kaksi minuuttia.

18.36 Elinkeinoministeri Mika Lintilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kiitoksia näistä puheenvuoroista — menee kategoriaan, että voisin suurimman osan tai ainakin osan näistä allekirjoittaa. Tämä, mikä on äärettömän tärkeää, on tällainen tietyllä tavalla yritysvastuun lisääminen, jonka suomalainen kauppa-, yrityskehitys on selkeästi sisäistänyt. Olen käynyt kauppaketjujen ja Kaupan Keskusliiton kanssa keskusteluja, ja kyllä tämä on heidän prioriteettinsa, ja se on hieno asia.

Tuli muutamia yksittäisiä kyselyjä, kysymyksiä esimerkiksi virvoitusjuomista. Taitaa olla tullitariffi, joka sen määrittelee kaikinensa, mihin veroluokkaan se menee, mutta siinä on ihan ymmärrettävä tilanne.

Kun tuossa aiemmin kyselytunnilla oli keskustelua energiasta, niin täytyy sanoa, että minulla oli pyöreän pöydän keskustelu Säätytalolla ja minulla oli kaksi suomalaista kauppaketjua siellä paikalla — joku sanoi, että Suomessa on kaksi ja puoli kauppaketjua, mutta kaksi oli paikalla — ja molemmat ilmoittivat, että he tulevat vähentämään energiankäyttöä

Pöytäkirja PTK 136/2022 vp

20 prosenttia. Kyllä minä arvostan sitä, että nämä toimijat, jotka ovat kuitenkin keskeisiä, tietyllä tavalla kantavat myös sitä yhteiskuntavastuuta. Sitä, miten se läpinäkyvyys näkyy hinnoissa, mihin täällä on useakin viitannut, totta kai vielä hakisin.

Se, mikä on haaste kaupan puolella, tulee olemaan sitä jatkossa enemmän, on tämä regulaation eli lainsäädännön pysyminen vauhdissa siihen nähden, kuinka nopeasti kaupan tyyli muuttuu. Se tulee varmasti kyllä haastamaan eduskuntaa tulevinakin kausina, koska koskaan ei saisi olla sellainen tilanne, että lainsäädäntö estää kaupan kehittämisen oikealla ja rehellisellä tavalla, ja tämä on [Puhemies koputtaa] tietyllä tavalla sellainen, josta kannan huolta. — Mutta kiitoksia keskustelusta omasta puolestani.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi valtion erityisrahoitusyhtiöstä annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 311/2022 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään talousvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Avaan keskustelun. — Esittelypuheenvuoro, ministeri Lintilä, olkaa hyvä.

Keskustelu

18.39 Elinkeinoministeri Mika Lintilä (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Valtion erityisrahoitusyhtiö Finnvera Oyj:n rahoitusvaltuuksia on korotettu useita kertoja 2010-luvun jälkimmäisellä puoliskolla. Vienninrahoitusvaltuuksien korotukset ovat olleet elinkeinopoliittiselta kannalta erittäinkin tarpeellisia. Korotusten vastapainona on toisaalta kiinnitetty huomiota vienninrahoitusvastuiden kasvamiseen sekä valtion takuutoimintaan liittyviin riskeihin. Vientiluotoille on valtion erityisrahoitusyhtiö Finnvera Oyj:n myöntämä vientitakuu.

Hallitusohjelmassa on todettu yhdeksi painopisteeksi valtion erityisrahoitusyhtiö Finnvera Oyj:n valtuuksien riittävyyden varmistaminen kuitenkin huomioon ottaen riskien hallinnan tarpeet. Finnveran vientirahoitusvaltuuksien korotuksen lainvalmisteluesitöissä arvioitiin vientirahoitukseen liittyviä riskejä. Samalla nousivat esiin valtion Finnveran rahoitusvalvontaan ja erityisesti sen järjestämiseen liittyvät kysymykset.

Hallituksen esityksessä eduskunnalle todettiin, että osana rahoitusvalvonnan kehittämistä valmistellaan Finnveran rahoitusvalvonnan siirtämistä työ- ja elinkeinoministeriöstä Finanssivalvonnan tehtäväksi.

Eduskuntakäsittelyssä myös talousvaliokunta arvioi valvontaan liittyvää kysymystä. Valiokunta totesi mietinnössään, että sen saaman asiantuntijalausunnon mukaan yhtiön valvonta ei toteudu nykyisellään täysin tyydyttävällä tavalla. Valiokunta suhtautui valvon-

Pöytäkirja PTK 136/2022 vp

nan siirtoon työ- ja elinkeinoministeriöstä Finanssivalvonnan vastuulle varovaisen myönteisesti. Valiokunta kiinnitti kuitenkin erityistä huomiota siihen, että valvonnan kehikkoa suunniteltaessa otettaisiin huomioon Finnveran toiminnan eroavaisuudet muihin rahoitus-toimintaa harjoittaviin toimijoihin, kuten talletuspankkeihin tai joukkovelkakirjoja liikkeen laskeviin yksityisiin toimijoihin, nähden.

Valiokunta totesi edelleen, että vaikka Finnvera on merkittävä yritystoiminnan rahoituksen mahdollistaja ja sitä kautta sillä on vaikutuksensa koko kansalliseen rahoitusjärjestelmäämme, sitä ei tule rinnastaa kaikin osin laajoja kuluttajasijoittajajoukkoja palveleviin luottolaitoksiin.

Arvoisa puhemies! Nyt käsiteltävänä olevassa hallituksen esityksessä on tarkoitus kehittää valtion erityisrahoitusyhtiö Finnveran rahoitusvalvontaa koskevaa sääntelyä nykyistä täsmällisemmäksi. Tarkoitus on selkeyttää valvonnan aineellista sisältöä ja samalla vahvistaa valvonnan toteutumista siirtämällä se Finanssivalvonnan tehtäväksi. Näillä toimenpiteillä pyritään vastaamaan eduskunnan talousvaliokunnan kiinnittämiin perusteltuihin näkökohtiin Finnveran toimintaan ja valvontaan liittyen. Hallituksen esityksessä esitetyllä tavalla Finnveran valvonnasta saadaan täsmällisempi mutta tärkeä elinkeinopoliittinen tehtävä säilyä vastaisuudessakin.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia esittelystä.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi tekijänoikeuslain ja sähköisen viestinnän palveluista annetun lain muuttamisesta annetun hallituksen esityksen (HE 43/2022 vp) täydentämisestä

Hallituksen esitys HE 313/2022 vp

Lähetekeskustelu

Asia lähetettiin sivistysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja liikenne- ja viestintävaliokunnan on annettava lausunto.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi jätelain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 209/2022 vp

Valiokunnan mietintö YmVM 18/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Käsittelyn pohjana on ympäristövaliokunnan mietintö YmVM 18/2022 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä.

Yleiskeskustelua ei syntynyt.

Pöytäkirja PTK 136/2022 vp

Asian käsittely keskeytettiin.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi uusiutuvien polttoaineiden käytön edistämistä liikenteessä annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 174/2022 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 25/2022 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Avaan keskustelun. Edustaja Rantanen, Mari, olkaa hyvä.

Keskustelu

18.43 Mari Rantanen ps: Arvoisa puhemies! Esitän perussuomalaisten vastalauseen mukaiset lausumaehdotukset.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Tynkkynen, olkaa hyvä.

18.43 Sebastian Tynkkynen ps: Kiitos, arvoisa puhemies! Kannatan edustaja Rantasen tekemää esitystä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Vallin, olkaa hyvä.

18.43 Veikko Vallin ps: Arvoisa puhemies! Tosiaan me perussuomalaiset olemme olleet jo pitkään sitä mieltä, että tämä Suomen ylikunnianhimo on hyödytöntä. Suomen pitäisi sen takia luopua tästä perusteettomasta kunnianhimosta ja siirtyä muun Euroopan tahtiin ilmastotoimissa. Ruotsissahan tämä hiilineutraaliustavoite on vuodessa 2045 ja Tanskassa 2050, ja Suomessa tämä on 2035. Tämä liika kunnianhimo ilmastotoimissa, kuten tämä käsittelyssä oleva lakiesitys, köyhdyttää ihmisiä, haittaa yrityksiä ja murentaa hyvinvointivaltion rahoituspohjaa. Siksi me perussuomalaiset teimme tähän tämän vastalauseen, joka äsken esiteltiin, nämä kaksi lausumaehdotusta. Luen tässä ne vielä kertaalleen:

”1. Eduskunta edellyttää, että jakeluvelvoitteen tason muutokset eivät aiheuta merkittäviä lisäkustannuksia polttoaineiden hintoihin.”

”2. Eduskunta edellyttää, että Suomi hakee erityisolosuhteisiin vedoten Euroopan unionilta erillislupaa poiketa jakeluvelvoitteen vähimmäisvaatimuksista.” — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mäenpää, olkaa hyvä.

18.45 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Meillä on täällä toisessa käsittelyssä hallituksen esitys eduskunnalle laiksi uusiutuvien polttoaineiden käytön edistämistä liikenteessä. Lyhyesti sanottuna kyse on mediassakin paljon esillä olleesta uusiutuvien polttoaineiden jakeluvelvoitteesta, ja en voi kuin kannattaa noita edustaja Vallinin lukemia, talousvaliokunnan kokouksessa jätettyjä lausumia.

Pöytäkirja PTK 136/2022 vp

Jakeluvolveprosentti tarkoittaa käytännössä uusiutuvien jakeiden määrää perinteisen polttoaineen joukossa, ja on ihan älytön juttu, että tämmöisessä kriisitilanteessa, missä maamme elää, lähdetään nostamaan ja tehdään suunnitelma vielä niin, että nostetaan enemmän kuin Euroopan unioni vaatii. Esityksen mukaan uusiutuvien polttoaineiden jakeluvolveitetta alennettaisiin 7,5 prosenttiyksiköllä vuodeksi 2023. Tämä on sinänsä kannatettavaa, mutta jakeluvolveitteen alentamisesta johtuvat, vuosilta 2022 ja 2023 toteutumat- ta jäävät päästövähennykset katettaisiin korottamalla seuraavien vuosien jakeluvolveittei- ta. Samalla vuoden 2030 jakeluvolveite nostettaisiin 34 prosenttiin.

Huomionarvoista on se, että EU-lainsäädännön mukaan jäsenmaiden jakeluvolveitteen tason tulee olla vähintään 14 prosenttia vuonna 2030. Nämä uusiutuvat materiaalit saatta- vat olla kasvinviljelystä tulleita öljyjä tai esimerkiksi paistinrasvoja, jotka sitten ovat käy- neet prosessin ja sekoitetaan polttoaineen sekaan. Eli Suomi haluaa sekoittaa näitä 20 pro- senttia enemmän kuin Euroopan unioni vaatii. St1:n Mika Aho on sanonut, että vuotuinen hintalappu voisi olla jopa miljardi euroa vuonna 2030. Tämä hallituksen esitys on aivan järkyttävä. Minä en tiedä, näin vaalien alla tulee mieleen, että tämä on jallituksen esitys. [Sanna Antikainen: Jallitus!]

Arvoisa puhemies! Suomalaisen teollisuuden kilpailukykyongelmat todennäköisesti kasvaisivat merkittävästi [Puhemies koputtaa] jakeluvolveitteen tuntuvan kiristämisen seurauksena sekä logistiikan kallistumisen että palkansaajien runsaiden palkankorotusvaa- timusten myötä. Inflaation laajenemisen estämiseksi tulee käyttää useita keinoja, joista yksi on jakeluvolveitteen pitäminen korkeintaan verrokkimaidemme tasolla. Suomalaisia ei saa ajaa liikenneköyhyyteen, kuten talousvaliokunnassa on nostettu esiin.

Kannatan edustaja Rantasen tekemiä esityksiä.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

9. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ulkomaalaislain väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 252/2022 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 27/2022 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyk- sen 9. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensim- mäisessä käsittelyssä. — Avaan keskustelun. Edustaja Rantanen, Mari, olkaa hyvä.

Keskustelu

18.49 **Mari Rantanen ps:** Arvoisa puhemies! Teen perussuomalaisten vastalauseen mu- kaisen lausumaehdotuksen perusteluineen.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Tynkkynen, olkaa hy- vä.

18.49 **Sebastian Tynkkynen ps:** Kiitoksia, arvoisa herra puhemies! Kannatan edustaja Rantasen erinomaista esitystä.

Pöytäkirja PTK 136/2022 vp

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

10. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ilmastolain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 239/2022 vp

Valiokunnan mietintö YmVM 15/2022 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Avaan keskustelun. Edustaja Tynkkynen, olkaa hyvä.

Keskustelu

18.49 **Sebastian Tynkkynen ps:** Kiitoksia, arvoisa herra puhemies! Teen perussuomalaisten ympäristövaliokunnassa tekemän vastalauseen mukaisen esityksen.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Elomaa, olkaa hyvä.

18.50 **Ritva Elomaa ps:** Arvoisa puhemies! Kannatan edustaja Tynkkynen esitystä.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

11. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi rikosrekisteritietojen säilyttämisestä ja luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annetun lain ja siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 106/2022 vp

Valiokunnan mietintö LaVM 18/2022 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 11. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Avaan keskustelun. Edustaja Tynkkynen, olkaa hyvä.

Keskustelu

18.50 **Sebastian Tynkkynen ps:** Kiitoksia, arvoisa herra puhemies! Teen mietinnön vastalauseen mukaiset lausumaehdotukset 1—4.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Rantanen, Mari, olkaa hyvä.

18.50 **Mari Rantanen ps:** Arvoisa puhemies! Kannatan edustaja Tynkkynen tekemää esitystä.

Pöytäkirja PTK 136/2022 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Antikainen, olkaa hyvä.

18.50 **Sanna Antikainen ps:** Kiitos, arvoisa herra puhemies! Sanon nyt vielä itsekin, että kannatan tätä edustaja Tynkkysen loistavaa ehdotusta. — Kiitos.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

12. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi yrittäjän eläkelain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 102/2022 vp

Valiokunnan mietintö StVM 32/2022 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 12. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Avaan keskustelun. Edustaja Koulumies, olkaa hyvä.

Keskustelu

18.51 **Terhi Koulumies kok:** Arvoisa puhemies! Tässä hallituksen esityksessä laiksi yrittäjän eläkelaista oli aluksi enemmänkin ongelmia. Niitä saatiin lievennettyä valiokuntakäsittelyssä, onneksi. Kokoomus esitti siihen kuitenkin vielä vastalauseen, ja siihen sisältyy lausumaesitys. Esitän nyt tämän vastalauseen mukaisen lausuman, joka kuuluu seuraavasti:

”Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto jatkaa yrittäjän eläke- ja sosiaaliturvajärjestelmän laajempaa uudistustyötä, jonka tavoitteena on turvata yrittäjälle eläke- ja sosiaaliturva sekä selvittää mahdollisuus myös yrittäjien eläkevarojen rahastoinniksi.”

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Heinonen, olkaa hyvä.

18.51 **Timo Heinonen kok:** Arvoisa herra puhemies! Kannatan tehtyä esitystä.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

13. Hallituksen esitys eduskunnalle lääkehuollon kustannustehokkuuden parantamista koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 245/2022 vp

Valiokunnan mietintö StVM 33/2022 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 13. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Avaan keskustelun. Edustaja Koulumies, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 136/2022 vp

Keskustelu

18.52 **Terhi Koulumies kok:** Arvoisa puhemies! Esitän kokoomuksen vastalauseen mukaista lausumaa tähänkin. Se kuuluu näin: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo viipymättä eduskuntaan esityksen, jolla säädetään inhaloitavien ja injisoitavien lääkkeiden osalta vaihtoväliksi 12 kuukautta.” Elikkä tässä siis nykyisen lainsäädännön mukainen vaihtoväli on pistettävissä ja hengitettävissä lääkkeissä nykyään liian lyhyt.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Heinonen, olkaa hyvä.

18.52 **Timo Heinonen kok:** Arvoisa herra puhemies! Kannatan edustaja Koulumiehen tekemää ehdotusta.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

14. Hallituksen esitys eduskunnalle sairausvakuutuslain 2 ja 3 luvun muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 237/2022 vp

Valiokunnan mietintö StVM 34/2022 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 14. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Avaan keskustelun. Edustaja Koulumies, olkaa hyvä.

Keskustelu

18.53 **Terhi Koulumies kok:** Arvoisa puhemies! Esitän, että lakiesitys hylätään.

Jos edes pieni osa yksityisiä palveluita käyttäviä asiakkaita siirtyy tämän Kela-korvauksen leikkauksen jälkeen julkisten palveluiden käyttäjiksi, siitä leikkauksesta saatu niin sanottu säästö on syöty tosi nopeasti. Tämä lakiesitys lisäisi siis entisestään julkisen sektorin hoitojonoja ja henkilöstön työtaakkaa ja jättäisi yhä useamman ihmisen ilman palvelua ja kuntoutusta. Se vaikeuttaa siis entistä useamman ihmisen hoitoonpääsyä ja johtaa sairaiden, hoitoa tarvitsevien ihmisten hoidon aloittamisen viivästymiseen. Siksi se pitäisi hylätä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Mari Rantanen, olkaa hyvä.

18.54 **Mari Rantanen ps:** Arvoisa puhemies! Teen vastalauseen 1 mukaisen hylkäyksen tälle laille.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Elomaa, olkaa hyvä.

18.54 **Ritva Elomaa ps:** Arvoisa puhemies! Kannatan edustaja Rantasen esitystä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Heinonen, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 136/2022 vp

18.54 **Timo Heinonen kok:** Arvoisa herra puhemies! Käytän lyhyitä puheenvuoroja: kannatan edustaja Koulumiehen tekemää ehdotusta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitos. — Edustaja Autto, olkaa hyvä.

18.54 **Heikki Autto kok:** Arvoisa puhemies! Tämä edustaja Koulumiehen tekemä kokoomuksen vastalauseen mukainen hylkäysehdotus on enemmän kuin perusteltu. Tämä, että Kela-korvauksia leikataan tilanteessa, jossa meillä julkinen terveydenhuolto on monella tapaa kriisiytynyt, on täysin väärä suunta. Jos ja kun suomalaisilla on sekä halua että toisaalta osalla meistä myös mahdollisuus siihen, että voimme hyödyntää yksityistä terveydenhuoltoa, niin sitä mahdollisuutta ei pidä kyllä lähteä heikentämään eikä ohjaamaan ihmisiä aktiivisesti entistä vahvemmin jo entisestään ylikuormittuneiden julkisten palveluiden käyttäjiksi, varsinkaan nyt tässä tilanteessa, jossa on tapahtumassa vielä tämä iso hallinnollinen siirto hyvinvointialueille. Tämä edellä tehty hylkäysesitys oli erittäin perusteltu.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

15. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Euroopan unionin yhteisen kalastuspolitiikan kansallisesta täytäntöönpanosta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 205/2022 vp

Toimenpidealoite TPA 110/2022 vp

Valiokunnan mietintö MmVM 20/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 15. asia. Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö MmVM 20/2022 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Avaan yleiskeskustelun. Edustaja Elomaa, olkaa hyvä.

Keskustelu

18.55 **Ritva Elomaa ps:** Arvoisa puhemies! Tässä hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi Euroopan unionin yhteisen kalastuspolitiikan kansallisesta täytäntöönpanosta annettavaa lakia. Tässä esityksessä on ongelmakohtia sekä silakan rysäkalastuksen erilliskiintiöissä että itse vaikutuksissa rysäkalastajiin. Kiintiöjärjestelmän keskeinen tavoite on kaupallisen kalastuksen toimintaedellytysten ja kannattavuuden parantaminen ja myös se, että uusia kalastajia pääsee kalastuksen piiriin. Nämä ovat hyviä tavoitteita.

Silakan rysäkalastus otettiin järjestelmään varsin myöhään. Rysäkalastajien näkemykset ovat olleet asiasta jakautuneet. Moni rysäkalastaja on hyvin kriittinen esityksen suhteen. Esitetty muutos nykyisestä tarkoittaisi käyttöoikeuden arvon mitätöitymistä, minkä vuoksi erityisesti isommat rysäkalastajat, Saaristomeren rysäkalastajat, eivät koe ehdotettua muutosta oikeudenmukaisena. Taloudelliset menetykset olisivat huomattavat useimilla rysäkalastajilla. Nuorten rysäkalastajien tulevaisuudensuunnitelmat synkkenevät, kun he menettävät kalastusoikeusasiansa. Rysäkalastajat asetetaan muutoksella epätasa-

Pöytäkirja PTK 136/2022 vp

voiseen asemaan troolikalastajiin verrattuna. On niin, että nykyisten kalastajien toiminta-kohtaiset kiintiöt muutetaan vastikkeetta arvottomiksi yhteiseen kiintiöön siirryttäessä.

Tämän vuoksi perussuomalaiset maa- ja metsätalousvaliokunnan jäsenet pitävät hallituksen esitystä epäoikeudenmukaisena rysäkalastajia kohtaan, ja tulemme esittämään, että lakiesitys hylätään toisessa käsittelyssä. — Kiitos.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 205/2022 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

16. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annetun lain muuttamisesta sekä siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 220/2022 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 30/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 16. asia. Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö HaVM 30/2022 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Avaan yleiskeskustelun. Edustaja Rantanen, Mari, olkaa hyvä.

Keskustelu

18.58 Mari Rantanen ps (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Esittelen tässä hallintovaliokunnan mietinnön.

Tässä esityksessä ehdotetaan muutettaviksi kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annettua lakia, henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa annettua lakia sekä sosiaalihuoltolakia.

Hallintovaliokunta pitää mietinnössään tärkeänä, että ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmää kehitetään, ja samalla valiokunta tähdentää, että rikosvastuun tulee toteutua ihmiskaupparikoksissa nykyistä tehokkaammin. Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän kautta saatava apu kytkeytyy nykyisessä sääntelyssä rikosprosessiin ja sen lopputulokseen, mitä ei saadun selvityksen mukaan voida pitää kaikilta osin perusteltuna. Osa ihmiskaupan uhreista voi tämän vuoksi jäädä ilman vastaanottolain mukaisia auttamistoimia, vaikka niille olisi tarvetta.

Ehdotettujen vastaanottolain muutosten pääasiallisena tarkoituksena on heikentää hallitusohjelman tavoitteiden mukaisesti ihmiskaupan uhrien auttamisen ja rikosprosessin välistä yhteyttä. Tavoitteena on, että ihmiskaupan uhrien auttamistoiminta on jatkossa itsenäinen ja erillinen kokonaisuus suhteessa rikosprosessiin. Keskeisenä tavoitteena on parantaa ihmiskaupan uhrin asemaa, ja muutoksilla pyritään edistämään ihmiskaupan ilmituloa, uhrien ohjautumista avun piiriin ja siten osaltaan myös rikosvastuun toteutumista.

Pöytäkirja PTK 136/2022 vp

Valiokunta pitää hallituksen esityksen tavoitteita kannatettavina. Rikosprosessin ensisijaisena tavoitteena on rikosvastuun toteutuminen, kun taas ihmiskaupan uhrien auttamisen tulee perustua uhrin tilanteeseen ja auttamistoimien tarpeeseen.

Edellä mainittujen tavoitteiden toteuttamiseksi hallituksen esityksessä ehdotetaan muutoksia vastaanottolain ihmiskaupan uhrin tunnistamista, uhrille annettavaa toipumisaikaa ja sen oikeusvaikutuksia sekä auttamisjärjestelmästä poistamista koskevaan sääntelyyn. Vastaanottolakiin ja henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttopolitiikassa annettuun lakiin ehdotetaan tehtäväksi myös muutokset, jotka johtuvat sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuun siirtymisestä kunnilta hyvinvointialueille vuoden 2023 alussa. Samalla ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän tiedonsaantioikeuksia täsmennetään. Sosiaalihuoltolain 11 §:n muutoksella pyritään tehostamaan ihmiskaupan uhrien auttamista hyvinvointialueilla.

Hallintovaliokunnan mietintö toteaa, että hallituksen esityksessä ei ehdoteta muutoksia ihmiskaupan uhrien auttamisen järjestämistä tai auttamisjärjestelmän toimintaa koskevaan sääntelyyn eikä säännösten soveltamisalaan. Myöskään ihmiskaupan uhreille myönnettäviä oleskelulupia koskevaan sääntelyyn ei ehdoteta tässä yhteydessä muutoksia.

Valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena ja puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä muuttamattomina.

Valiokunta on viimeaikaisissa kannanotoissaan kiinnittänyt huomiota siihen, että ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän asiakasmäärä on viime vuosina jatkuvasti kasvanut mutta ihmiskaupparikoksista kirjattujen rikosilmoitusten, tutkintojen ja tuomioiden määrät ovat pysyneet melko pieninä. Auttamisjärjestelmän asiakkaaksi voidaan esittää ja ottaa henkilöitä kansalaisuudesta riippumatta. Näin ollen auttamisjärjestelmässä voi olla sekä Suomen että ulkomaan kansalaisia ja henkilö voi olla joutunut ihmiskaupan uhriksi Suomessa tai ulkomailla. Auttamisjärjestelmän asiakkaiksi viime vuosina otetuista henkilöistä suurin osa, 66—70 prosenttia, on joutunut ihmiskaupan uhriksi ulkomailla.

Valiokunta korostaakin mietinnössään sitä, että Suomen on toimittava unionitasolla aktiivisesti sen puolesta, että ihmiskaupan uhreja autetaan riittävällä tavalla kaikissa EU-maissa, eikä valiokunta pidä tarkoituksenmukaisena nykyistä tilannetta, jossa yli puolet Suomen auttamisjärjestelmän piiriin tulevista uhreista on joutunut ihmiskaupan uhriksi muualla kuin Suomessa.

Hallituksen esityksen perusteluista käy ilmi, että ihmiskaupan uhrien auttaminen on järjestetty Pohjoismaissa ja EU-jäsenvaltioissa hyvin eri tavoin. Joutsenon vastaanottokeskuksen hallinnoiman auttamisjärjestelmän kaltaista toimijaa ei kuitenkaan muissa maissa ole.

Valiokunta pitää erityisesti rikostorjunnan näkökulmasta tärkeänä, ettei Suomen muista maista eroava järjestelmä johda siihen, että Suomi näyttäytyy muita houkuttelevampana ihmiskaupparikollisuuden kohdemaana.

Valiokunta pitää tärkeänä, että auttamisjärjestelmän ja poliisin välinen käytännön tiedonvaihto on jatkossakin toimivaa. Esimerkiksi vihjetiedoilla voi olla keskeinen merkitys rajat ylittävän ihmiskaupparikollisuuden torjunnassa. Valiokunnan käsityksen mukaan ehdotettu sääntely ei aiheuta muutoksia nykyiseen käytäntöön. Vastaanottolain sääntely ei kuitenkaan jatkossa enää velvoita auttamisjärjestelmää ilmoittamaan poliisille kaikista auttamisjärjestelmään otetuista henkilöistä. Valiokunta katsoo, että esimerkiksi rikostiedustelua koskevaa lainsäädäntöä kehitettäessä on varmistettava, että esitutkintaviranomaiset pystyvät tehokkaasti ja vaikuttavasti paljastamaan ja torjumaan ihmiskaupparikollisuutta,

Pöytäkirja PTK 136/2022 vp

ja tarvittaessa myös tiedonsaantioikeuksia ja ilmoittamisvelvollisuutta koskevia säännöksiä on täsmennettävä.

Valiokunta pitää tärkeänä, että sosiaali- ja terveydenhuoltouudistuksen yhteydessä hyvinvointialueille rakennetaan toimivat menettelyt ihmiskaupan uhrien tunnistamiseksi ja avun pariin ohjaamiseksi. Lisäksi todetaan, että kun järjestämisvastuu sosiaali- ja terveyspalveluiden osalta siirtyy, on kunnilla jatkossakin tärkeä rooli. Ihmiskaupan uhrin tunnistaminen voi tapahtua kunnan palveluissa, ja uhri voi tarvita esimerkiksi työllisyys- ja maahanmuuttopalveluja. Toimenpiteitä viranomaisten osaamisen kehittämiseksi on myös syytä jatkaa.

Vastaanottolakia sovelletaan niiden ihmiskaupan uhrien auttamiseen, jotka on otettu auttamisjärjestelmän asiakkaiksi. Lisäksi kunnissa ja jatkossa hyvinvointialueilla autetaan sosiaali- ja terveydenhuollon yleislainsäädännön nojalla sellaisia ihmiskaupan uhreja, jotka eivät ole auttamisjärjestelmän asiakkaita.

Valiokunnan huomiota on asiantuntijakuulemisessa kiinnitetty siihen, että vastaanottolain soveltaminen sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestämiseen uhrille, jolla on kotikunta Suomessa, ei laajenna uhrin oikeutta palveluihin. Valiokunta korostaa, että auttamisjärjestelmässä olevaa henkilöä ei voida asettaa etusijalle sosiaali- ja terveyspalveluiden saajana vaan auttamisjärjestelmään otetun ihmiskaupan uhrin hoidon- ja palvelutarve arvioidaan samoilla perusteilla kuin muidenkin haavoittuvassa asemassa olevien. Ihmiskaupan uhreilla voi kuitenkin olla erityistarpeita, jotka huomioidaan palvelutarpeita arvioitaessa.

Valiokunta painottaa, että lainsäädännössä ei ole nimenomaista säännöstä ihmiskaupan uhrin erityisasemasta, eikä hallituksen esityksessä sellaista myöskään ehdoteta. Valiokunta toteaa kuitenkin selvyuden vuoksi, että vastaanottolain sääntely ei aseta ihmiskaupan uhreja muita kotikunnan omaavia parempaan asemaan sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädäntöä sovellettaessa.

Tähän valiokunnan mietintöön jätettiin yksi perussuomalaisten ja kokoomuksen yhteinen vastalause, jossa ehdotetaan lakiehdotusten hylkäämistä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia esittelystä. — Edustaja Elomaa, olkaa hyvä.

19.06 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys koskee ihmiskauppaa. Ihmiskauppa ilmiönä on tuomittavaa toimintaa ja äärettömän vakava asia. Ihmiskaupan uhrien tunnistamista edistävää lainsäädäntöä on uudistettava. Väärinkäytösten ehkäisemiseksi on löydettävä keinot.

Hallituksen esitys ei tällaisenaan toimi vaan päinvastoin vaikeuttaisi epäiltyjen rikosten selvittämistä ylipäänsä. Keskusrikospoliisin asiantuntijalausunnon mukaan tukitoimissa, arvioinneissa ja tunnustamisen tarjoamisessa oikeuksissa on Pohjoismaiden välillä niin suuria eroavuuksia, että Suomi saattaa näyttäytyä jopa houkuttelevana kohteena.

Auttamisjärjestelmän piiriin päässeiden kansalaisuudet ovat pääosin Irak, Somalia ja Afganistan. On viitteitä siitä, että järjestelmää käytetään toissijaisena väylänä oleskeluluvan saamiseen. Sosiaali- ja terveyspalvelujen piiriin pääsyyn ei voi olla etusijaa kenelläkään näinä aikoina vaan yhdenvertaisuuteen pitää pyrkiä. Hallituksen esityksessä ei perustella, miksi erillislain valmistelua ei jatkettu, vaan siinä vain vahvistetaan nykyistä järjestelmää.

Pöytäkirja PTK 136/2022 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mari Rantanen, olkaa hyvä.

19.07 Mari Rantanen ps: Arvoisa puhemies! Tässä vaiheessa käytän puheenvuoroni esitelläkseni mietintöön jätettyä vastalauseita. Tämän lähtökohta on se, että ottaen huomioon ihmiskaupparikosten erittäin vakavan luonteen ja rikosvastuun toteutumisen tärkeyden on jollakin tavalla hyvin ikävää se, että lakiesityksessä pikemminkin vahvistetaan ihmiskaupan näkemistä ilmiönä eikä rikollisuutena ja rikoksina, joiden tekijöiden tulisi joutua vastuuseen.

Kuten todettua, tässä todella siis pyritään siihen, että meillä on ihmiskaupan uhreja, joita tunnustetaan auttamisjärjestelmässä mutta joilla ei ole mitään tekoa rikosprosessin kanssa. Jo pelkästään ehkä voisi ajatella, että kun me puhumme rikoksen uhrista, niin silloin myös rikoksen tulisi olla aika merkittävässä roolissa, eritoten rikollisten kiinnisaanti ja tuomiolle saanti. En tiedä, onko tässä tullut esiin, mutta siis tämän tyyppisessä järjestelmässä, jos verrataan muihin Pohjoismaihin, ei ole kyllä mitään näyttöä siitä, että jos nämä prosessit eriyttäisiin, niin siitä olisi minkäänkokoista apua siihen, että rikoksia tulisi enemmän esiin. Päinvastoin, itse asiassa me olemme tekemässä sellaista järjestelmää, joka poikkeaa, kuten mietinnössäkkin todetaan, varsin merkittäväällä tavalla muista Pohjoismaista. Niin kuin edustaja Elomaa totesi, niin KRP todella katsoi, että tässä voidaan olla sekä luomassa houkutustekijää eritoten ihmiskaupan rikollisille, jotka tekevät näitä rikoksia, että myöskin luomassa sellaista toissijaista väylää suomalaisen yhteiskuntaan, että kun turvapaikkaa ei heru, niin sitten voidaan opastaa ihmiskaupan auttamisjärjestelmään. Tästähän todella on siis viitteitä, että sinne tälläkin hetkellä ohjautuu kielteisen turvapaikan saaneita, ja heitä ohjaa sinne — siis ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän tilastojen mukaan — muun muassa Pakolaisneuvonta. Eli kyllä ilmeisestikin tämän tyyppistä toimintaa on.

Sitten hyvin mielenkiintoista valiokunnan saamien selvitysten perusteella on EU:n laajuisesti se, mistä maista ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmään ohjaututaan. Meillä yleisimmät kansalaisuudet ovat todella Irak, Somalia ja Afganistan, mutta muualla Euroopassa maat ovat toisia. Eli ehkä voisi ajatella, että jos me kovasti poikkeamme muista EU-maista, niin jonkunäköinen erikoisuus omassa järjestelmässämme on.

Sitten tämä erityisasema terveystalveluiden käyttäjänä, mikä hallituksen esityksessä tuodaan esiin: Ehkä jatkossa emme voi puhua rikoksen uhreista, jos me emme tiedä koko rikosta, sitä, mitä on tapahtunut, mutta tuntuu kovin kummalliselta, että me asettaisimme heidät erityisasemaan palveluiden saannissa. Meillä on myöskin muita rikoksen uhreja. Siellä on väkivaltarikoksen uhreja, siellä on lapsen seksuaalisen hyväksikäytön uhreja, ja tuntuu kummalliselta, että vain yksi ryhmä asetettaisiin tähän. Siihen ei liene perusteita.

No, tätähän ei ole tokikaan perustuslakivaliokunnassa nyt lausutettu, vaan lakiesitys on käynyt vain hallintovaliokunnassa, mutta tämä tuntuu kummalliselta. Nimittäin nythän on se tilanne, että jos henkilö saa tämän vastaanottolain perusteella palveluita ja hänen katsotaan olevan erityisasemassa, niin silloin se tarkoittaa vakiintuneen tulkinnan mukaan, että hänellä on oikeus julkisesti maksettujen yksityisten sote-palveluiden käyttämiseen ja kunnalla olisi velvollisuus näiden järjestämiseen ohi muiden potilaiden, asiakkaiden ammatillisen tarveharkinnan. Tämä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että auttamisjärjestelmään otetun ihmiskaupan uhrin lapsi on tämän tulkinnan mukaan oikeutettu saamaan vaikkapa lasten psykiatrisia palveluja priorisoitujen potilaiden ohitse ja yksityisesti.

Pöytäkirja PTK 136/2022 vp

Eli kyllä tässä aika iso epäsuhta on, ja ongelma on se, että tämä esitys ei korjaa lainsäädännön puutteita nyt lainkaan. Tiedämme hyvin, että valiokunnan mietintökin toteaa sen, että ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän asiakasmäärä kasvaa, mutta samaan aikaan rikosvastuu ei kasva. Meillä ei ole yhtään enempää tutkintoja — rikostutkintoja, esitutkintoja — ja tuomioita. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan meillä on auttamisjärjestelmään tullut tiettävästikin myös rikoksen tekijöitä. Siinäkin mielessä tätä ei saisi koskaan kytkeä pois siitä rikosprosessista. Siltä osin olemme kyllä sitä mieltä, että tämä lakiesitys ei ole se, millä näitä asioita korjataan, vaan lakiesitys tulisi hylätä ja pohtia tämä koko järjestelmä uudestaan niin, että me emme ainakaan itse luo maahamme kahden kerroksen väkeä myöskään palveluiden suhteen. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitos. — Edustaja Autto, olkaa hyvä.

19.14 **Heikki Autto kok:** Arvoisa puhemies! Edustaja Rantaselle, valiokunnan puheenjohtajalle, kiitos sekä mietinnön esittelystä että perussuomalaisten ja kokoomuksen vastalauseen esittelystä. Kannatan näitä edustaja Rantasen vastalauseen mukaisia muutosesityksiä.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 220/2022 vp sisältyvien 1.—3. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

17. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sisäasioiden rahastoista ohjelmakaudella 2021–2027 annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 210/2022 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 29/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 210/2022 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

18. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi verkossa tapahtuvaan terroristisen sisällön levittämiseen puuttumisesta ja sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 241/2022 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 31/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 241/2022 vp sisältyvien 1.-2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

19. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi eräiden kiinteistönhankintojen luvanvaraisuudesta annetun lain, valtion etuusto-oikeudesta eräillä alueilla annetun lain ja etuustolain 1 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 222/2022 vp
Toimenpidealoite TPA 121/2022 vp
Valiokunnan mietintö PuVM 6/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 19. asia. Käsittelyn pohjana on puolustusvaliokunnan mietintö PuVM 6/2022 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Avaan yleiskeskustelun. Edustaja Häkkänen, olkaa hyvä, esittelypuheenvuoro.

Keskustelu

19.16 Antti Häkkänen kok (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Venäjä on hyökkäyssodallaan aloittanut vaarallisemman aikakauden Euroopassa, ja se näkyy myös Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikassa. Suomi vahvistaa omaa kovaa, sotilaallista turvallisuuttaan liittymällä puolustusliitto Natoon, tiivistämällä kahdenvälistä ja monenvälistä puolustusyhteistyötä kumppanimaiden kanssa ja nostamalla merkittävästi puolustusbudjettia. Tämän lisäksi Suomi läpivalaisee jatkossa useat eri yhteiskunnan sektorit kokonaisturvallisuuden ajattelun kautta. Jatkossa on peilattava kansallisen turvallisuuden näkökulman kautta energia, tietoverkot, teknologia, yritysomistukset, kriittisten raaka-aineiden omistaminen ja niin edelleen. Tässä mietinnössä on kyse ulkomaalaisten kiinteistöomistusten kontrollin parantamisesta. Puolustusvaliokunta kannattaa selkeitä kiristyksiä ulkomaalaisten kiinteistöomistusten valvontaan ja kontrolliin.

Puolustusvaliokunta edellytti jo edellisellä lainvalmistelukierroksella, että mahdollisuuksia lakien tiukentamiseen arvioidaan koko ajan, ja sen vuoksi uusi hallituksen esitys on nyt eduskunnan käsittelyssä. Puolustusministeriö on sinänsä jo käynnistänyt useita jatkoselvityksiä, mutta ne jatkoselvitykset jäävät ensi vaalikaudelle.

Arvoisa puhemies! Tässä uudistuksessa on siis kyse jo olemassa olevan lainsäädännön kiristämisestä. Keskeisin ja tärkein uudistus on puolustusvaliokunnan mielestä se, että kansallinen turvallisuus lisätään kiinteistön ostoluvan myöntämisen edellytyksiin. Lupa kiinteistön hankinnalle voidaan nykyisen sääntelyn mukaan myöntää, jos hankinnan ei arvioida vaikeuttavan maanpuolustuksen järjestämistä, alueellisen koskemattomuuden valvontaa ja turvaamista eikä rajavalvonnan, rajaturvallisuuden tai huoltovarmuuden varmistamista, mutta nyt uudessa esityksessä ehdotetaan, että jatkossa kansallista turvallisuutta vaarantavat kiinteistöhankinnat voidaan myös estää. Kansallisen turvallisuuden huomiointi on erittäin kannatettava lisäys, ja se helpottaa merkittävästi tiedonvaihtoa puolustushallinnon ja sisäasiainhallinnon välillä, kun kansallinen turvallisuus suojattavana intressinä otettaisiin itsenäisesti huomioon maanpuolustuksen, rajaturvallisuuden ja huoltovarmuuden turvaamisen rinnalla.

Mitä on kansallinen turvallisuus? Sitä ei ole tyhjentävästi määritelty missään laissa, ja vasta tiedustelulakien säätämisen yhteydessä asiaa pohdittiin ensimmäistä kertaa syvällisemmin. Valiokunta katsoi mietinnössään, että kansallinen turvallisuus on monisyinen kä-

Pöytäkirja PTK 136/2022 vp

site, jonka ytimessä on kansakunnan turvallisuus ja olemassaolo. Mietinnössä todetaan, että mahdollisimman laaja kansallisen turvallisuuden määritelmä on välttämätön edellytys sille, että lainsäädännön suomia mahdollisuuksia voidaan täysimääräisesti hyödyntää esimerkiksi kriittisen infrastruktuurin tehokkaassa suojaamisessa.

Arvoisa puhemies! Tässä uudistuksessa on myös muita tärkeitä parannuksia. Lupalain 8 §:ssä säädetään puolustusministeriön tiedonsaantioikeudesta. Nykylain mukaan puolustusministeriöllä on oikeus saada kyseisessä laissa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi välttämättömät tiedot maksutta ja salassapitosäännösten estämättä vain Maanmittauslaitokselta. Nyt viranomaislistaus päivitetään vastaamaan tosiasiallista tarvetta. Valiokunta korosti mietinnössään lausuntomenettelyn osalta sitä, että puolustusministeriölle tulee luovuttaa kaikki tarpeellinen tieto kiinteistökaupan lupapäätösharkinnan tueksi, siten että kokonais-harkinta voidaan tehdä puolustusministeriössä kaiken oleellisen tiedon valossa.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan täsmennettäväksi myös etuosto-oikeuden metrimäärän rajaamista nykyisestä 500—1 000 metrillä 1 000 metriin. Samoin ehdotetaan, että valtiolla on viimekätinen etuosto-oikeus kuntaan nähden. Valiokunta kannatti molempia muutoksia. Metrirajan täsmennyksellä tehdään lain tulkinnasta suoraviivaisempaa ja ennakoitavampaa sekä lain soveltajan että kiinteistön hankinnan osapuolten kannalta. Valtion etuosto-oikeudella pyritään suojaamaan koko valtakunnan intressejä eli maanpuolustusta, rajavalvontaa ja turvallisuutta, alueellisen koskemattomuuden valvontaa ja turvaamista sekä kansallista turvallisuutta. Kunnan tulokulma asiaan voi olla toinen verrattuna valtion tulokulmaan.

Arvoisa puhemies! Meillä on siis käsissämme kaikin tavoin kannatettava esitys, jota mietinnössä vielä täsmennetään. Katse kohdistuukin nyt jatkovalmisteluun. Valiokunta toteaa mietinnössään, että jatkoselvittelyssä on tarkasteltava maanvuokraukseen ja yritysjärjestelyihin liittyviä kysymyksiä, joissa ei ole samanlaista ulkomaalaisvalvontaa kuin kiinteistökaupoissa. Valiokunnan mielestä on selvää, että myös asunto-osakkeiden ostaminen ja hallinta voivat muodostaa uhan kansalliselle turvallisuudelle.

Puolustusministeriö on selvityksissään tuonut esiin, että kaksoiskansalaisten osalta lainsäädännön kiristäminen on perustuslain näkökulmasta erittäin vaikeaa. Perustuslaki on toki otettava huomioon sääntelyä kiristettäessä, mutta nykyinen turvallisuustilanne huomioiden asialle on välttämätöntä tehdä jotain ensi vaalikaudella.

Lopuksi todettakoon myös se ilmiselvä tosiseikka, ettei minkään sääntelyn avulla saada aikaan sellaista tilannetta, että viranomaisilla olisi aina tiedot kaikkien kiinteistöjen käyttötarkoituksesta tai tosiasiallisista omistussuhteista. Esimerkiksi bulvaanien avulla tehtyjä kiinteistökauppoja on mahdotonta todentaa täysin aukottomasti, ja vain Suomen kansalaisuuden omaavaa yksityishenkilöä voidaan myös käyttää muodollisena välikätenä kaupoissa. Lisäksi kiinteän omaisuuden hallinta on vain yksi osa vaikuttamisyrityksiä Suomen kansallisen turvallisuuden vaarantamisessa. Tästä huolimatta valiokunta katsoo mietinnössään, että on välttämätöntä tarkastella kaikkia lainsäädännöllisiä lisätoimia, joiden avulla tilannetta voidaan nykyisestä edelleen parantaa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia esittelystä. — Edustaja Heinonen, olkaa hyvä.

19.24 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Hyvät edustajakollegat ja muut täysistuntoa seuraavat! Kiitos puolustusvaliokunnan puheenjohtajalle, edustaja Häkäselle.

Pöytäkirja PTK 136/2022 vp

le esittelystä. Tätä me olemme puolustusvaliokunnassa käsitelleet hyvin pitkään ja perusteellisesti.

Itse nostin eduskunnassa venäläisten maakaupat esille ensimmäisen kerran vuonna 2009. Helmikuussa kyselytunnilla nostin esille niin sanotun Saarijärvi-tapauksen. Sen oli MTV-kolmosen 45 minuuttia -ohjelma ottanut aiemmin omassa insertissään käsittelevyn, ja sen myötä toin tämän huolen eduskunnan kyselytunnille. Sen kyselytunnin jälkeen sain aika paljon arvostelua. Minua syytettiin russofobiasta, pelottelusta ja tilanteen ylidramatisoinnista. Silloin 2009 prikaatikenraali evp. Hannu Luotola totesi, että strategisissa paikoissa tulisi rajoittaa lainsäädännöllä ulkomaalaisten omistuksia. Tästä on kulunut toistakymmentä vuotta.

Myöhemmin käsiteltiin eduskunnassa Nord Stream 2 -hanketta, ja silloin otin itse esille myös tämän hankkeen muita kuin ympäristönäkökulmia, ja vastaukset olivat hyvin samansuuntaisia: vähän russofobiasta syytettiin, pelottelusta ja niin poispäin. Kirjoitin aiheesta silloin myös blogiini.

Valitettavasti täytyy todeta, että meillä näissä kysymyksissä on tehty liian vähän ja liian myöhään — vähän ehkä niin, että vasta siinä vaiheessa, kun on ollut kutakuinkin pakko tehdä, on löytynyt se vahva yhteinen tahtotila näihin ryhtyä. Viime kaudella pääministeri Juha Sipilän hallitus ryhtyi näissä asioissa toimeen. Silloin tehtiin ensimmäisiä näitä rajoittavia toimenpiteitä, ja niillä saatiin tiettyjä parannuksia aikaan.

Nyt tässä esityksessä ehdotetaan muutettaviksi kiinteistönhankintojen luvanvaraisuudesta annettua lakia ja valtion etuosto-oikeutta eräillä alueilla ja myös etuostolakia, mitä valiokuntamme puheenjohtaja, edustaja Häkkänen tuossa hyvin kävi läpi. En sitä lähde enää toistamaan.

Tässä tulee myös tällainen uusi etäisyysajattelu, yksi kilometri. Tästä olen saanut jo palautetta, ja tuota kilometrimäärää pidetään liian lyhyenä. On esitetty, että kilometrimäärän pitäisi olla viisi kilometriä. Tämä on varmasti yksi, joka myös tässä jatkovalmistelussa on syytä ottaa pohdintaan.

Niin kuin edustaja Häkkänen edellä totesi, jatkovalmisteluun menevät myös osakeomistukset, yritysomistukset ja myös erilaiset vuokraustilanteet, joissa tiloja vuokrataan. Tämän käsittelevyn yhteydessä koin myös oman 12-vuotisen puolustusvaliokuntauranani ajan mielenkiintoisimman tilanteen, kun meillä asiantuntija tuli kertomaan avoliiton käsitteestä puolustusvaliokunnalle, sillä sekin on tässä kokonaisuudessa huomioitu, miten erilaisissa tilanteissa voidaan omistusten kanssa toimia.

Itse toivon, että tässä jatkovalmistelussa, jota väistämättä joudumme Venäjän omistusten takia tekemään, ja ehkä muutamien muidenkin ulkovaltojen kansalaisten omistusten kanssa, yhtenä keskeisenä nostettaisiin esille myös niin sanottu vastavuoroisuusperiaate tai vähintään sen perusteellinen selvittäminen. Jos me emme voi omistaa tietyssä maassa kiinteistöjä, maata tai muuta, ei silloin tuonkaan maan kansalaisen tarvitse meidän maassamme voida omistaa.

Olen aiemmin näissä keskusteluissa nostanut esille sen, että, no, ratkaiseeko tämä nyt tehty lainsäädäntö nämä ongelmat. Tämä vie tätä tilannetta parempaan suuntaan, mutta ei, tämä ei tule näitä lopullisesti ratkaisemaan. Niin kuin valiokuntamme puheenjohtajakin edellä totesi, oleellista on se, mihin tiettyjä kiinteistöjä käytetään — ei se, kuka kiinteistön loppupelissä omistaa, vaan se, mihin sitä kiinteistöä käytetään. Voidaan käyttää bulvaaneja, voidaan käyttää vuokrausta, voidaan käyttää erilaisia keinoja, ja näitä pitää selvittää. Olen itse todennut, että sellaisissa paikoissa, joissa kiinteistöä tai osaketta tai jotain muuta

Pöytäkirja PTK 136/2022 vp

voidaan käyttää kyseenalaisella tavalla, omistukset tulee pitää vain ja ainoastaan Suomen valtion omistuksessa, ja tällä tavalla tietyissä hankkeissa, kohteissa on jo toimittukin.

Arvoisa puhemies! Loppuun nostan vielä sen, että, no, millä tavalla sitten voisimme näissä tilanteissa toimia tehokkaammin. On hyvä, että kiinteistöomistuksissa ja muissa omistuksissa teemme kaiken mahdollisen, ja itse toivon, että lopulta myös tuon vastavuoroisuusperiaatteen otamme käyttöön, mutta oleellista on se, että meidän tiedustelulainsäädäntö on kunnossa, tiedustelun resurssit ovat kunnossa ja muiden tähän kokonaisuuteen liittyvien viranomaisten resurssit ovat kunnossa. Se on ainoa tae sille, että me voimme puuttua vakoiluun, näiden tilojen väärinkäyttöihin jo etunojassa.

No, joku kysyy, että eikö Suomessa tapahdu tätä vakoilua, mistä esimerkiksi Norjassa ja Ruotsissa on saatu pidätyksiä ja esimerkkejä. Kyllä, aivan varmasti sitä meilläkin tapahtuu, mutta meillä näihin tilanteisiin on puututtu nopeammalla aikataululla ja usein jo siinä vaiheessa, kun rikos on vasta ollut valmisteluvaiheessa. Mutta resurssit kuntoon tiedusteluviranomaisille ja koko turvallisuuden ketjuun — se on paras tae näissäkin kysymyksissä tehokkaasti toimimiselle.

Tämä esitys vie asiaa hyvään suuntaan, ja ministeri Kaikkoselta jälleen yksi hyvä työ.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Kopra, olkaa hyvä.

19.31 Jukka Kopra kok: Arvoisa herra puhemies! Suomessa on tosiaan pitkään käyty keskustelua Eta-alueen ulkopuolisten maiden kansalaisten oikeudesta ostaa ja omistaa maata ja kiinteistöjä maassamme. Suomalaisia ovat huolettaneet erityisesti venäläisen maan- ja kiinteistöomistuksen mahdolliset vaikutukset maamme turvallisuudelle. Esimerkiksi näin on todettu: ”Mutta ei ole mahdollista vaikenemalla sivuuttaa sitä ilmeistä valtiollista vaaraa, joka uhkaa itsenäistä Suomea muukalaisasutuksen kautta, joka on kansallisessa yhteydessä naapurimaahan, joka tosiaan tällä haavaa on hajaannuksen ja heikkouden tilassa, vaan jonka entinen voima saattaa palata.” Näin sanoi kokoomuksen kansanedustaja Tekla Hultin vuonna 1919 eli vähän yli sata vuotta sitten lähetekeskustelussa, kun eduskunta käsitteli hänen aloitettuaan ulkomaalaisia koskevasta kiinteän omaisuuden ostokiellosta Viipurin läänissä. Jo tuolloin oli huomattu, millaisia riskejä hallitsematon kiinteistökauppa voi synnyttää. Tekla Hultinin lakialoite meni tuolloin läpi ja siten, että ostoil-le tuli totaalinen kiello. Tekla Hultin piti tätä yhtenä pitkän poliittisen uransa merkittävimmistä saavutuksista.

Kiinteistöjä voidaan käyttää laittomaan tiedustelutoimintaan, tukikohtana terroristiselle toiminnalle, niitä voidaan käyttää varastona mahdollisen hyökkäyksen varalle ja niin edelleen. Siksi on tärkeää, että niiden omistusta tarkkaillaan ja ainakin ilmeisimpiin tapauksiin puututaan viranomaistoimin siten, että kaupat estetään.

Kuten edustaja Heinosenkin puheenvuorosta kuulumme, kiinteistöomistuksen rajoittaminen oli pitkään vaikea keskustelunaihe maassamme, kunnes Sipilän hallitus viimein loi lainsäädännön, jonka avulla kiinteistön hankintaa voidaan rajoittaa tietyillä maanpuolustukseen liittyvillä alueilla. Reiluuden nimissä on todettava, että SDP:n kansanedustaja Suna Kymäläisen sitkeällä työllä kiinteistön omistamisen suitsimiseksi on ollut merkittävä vaikutus näihin edistysaskeleisiin.

Se, ettei voimassa olevan lain pohjalta ole tarvinnut pakkokeinoin estää nyt viime vuosina kuin yksi kauppa, ei tarkoita sitä, että säädös olisi tarpeeton. Jo pelkkä rajoittavan lainsäädännön olemassaolo kertoo tahoille, joilla on pahoja aikeita, että suora toiminta toden-

Pöytäkirja PTK 136/2022 vp

näköisesti johtaa salahankkeiden paljastumiseen — näin ollen niitä ei kannata edes yrittää. Jo toteutetulla säädöspohjalla voidaan siis sanoa olevan vahva ennaltaehkäisevä vaikutus.

Nyt esitettävät tiukennukset lisäävät viranomaistemme vaikutuskykyä ja parantavat mahdollisuuksia estää haitallisia kiinteistöhankkeita. Esitys on mukiinmenevä, ja sitä voi kannattaa, mutta samaan hengenvetoon on todettava, että siinä on aukkoja eikä säädöspohja ole vielä riittävän tiukka. Pidimme valiokunnassa erittäin tarpeellisenä lupalakiin tehtävää lisäystä, että kiinteistön hankinta ei saa uhata kansallista turvallisuutta. Tämä parantaa rajoittavan säädöspohjan vaikuttavuutta. Nyt kiinteistön ostolupahakemus voidaan hylätä tietyin perustein ja puolustushallinnolla on oikeus selvittää ostoksilla olijoiden tausta ja myös kauppaan käytettävien varojen alkuperä. Valtiolle tulee etuosto-oikeus kansallisen turvallisuuden perusteella, mikäli kaupan estäminen on tarpeen turvallisuuden varmistamiseksi.

Vaikka nyt otetaan askelia eteenpäin, ei tämä vielä riitä. Vuokraustoimintaan on saatava samankaltainen rajoittava lainsäädäntö. Nyt kuka tahansa voi vuokrata kiinteistön ja toimia sieltä kuin omistaja ikään. Edelleen asunto-osakkeet tulee ottaa samalla tavalla valvontaan. Jo nyt tiedetään, että esimerkiksi Kaakkois-Suomessa voi olla yhdellä yksöllä kymmeniä venäläisiä omistajia. Tämä ei ole suora riski kansalliselle turvallisuudelle mutta epäterve ilmiö yhtä kaikki. Asunto-osakkeiden omistaminen tai hallinta voi muodostaa uhkan kansalliselle turvallisuudelle. Tästä on viitteitä Ukrainan sodassa, jossa venäläisiä operaatoreita muutti hyökkäysalueelle etukäteen, perusti pieniä asevarastoja, joiden turvin he osallistuivat hyökkäykseen tihutöillä ja opastamalla Venäjän armeijan iskuja ja joukkoja. Myös erilaisin yritysjärjestelyin ja bulvaanien turvin voidaan saada kiinteistöjä hallintaan siten, että niitä voidaan käyttää kansallista turvallisuutta vaarantaviin tarkoituksiin. Tähän on puututtava, mutta näyttää siltä, että jo tarkoituksenmukaisuussyystä asia siis jää seuraavan eduskunnan ja hallituksen harteille.

Kaksoiskansalaisuuksien myöntämisestä tulee myös luopua. Ne, joilla se jo on, voivat kansalaisuuden pitää, mutta uusien myöntämisestä tulee luopua tyystin. Sellaista konseptia ei tarvita. On myös pidettävä mielessä, että kiinteistön omistuksen käyttäminen Suomen turvallisuuden kannalta haitalliseen toimintaan on vain yksi kanava yrittää toteuttaa pahoja aikeita. Tämä on vain yksi kansallisen turvallisuuden osa-alue, jossa tiukennettavaa riittää. Aiemmissa puheenvuoroissa kuulumme muita hyviä ehdotuksia, jotka on mahdollisimman pian seuraavalla kierroksella toteutettava.

Kun Venäjä on osoittanut toiminnallaan maailmalle brutaalin raakuutensa, on Suomen myös kehitettävä viranomaisten toimintamahdollisuuksia siten, että uhkaavat aikeet saadaan pysäytetyksi, oli sitten kyse kiinteistöjä hyödyntävästä haitallisesta toiminnasta tai muusta Suomea vahingoittavasta toiminnasta. Nykyinen Venäjä on yleisvaarallinen uhka koko Euroopalle, ja tähän uhkaan pitää myös lainsäädäntömuutoksin varautua.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Autto, olkaa hyvä.

19.36 Heikki Autto kok: Arvoisa puhemies! Euroopassa riehuu sota, ja tällaisena aikana lakia säädettäessä asioiden käsittelyjärjestyksen tulee olla se, että maanpuolustuksen tarpeet menevät kaiken edelle. Kriisin keskellä myös huoltovarmuuden tarpeista täytyy huolehtia. Varmasti sitten kolmantena keskeisenä asiana tulevat oman teollisuutemme, kaikkien vientialojemme, tarpeet, jotta sitten myös tästä kriisistä voimme taloudellisesti selviytyä.

Pöytäkirja PTK 136/2022 vp

Siksi, arvoisa puhemies, on tärkeää, että tänäkin iltana käsittelemme eduskunnassa maanpuolustuksellisia tarpeita, Suomen turvallisuuden vahvistamista sitä kautta, että venäläisten kiinteistöomistuksia Suomessa suitsitaan. Tämä on tärkeää lainsäädäntöä, ja kiitän puolustusvaliokunnan puheenjohtajaa, edustaja Antti Häkkästä siitä työstä, jota valiokunta on tässä asiassa tehnyt.

Mutta, arvoisa puhemies, tietysti valiokunta on voinut toimia vain sen pohjalta, mitä hallitus on esityksensä tuonut, ja valitettavasti tämäkin tuiki tärkeä lainsäädäntö on jäänyt vailinaiseksi sillä tavoin, että maanvuokraukseen, yritysjärjestelyihin, asuntojen vuokraukseen liittyviä kysymyksiä jää edelleen avoimiksi. Myös esimerkiksi kaksoiskansalaisuusiin liittyvä problematiikka on ratkaisematta, ja lainsäädännössämme on monenlaisia akuutteja, tässä ajassa korostuvia turvallisuuspuutteita, joihin pitäisi löytää kestäviä ratkaisuja.

Tässä mielessä, arvoisa puhemies, olen hyvin pettynyt siihen, että kun pääministerikin lupasi aiemmin, että myös oppositiota tullaan kutsumaan mukaan parlamentaariseen työskentelyyn nyt tässä loppusyksyn mittaan, alkutalven aikana, jotta näihin kysymyksiin, jotka ovat nyt ajankohtaisia, voidaan koko eduskunnan yhteistä kantaa hakea ja edistää näitä tuiki tärkeitä lainsäädäntöhankkeita niin, että valmistuessaan niitä voitaisiin säätää voimaan jopa eduskunnan vaalitauon aikana tai myös siinä tilanteessa, kun vaalien jälkeen maahan muodostetaan uutta hallitusta — ei voi olla niin, että esimerkiksi vaalirytmi katkaisee tätä turvallisuuden parantamiseksi tehtävää työtä — niin valitettavasti tämä pääministerin koolle kutsuma parlamentaarinen työskentely oli lähinnä tällainen infotilaisuus tästä sinänsä myös tärkeästä rajasteen rakentamisesta, mutta oppositio olisi nimenomaan varmasti halunnut tämmöistä laajempaa yhteistä työtä. Mielestäni tulee jatkaa nyt senkaltaista työskentelyä, jolla kevään aikana laadittiin Nato-selonteko, jonka pohjalta Suomi on nyt yhteisen puolustusliiton jäseneksi hakeutumassa, jonka pohjalta valmiuslakia pystyttiin kiireellisenä päivittämään, jonka pohjalta rajalakiin saatiin Suomen turvallisuutta lisäävät muutokset. Nämä olivat todella tärkeitä, ja tässä parlamentaarinen työskentely osoitti voimansa, ja tämänkaltaista työskentelyä tulisi jatkaa ja olisi tullut jatkaa jo aiemmin, jotta asiat etenevät kuten pitää ja turvallisuutta pystytään yhdessä voimakkaasti lisäämään.

Arvoisa puhemies! Otan tämän asian käsittelyn yhteydessä esille vielä yhden näkökulman: Venäjä ja Kiina ovat erittäin kiinnostuneita arktisista alueista, ja Suomi täällä arktisella alueella on tietysti monella tapaa tämän kiinnostuksen keskiössä. Tässäkin mielessä nämä tämänkin hyvän lakihankkeen jälkeen lainsäädäntöömme jäävät puutteet näistä vaikkapa maanvuokraukseen, yritysjärjestelyihin ja asuntojen vuokraukseen liittyvistä asioista ovat meillä erittäin herkkiä kysymyksiä. Ne eivät siis koske ainoastaan Venäjän intressiä tällä alueella vaan myös muiden kolmansien maiden intressejä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Puisto, olkaa hyvä.

19.41 Sakari Puisto ps: Arvoisa puhemies! Tämä esitys on kannatettava, ja edustajakollegat ovat jo edellä perustelleet tätä esitystä ansiokkaasti ja myös nostaneet esiin jatkovalmistelun tarpeen ja muun muassa tämän vastavuoroisuusperiaatteen selvittämisen tarpeen.

Edustaja Häkkänen tässä ihan esittelypuheenvuorossaan nosti esiin myös sen, että tämä kiinteistöpuoli, kiinteä omaisuus, on yksi sektori, mitä pitää tarkastella, mutta Suomen kansallisen edun ja turvallisuuden vaalimiseksi on myös paljon muita, joita pitää vielä tar-

Pöytäkirja PTK 136/2022 vp

kastella, ja yksi asia on teknologia. Siinä haasteena on se, että teknologia on hyvin heterogeenistä, erilaisia toimijoita ja informaatiota tuottavia tahoja on varsin paljon, ja se tekee tästä haastavaa.

Mutta se, mikä pitäisi laittaa ensin kuntoon, jotta tätä kenttää pystyttäisiin hallitsemaan paremmin, on Suomen tutkimus-, kehitys- ja innovaatiopolitiikan johtaminen, mikä on tällä hetkellä hyvin hajanaista. Ajattelen, että jos tämä tki-koordinointi saataisiin aluksi kuntoon, niin yksi positiivinen sivuvaikutus tästä tältä osin olisi myös tämä kansallisen edun ja turvallisuuden vaaliminen.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Mäenpää, olkaa hyvä.

19.42 **Juha Mäenpää ps:** Arvoisa puhemies! Meillä on käsittelyssä hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi eräiden kiinteistöhankintojen luvanvaraisuudesta annetun lain, valtion etuusto-oikeudesta eräillä alueilla annetun lain ja etuustolain muuttamisesta, ja näillä kaikilla tavoitteena on, että kiristetään EU- ja Eta-alueen ulkopuolelta tulevien toimijoiden valtion alueelta hankittavien maiden ostoa.

Mielestäni tämä on tarpeellinen sillä tavalla, että meidän pitää kansallisen turvallisuuden edun nimissä vaalia niitä alueita, jotka meidän kriittisen infran alueiden lähellä ovat. Tämä on ollut meillä valiokunnassa, ja tämä on laki parempaan suuntaan, ja tässä ruuvataan lakia kireämmäksi siten, että esimerkiksi tällä hetkellä venäläinen toimija tai henkilö ei pysty maata hankkimaan ilman, että pohditaan, onko se kansallista turvallisuutta vaarantavaa.

Tässä on ongelmia siinä, että voidaan periaatteessa toimia jonkun bulvaanin kautta tai vuokrata kiinteistöä tai yhtiöiden ja yrityskauppojen kautta saada hallintaoikeus johonkin kiinteistöön, käytännössä maa-alueeseen. Tässä hyvin usein on noussut esille: esimerkiksi joku aika sitten kerrottiin tapauksesta, että oli tällainen kaivosalueen varaus jo ulkomaille myynnissä niin että tavallansa sitä kautta saataisiin oikeus nostaa jotain malmia — taitaa olla nimeltään kaivosvaraus, mitä myytiin jossakin ulkomailla. Tämä on sillä tavalla huolestuttavaa, ja itse olen yrittänyt nostaa esille sitä, että myöskin tuulivoima-alueet ovat ihan yhtä kriittistä infraa ja niiden kautta saadaan isoja maa-alueita hallintaan ja vaarana on, että kun Suomessa on siihen omia toimijoita, jotka ovat tehneet aluevarauksia ja luvituksia ja muita, niin sitten hyvin usein, kun se on saatu luvitettua, se saatetaan myydä siinä vaiheessa tai sitten myydä siinä vaiheessa, kun se on rakennettuna. Eli näihin pitää jatkossa kiinnittää huomiota erittäin paljon.

Sitten täältä otan esille: ”Kansallista turvallisuutta voivat uhata myös kriittisen infrastruktuurin ja maa-alueiden omistussuhteisiin liittyvä hyväksikäyttö Suomea ja sen kansalaisia vastaan kriisitilanteessa. Lisäksi digitalisaatioon liittyvä tiedon avoimuus voi aiheuttaa yllättäviäkin negatiivisia vaikutuksia yhteiskunnalle, jos esimerkiksi maanpuolustukseen liittyviä tietoja tätä kautta päätyy kaikkien saataville.” Tämä on semmoinen asia, mihin pitäisi jatkossa kiinnittää erittäin paljon huomiota.

Sitten täällä on pikkusen haasteellinen kohta tästä etuusto-oikeudesta — kuten edustaja Heinonen mainitsi — johon valiokuntakin on kuitenkin suopunut, koska tämä nyt aikaisempaa lakia jo kiristää: ”Tarkennus säätää soveltamisalaksi 1 000 metriä on perusteltu. Muutoksella tehdään lain tulkinnasta suoraviivaisempaa ja ennakoitavampaa sekä lain soveltajan että kiinteistön hankinnan osapuolten kannalta. Valiokunta huomauttaa, että merkittävästi suurempi soveltamisala kuin 1 000 metriä vaikeuttaisi Suomessa tehtäviä kiin-

Pöytäkirja PTK 136/2022 vp

teistökauppoja.” Me käytiin valiokunnassa tästä keskustelua, ja niin kuin edustaja Heinonen totesi, tämän osalta me varmasti joudumme tätä lakia vielä ruuvaamaan kireämmälle.

Luen eri kohdasta: ”Valtiolla on etuosto-oikeus kiinteistön kaupassa, jos kiinteistön hankkiminen on tarpeen maanpuolustuksen, rajavallvonnan tai rajaturvallisuuden varmistamiseksi taikka alueellisen koskemattomuuden valvonnan ja turvaamisen takia.” Elikkä tätä koskee se 1 000 metrin raja, ja tämä liittyy etuosto-oikeudesta annettuun lakiin. Kuitenkin lupalain puolella on sitten semmoinen, että EU- ja Eta-alueen ulkopuoliset toimijat kauempanakin kuin tästä 1 000 metrin rajasta tarvitsevat luvan siihen, että he voivat ostaa maata. On hyvin vähän annettu kielteisiä päätöksiä tästä luvasta, mutta myös jo sillä, että lupalaissa on tällainen mahdollisuus, on semmoinen ennakoiva vaikutus.

Nämä molemmat ovat semmoisia lakeja, että katson, että niihin tulee palata. Tällä hetkellä naapurimaassamme riehuva sota kyllä antaa semmoisen signaalin, että meidän pitää olla erittäin tarkkoja, ja mielestäni kaikkiin näihin kauppoihin pitää vakavasti suhtautua niin, että onko näissä jotakin vaaraa meidän kansalliselle turvallisuudelle, ja meidän Puolustusvoimien näkökulmasta tulee aina miettiä, [Puhemies koputtaa] onko näissä joku uhan mahdollisuus. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Eestilä, olkaa hyvä.

19.50 Markku Eestilä kok: Arvoisa puhemies! Tämä laki varmaan sinänsä on hyvä, mutta jos ajatellaan sisäistä turvallisuutta, niin varmaan yksi tärkeä kontrollointikohde tulevaisuudessa on se, miten näitä kiinteistöjä käytetään ja kuka näitä kiinteistöjä käyttää. Tässä on mainittu bulvaanit, tässä on mainittu vuokrausmenettely ja muu, ja ainakin itse olen saanut kansalaisilta sähköpostia, että kun joku kiinteistö on jonkun kriittisen alueen lähellä, niin kuka sen omistaa ja mitä toimintaa siellä on.

Kaikkiin näihin pitää pikkuhiljaa — ainakin, kun kansalaiset ottavat yhteyttä — suhtautua vakavasti ja katsoa, mitä toimintoja siellä on ja mikä sen tarkoitus on, ja tähän täytyy olla meidän Suomen turvallisuusviranomaisilla mahdollisuus. Jos sitä ei ole, niin sitä pitää parantaa, koska viimeaikaiset tapahtumat Ukrainassa, ja sitä aikaisemminkin, ovat osoittaneet, että joillakin voi olla vihamielisiä tarkoituksia ja se tapahtuu nimenomaan soluttautumalla. Sen takia on hyvä, että eduskunnassa tiukennetaan EU:n ja Eta-alueiden ulkopuolelta tulevien henkilöitten ostomahdollisuutta. Meillä on etuosto-oikeus ja niin pois päin, kilometrirajat, mutta se ei poista sitä käyttötarkoitusta, joka täytyy tapauskohtaisesti pystyä selvittämään.

Täytyy entistä tarkemmin sisäisessä turvallisuudessa suhtautua sekä järjestäytyneeseen rikollisuuteen että näihin ilmiöihin, jotka uhkaavat meidän infraa tai jotakin muuta. Se esimerkki, mikä ulkomailta tulee, pitää nyt ottaa vakavasti myös Suomessa.

Arvoisa puhemies! Näillä ajatuksilla tämä laki varmaan ei jää viimeiseksi, kun me parannamme sisäistä turvallisuutta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitos. — Ja edustaja Heinonen, olkaa hyvä.

19.51 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Tässä on tämä etäisyyskysymys, jonka itsekin nostin esille, aiheuttanut keskustelua. Jonkin verran olen itse pohtinut valiokunnan kuulemisten ulkopuolella sitä ja myös käynyt keskustelua siitä, mitä vaikutusta sillä olisi. Tässä edustaja Mäenpää toi myös esille sitä kilometrimäärää ja toisaalta sen vai-

Pöytäkirja PTK 136/2022 vp

keutta, jos se on enempi kuin tuo yksi kilometri. Kyllä asiantuntijat tietysti sitä toivat esille, käytetäänkö sitä itse kiinteistöä siihen rikolliseen toimintaan tai johonkin muuhun tämäntyyppiseen turvallisuutta uhkaavaan toimintaan, ja se on oma kysymyksensä. Toisaalta sitten se, millä tavalla esimerkiksi jotain dronea taikka tämäntyyppistä voidaan lennättää, tapahtuu yleensä muualta kuin näiden kiinteistöjen alueelta.

Mutta yksi sellainen, jonka itse olen aiemminkin tässä salissa esille nostanut, on se, että kyllä silloin täytyy hälytyskellojen soida, jos meillä on tilanne, että venäläinen oligarkki haluaa ostaa ränsistyneen, asuinkelvottoman talon läheltä meidän varuskunta-alueita tai lentokenttien laskeutumisalueita tai jotain muuta. Tämäntyyppiset ovat niitä tilanteita, joissa tietysti miettii, mihin niitä käytetään. Ja on tietysti hyvä ottaa opiksi myös siitä, mitä Ukrainassa tapahtui esimerkiksi ennen sitä, kun Venäjä sinne hyökkäsi. Mitä siellä ne ”ihan tavalliset” venäläiset tekivät. He tekivät merkkauksia pientä korvausta vastaan, merkkasivat näitä kohteita, joita todennäköisesti tällä hetkellä käytetään pommitusten ja ohjusiskujen kohteina, eli infrahankkeita, erilaisia tämäntyyppisiä paikkoja. Eli tällä alalla ja tässä kokonaisuudessa on paljon erilaisia lähestymiskulmia, ja nämä maaomistukset ja kiinteistöt ovat ainoastaan yksi.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Häkkänen, olkaa hyvä.

19.54 Antti Häkkänen kok: Arvoisa puhemies! Tietyt maat käyttävät kaikkia laaja-alaisen vaikuttamisen keinoja horjuttaakseen demokraattisia maita, ja tämän totuuden kanssa pitää varmaan elää lähivuosikymmenet — Venäjä, Kiina, Iran ja tietyt muut maat. Tämän takia kaikki yhteiskunnan sektorit pitää peilata jatkossa kansallisen turvallisuuden näkökulman kautta, ja se edellyttää myös eduskunnassa ja valtionhallinnossa ministeriöiden kesken paljon parempaa vuoropuhelua kokonaisturvallisuuden kannalta. Ei voi olla niin, että rajaliikennettä katsotaan vain vaikka viisumipolitiikan näkökulmasta. Se liittyy myös kansalliseen turvallisuuteen, mitä väkeä maahan tulee, kuinka paljon, pystytäänkö sitä kontrolloimaan. Eikä ole pelkästään Maanmittauslaitoksen asia laskea kiinteistökauppoja, vaan sekin voi liittyä kansalliseen turvallisuuteen, omistaako vaikka venäläinen oligarkki tietyiltä keskeisiltä paikoilta kiinteistöjä. Se on turvallisuuspolitiikkaa — samoin energia, tietoverkkojen omistaminen, teknologian tai tiettyjen kriittisten raaka-aineiden ja mineraalien omistaminen, niin kuin EU-komissio on tämän hankkeen nyt käynnistänyt. Nyt on havahduttu siihen, että Euroopalla ja myös Suomella pitää olla tiettyä omavaraisuutta kriisin varalle.

Tässä asiassa on Suomessa myös oltu ulko- ja turvallisuuspolitiikassa pikkuisen naiiveja, ja nyt tätä linjaa ryhdytään korjaamaan. Tämä kiinteistölaki on tässä hyvä ensimmäinen askel, ja ensi vaalikaudelle jää aika paljon tehtävää. Yksi iso asia olisi se, että muutettaisiin myös meidän päätöksentekorakenteita jonkin verran enemmän kokonaisturvallisuutta suosiviksi ja perustettaisiin tällainen kansallinen turvallisuusneuvosto, jossa pystyttäisiin läpipeilaamaan eri ministeriöiden hallinnonalojen kanssa sitä, syntyykö turvallisuusuhkaa, jos vaikka yrityskauppa tehdään jostain satamaostosta. Tällä hetkellähän vain TEMin yrityskauppaosasto katsoo sen asian, että jess, tehdään kauppaa, mutta siellä pitäisi olla myös turvallisuusaspekti mukana. Nämä muutokset täytyy ensi vaalikaudella pistää kuntoon. — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 136/2022 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja vielä edustaja Kilpi, olkaa hyvä.

19.56 Marko Kilpi kok: Arvoisa puhemies! Tässä ollaan jälleen kerran varsin tärkeän asian äärellä, joka liittyy olennaisesti meidän kokonaisturvallisuuteen. Toisin ehkä tämän yhden esimerkkitapauksen tällaisista kiinteistöomistuksista, jotka ovat merkillisen lähellä meidän ihan oikeasti strategisia pisteitä ja toimipaikkoja.

Satun asumaan semmoisella alueella, jossa on yksi tämän maan lennostotukikohdista, ja poliisityön ohessa ollaan käyty hyvin usein tällä alueella. Kun tämä on myöskin varuskunta-alueita, jossa on ampumaratoja ja harjoittelualueita, niin on käyty siellä harjoittelemassa niin ampumista kuin myöskin taktiikkarasteja. Kun tälle alueelle mennään, niin siinä hyvin usein ajetaan sitten erään talon ohi, joka sattuu olemaan venäläisomistuksessa, ja se on herättänyt aina suorastaan pientä huvittuneisuutta, että tämmöisellä alueella voi olla venäläisomistuksessa oleva talo. Sieltä kyllä pystyy tekemään kaikennäköisiä havaintoja niin poliisin toimintaan kuin ihan sotilastoimintaanakin liittyen. Se on yksi esimerkki siitä, miten me ollaan oltu niin sinisilmäisiä hyvinkin pitkään näissä asioissa ja kuinka voi olla mahdollista se, että tämmöinen valtiollinen toimija on kaikessa rauhassa voinut ulottaa lonkeronsa meidän yhteiskuntaan ja hyvinkin kriittisiin paikkoihin.

Nyt kun me lähdetään tässä todella pitkältä takamatkalta tätä kuromaan, niin se matka on kyllä todella pitkä. Esimerkiksi Ruotsistakin ollaan nyt saatu hyviä esimerkkejä huonossa mielessä, miten esimerkiksi vakoilutoimintaa on juurrutettu sinne jo vuosikymmenien ajan, ja näinhän sitä on tapahtunut myöskin Suomessa. Tietyllä tavalla on todellakin viimeisiä hetkiä ruveta tälle asialle tekemään jotakin, ja tässä pitää edetä hyvin määrätietoisesti, kun nyt sitten ruvetaan näin toimimaan, mutta olisi pitänyt toimia hyvinkin paljon aikaisemmin eikä vasta nyt, niin että kyllä se vaikeata tulee olemaan ja meillä on paljon töitä tehtävänä tässä asiassa. Mutta on hyvä, että toimitaan edes nyt. — Kiitos.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 222/2022 vp sisältyvien 1.—3. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

20. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi maa-asemista ja eräistä tutkista sekä avaruustoiminnasta annetun lain muuttamisesta ja sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 113/2022 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 30/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 20. asia. Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö TaVM 30/2022 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Avaan yleiskeskustelun. Edustaja Puisto, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 136/2022 vp

Keskustelu

19.59 **Sakari Puisto ps:** Arvoisa puhemies! Edellisessä kohdassa keskustelimme juuri siitä, miten kaikki yhteiskunnan sektorit pitää peilata läpi kansallisen turvallisuuden näkökulmasta, ja tässä on itse asiassa yksi semmoinen sektori. Hallituksen esitys käsittelee siis maa-asemia ja tutkatoimintaa sekä avaruustoimintaa, millä tässä tarkoitetaan satelliittien kaukokartoitusta eli kiertoradalla olevien satelliittien maan päälle tapahtuvaa kuvantamistoimintaa. Tällä teknologiasektorilla on itse asiassa tapahtunut hyvinkin paljon, eli voidaan puhua ihan uudeltaisesta toimintatavasta, joka haastaa — yksittäiset toimijatkin haastavat — kalliimmat ja jäykemmät valtiolliset satelliittihankkeet. Tällaisella kaukokartoituksella on sotilaallisia käyttökohteita, ja sillä on myös hyvin mielenkiintoisia ja, sanoisin, arvokkaita siviilikäyttökohteita, mutta on selvää, että tällaisessa toiminnassa kontrollia täytyy kehittää, sen luvanvaraisuutta, raportointia, ja vaalia sitä, että Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittiset edut ja myös kansallinen turvallisuus tulee otettua huomioon.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 113/2022 vp sisältyvien 1.—3. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

21. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi valtion tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksesta vuosina 2024–2030

Hallituksen esitys HE 211/2022 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 34/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 21. asia. Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 34/2022 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Yleiskeskustelu, edustaja Puisto, olkaa hyvä.

Keskustelu

20.01 **Sakari Puisto ps:** Kiitos, arvoisa puhemies! Yhä nopeammin kehittyvä, kansainvälisesti hajautunut ja laajeneva toimintakenttä tekee tieteen ja teknologian kehityksen seuraamisesta ja ennakkoinnista vaikeaa. Tekoälyn ja kvanttietokoneiden kaltaiset teknologiat voivat mahdollistaa täysin uudentyyppisiä, ylivertaisia toimintatapoja. Kehitys korostaa entisestään verkostomaista yhteistyötä, jossa jonkin merkittävän teknologisen osa-alueen hallinta on pääsylippu yhteistyöhankkeisiin. Toisaalta yksittäinen huipputason toimija saattaa kyetä haastamaan jopa kokonaisen toimialan tai valtion. Tällaisia esimerkkejä yksittäisistä toimijoista, yrityksistä, löytyy ulkomailta ja myös Suomesta eri teknologiaaloilta.

Pöytäkirja PTK 136/2022 vp

Koska tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnalla, tki:llä, on ratkaiseva merkitys tulevaisuuden elinkeinoelämän uudistumisessa ja hyvinvoinnin luomisessa, osaaminen tulee nähdä strategisena resurssina. Kuluvalla eduskuntakaudella huomio on ollut tässä nyt käsitellyssä olevassa parlamentaarisessa yhteistyössä laaditussa tki-rahoituksen suunnitelmassa, jonka mukaisesti Suomen tavoitteena on nostaa tki-toiminnan menot 4 prosenttiin bruttokansantuotteesta nykyisestä 2,9 prosentista vuoteen 2030 mennessä. Laki määrittäisi valtion vuotuisen tki-menojen tason tavalla, jossa julkisen sektorin osuus olisi kolmasosa ja yksityisen sektorin kaksi kolmasosaa.

Arvoisa puhemies! Parlamentaarinen sitoutuminen riittävään ja vakaaseen tutkimustoiminnan rahoitukseen on tärkeää. Silti samalla on huomattava, että tutkimus- ja innovaatiopolitiikan johtaminen ei vastaa nykyaikaisiin, joissa kokonaisuuden hallitsemiseen tarvitaan nykyistä päämäärätietoisempaa yhteistyötä. Parhailleen eduskunnan käsitellyssä oleva tki-rahoituslaki ei puutu tähän asiaan.

Suomen tutkimus-, kehitys- ja innovaatiopolitiikan johtaminen on hajanaista. Erilaiset toimet ja niiden rahoitus jakautuvat eri hallinnonaloille. Keskusteluyhteydet ovat ajoittaisia ja tapauskohtaisia, ja vuoropuhelua käydään pitkälti valmistelijatasolla. Samalla päätöksentekoa varten informaatiota tuottavien tahojen joukko on moninaistunut. Vaikka päätöksiä niin kutsutuista voittavista ratkaisuista ei pidä tehdä poliittisesti, heikko koordinaatio kuitenkin hankaloittaa tavoitteiden saavuttamista.

Säätelyn on pysyttävä kehityksen mukana sekä mahdollistettava uusia ratkaisuja ja liiketoimintamalleja. Kriittinen osaaminen on enenevissä määrin myös huoltovarmuuskysymys. Sekä soveltavaa tutkimusta että perustutkimusta — ja koulutusta yleensäkin — on edistettävä pitkäjänteisesti. Jotta haasteisiin pystytään vastaamaan, tieteen ja teknologian rooli on profiloitava vahvemmin ja näkyvämmiin osaksi valtioneuvoston päätöksentekoa ja hallinnonalojen yhteistä, systemaattista valmistelua.

Mallia tutkimus- ja innovaatiotoiminnan vahvistamiseksi voi ottaa Britanniasta, jossa pääministerillä ja hallituksella on nimetty tiede-neuvonantaja, 'government chief scientific adviser'. Neuvonantaja osallistuu pääministerin ja hallituksen tieteelliseen neuvonantoon päivänpoliittisissa kysymyksissä sekä koordinoivaan ja strategiseen työhön. Korkean profiilin meritoitunut tiedetaustainen neuvonantaja antaa kasvot tieteelliselle keskustelulle ja tieteen roolille päätöksenteossa. Neuvonantajan tarkoitus on tuoda tieteellinen näkökulma päätöksentekoon oikea-aikaisesti. Uskottavuuden vuoksi neuvonantajan on oltava riippumaton ja monipuolinen tiedemaailman edustaja, joka samalla ymmärtää poliittiset prosessit ja realiteetit.

Tässä samassa yhteydessä olisi syytä vahvistaa merkittävästi jo olemassa olevaa valtioneuvoston tutkimus- ja innovaationeuvostoa, niin kutsuttua TINiä, joka on jäänyt taka-alalle valtioneuvoston työskentelyssä ja käytännössä täysin pimentoon julkisuudessa. Tämä palvelisi jatkossa keskeisenä yhteensovittavana organisaationa.

Arvoisa puhemies! Tässä on samalla evästykseni seuraavalle hallitukselle tutkimus- ja innovaatiopolitiikkaan. — Kiitoksia.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 211/2022 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

Pöytäkirja PTK 136/2022 vp

22. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi vankeuslain ja tutkintavankeuslain tupakointia koskevien säännösten muuttamisesta

Hallituksen esitys eduskunnalle vankeuslain ja tutkintavankeuslain tupakointia koskevien säännösten muuttamisesta annetun hallituksen esityksen (HE 165/2020 vp) täydentämisestä

Hallituksen esitys HE 165/2020 vp

Hallituksen esitys HE 272/2022 vp

Valiokunnan mietintö LaVM 21/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 272/2022 vp sisältyvän 1. ja 2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Eduskunta yhtyi valiokunnan ehdotukseen hallituksen esitykseen HE 165/2020 vp sisältyvän 1. ja 2. lakiehdotuksen hylkäämisestä. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

23. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 312/2022 vp

Valiokunnan mietintö StVM 37/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 312/2022 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

24. Puhemiesneuvoston ehdotus eduskunnan työjärjestyksen ja eduskunnan vaalisäännön 8 §:n muuttamisesta

Puhemiesneuvoston ehdotus PNE 2/2022 vp

Lähetekeskustelu

Asia lähetettiin perustuslakivaliokuntaan.

25. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on perjantaina 9.12.2022 klo 13.00. Täysistunto lopetettiin klo 20.08.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Maija-Leena Paavola